

Täysistunto

Tiistai 20.11.2018 klo 14.00—19.35

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 19.35.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.00—15.57 ja 18.01—19.35) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (15.57—18.01).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on 15.11.2018 lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 98/2018 vp.

3. Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan on annettava lausunto.

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terhon esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen ja myös muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestäisivät enintään 5 minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 2 tuntia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Keskustelu

14.02 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikuntapoliittinen selonteko esitetään nyt eduskunnalle ensimmäistä kertaa Suomen historiassa. Voidaan perustellusti todeta, että oli jo aikakin. [Eduskunnasta: Oli jo aikakin!] Tuleehan vuonna 2020 kuluneeksi 100 vuotta valtion liikuntahallinnon synnystä, koska valtion urheilulautakunta perustettiin vuonna 1920.

Liikuntapoliittinen selonteko onkin nyt valmisteltu huolellisesti ja laajasti eri tahojen kuullen. Selonteon tausta-aineistoksi on Jyväskylän yliopisto tuottanut kattavan tutkimuskatsauksen. Lisäksi on toteutettu kaikille avoin verkkokysely sekä laaja kuulemiskierros niin järjestökentän kuin hallinnonkin osalta.

Liikuntapoliittisen selonteon päällimmäinen viesti on, että Suomi tarvitsee lisää liikuntaa kaikissa ikäryhmissä. Liikunnan lisäämisellä voidaan saavuttaa sekä mittavia terveyshyötyjä että myös taloudellisia hyötyjä. Liikkumattomuuden kustannukset yhteiskunnalle ovat yli 3 miljardia euroa vuodessa.

Meidän on kehitettävä toimintamalleja, jotka turvaavat kaikille liikuntamahdollisuudet toimintakyvystä, sosiaalisesta taustasta tai varallisuudesta riippumatta. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tulee ottaa huomioon läpileikkaavasti kaikessa liikuntatoiminnassa. Selonteon perusajatuksena on viedä liikkuminen ja liikunta sinne, missä eri ikäryhmät luontaisesti ovat, eli varhaiskasvatukseen, kouluun, toisen asteen ja korkeasteen oppilaitoksiin, työelämään, vanhustenpalveluihin ja niin edespäin. Selonteko sisältää konkreettisia toimenpide-ehdotuksia elämäntien vaiheisiin.

Selonteon toimenpide-ehdotukset lähtevät lapsuudesta. Selonteossa esitetään, että liikuntaneuvontaa tulisi vahvistaa neuvoloissa ja Liikkuva koulu -ohjelma laajentaa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmaksi 20-luvulla. Sen lisäksi selonteon keskeinen ehdotus on, että koululiikuntaa tulisi lisätä asteittain 20-luvulla peruskouluissa. Koulujen ja oppilaitosten tilojen vapaa-ajan käyttöä on nostettava huomattavasti. Liikkuva koulu -ohjelman toimenpiteitä jatketaan kuntien toimenpitein.

Liikkuva koulu on ollut hallituksen kärkihanke, jonka tavoitteena on ollut tuoda tunti liikuntaa jokaisen peruskoululaisen päivään. Liikkuva koulu -ohjelma on onnistunut erinomaisesti ja saavuttanut noin 90 prosentin kattavuuden kunnista, peruskouluista ja peruskoululaisista. Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2019 ehdotetaan Liikkuva koulu -ohjelman laajentamista toiselle asteelle Liikkuva opiskelu -ohjelmaksi. Siihen on talousarviossa osoitettu 2,8 miljoonan euron määräraha. Tämän lisäksi Liikkuva opiskelu -ohjelma tulisi laajentaa myös korkeakouluun 20-luvulla.

Selonteossa esitetään, että käynnistetään kokeiluhanke tulevien varusmiesten kunnan parantamiseksi jo ennen palvelusajan alkamista. On myös oleellista huolehtia siitä, että varusmiespalveluksen suorittaneiden fyysinen kunto ei romahda palveluksen jälkeen. Työmatkaliikuntaa on edistettävä ja työyhteisöliikuntaa lisäävä yhteistyössä henkilöstön kanssa.

Selonteossa esitetään myös liikuntaa ikäihmisille. Tarvitsemme toimintaohjelman kotonan ilman säännöllisiä palveluja asuville ikäihmisille sekä kokeiluhankkeita vanhusten palvelulaitoksissa ja kotipalvelun piirissä oleville.

Arvoisa puhemies! Lisäksi selonteossa esitetään toimenpide-ehdotuksia liikuntapolitiikan kaikkien lohkojen, kuten liikuntapaikkarakentamisen, kansalaistoiminnan avustamisen ja huippu-urheilun, edistämiseksi.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Jokaisen kunnan tulee laatia liikuntaolosuhteiden nykytilan analyysi, jossa otetaan huomioon myös kävely- ja pyörätieverkoston kehittäminen sekä luontoliikunnan mahdollisuudet. Selonteossa esitetään, että valtion liikuntapolitiikassa tulisi lisätä liikuntapaikkarakentamisen tuen osuutta 2020-luvulla. Sen lisäksi 20-luvun alussa tarvittaisiin noin parinkymmenen miljoonan euron suuruinen kertaluontoinen lisäpanostus liikuntapaikkarakentamisen korjausvelkaan. Korjausvelkaa on kurottava kiinni.

Valmistelussa oleva harrastuspassi tulee ensi vuonna käyttöön ja parantaa yläkouluikäisten harrastusmahdollisuuksia. Myös harrastamisen strategiassa valmistellaan parhailaan toimenpide-esityksiä vähävaraisten perheiden lasten harrastusten tukemiseksi. Seuratuen kohdentumista erityisesti kaikkein vähävaraisimpien perheiden lasten liikunnan edistämiseen seurataan, ja tarvittaessa seuratuksen tasoa tulisi nostaa 20-luvulla käyttämällä korotus vähävaraisten perheiden liikuntaharrastusten tukemiseen.

Suurimpana ongelmana liikunta-alan yritystoiminnassa yleisesti nähdään vaihteleva arvonnalisäverokäytäntö. Tavoitteena on malli, jossa nollaveroluokkaan kuuluvien terveys- ja hyvinvointipalvelujen lisäksi käytössä olisi vain yksi, kaikki liikuntapalvelut kattava arvonnalisäverokanta, jonka taso olisi liikuntaharrastusta kannustava. Asiasta käynnistetään selvitys. [Timo Heinonen: Hyvä! Tämä on tärkeää!]

Huippu-urheilun johtamisvastuu keskitetään Olympiakomitean huippu-urheiluyksiköön. Valtion huippu-urheilurahoitusta tulee lisätä 20-luvulla ja suunnata erityisesti urheilijan uran alussa olevaan valmistavaan nuoruusvaiheeseen. Tukea on suunnattava lisää erityisesti ruohonjuuritasolle eli suoraan urheilijoille ja valmentajille. Huippu-urheilun edellytysten vahvistamisessa erinomainen alku on hallituksen varautuminen olympiarahaston pääomittamiseen 20 miljoonalla eurolla valtion omistamien osakkeiden lahjoituksena. Olympiarahasto vahvistaa huippu-urheilun rahoitusta ja itsenäistä asemaa.

Arvoisa puhemies! Liikunta on valtion budjetissa ainoa toimiala, joka rahoitetaan käytännössä kokonaan rahapelitoiminnan voittovaroilla. Mikäli edellä kuvatut suuret kansanterveysaasteet halutaan voittaa, on selvää, että tämä noin 150 miljoonan euron vuotuinen rahoitus pohja ei ajan oloon ole riittävä. Jos selonteossa esitetyt liikuntapolitiittiset tavoitteet halutaan saavuttaa, on 2020-luvun alun liikuntainvestointi toteutettava budjettivaroista ja muutoinkin 20-luvun aikana asteittain lisättävä liikunnan rahoitusta myös budjettivarojen puolelta. Ihannetilanne olisi sellainen, jossa 20-luvun alussa toteutettaisiin edellä kuvatun investoinnin tuella koko elämänkaarelle sijoittuvia kehittämishankkeita ja niistä saatujen kokemusten perusteella voitaisiin vuosikymmenen jälkipuoliskolla muuttaa sitten hyviä käytäntöjä pysyviksi.

Resurssipäätösten lisäksi selonteossa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen vaatii laajaa poikkihallinnollista yhteistyötä valtionhallinnon sisällä. Selonteossa esitetäänkin muodostettavaksi ministeriöiden yhteinen koordinaatioelin. Tämän elimen tehtävänä olisi varmistaa, että liikuntavaikutukset tulevat otetuksi huomioon lainsäädännössä ja muussa yhteiskunnallisessa uudistustyössä. [Ilkka Kanerva: Ja resursoinnissa!] On myös oleellista, että liikkumisvaikutusten arviointi tulee saada osaksi kaikkea suunnittelua ja päätöksentekoa. — Kiitoksia.

14.10 Hanna Kosonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä kiittää ministeri Terhoa historiallisesta hetkestä. Ensimmäinen liikuntapolitiittinen selonteko on nyt eduskunnan käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Urheilu on ollut monelle, ja myös minulle, se, jonka kautta ymmärsi, että kun tekee töitä sinnikkäästi tavoitteeseen uskoen, on kaikki mahdollista. [Ben Zyskowicz: Hyvin sanottu!] Urheilu-ura opetti paineensietoa, vaihtelevia tilanteita, ongelmanratkaisua, organisointikykyä mutta myös hetkestä nauttimista. Taivaanrannan maalari joutui keskittymään sekä hallitsemaan ja hillitsemään mieltään.

Suomessa on paljon heitä, jotka liikkuvat riittävästi. Liikunta on monelle lääke marraskuun pimeyteen. Liikunta on yhdessä koettua riemua. Liikunta on rajojen koettelukenttä. Liikunta on keino, jolla keho ja mieli venyvät.

Kaikki suomalaiset eivät ole kuitenkaan sisäsyntyisesti hurahtaneet juoksentelemaan tai hiihtelemään pitkin metsiä. Liikkumisen riemun tulisi olla jokaisen suomalaisen perusoikeus. Liikuntapoliittisen selonteon punaisena lankana onkin fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan nivominen mahdollisimman luontevaksi osaksi ihmisten elämää. Liikunnallisen elämäntavan pitää olla helposti valittavissa hyvien pyörä- ja kävelyreittien, lähiluonnon ja liikuntapaikkojen avulla.

Liikunta ja urheilu ovat positiivisia ratkaisuja yhteiskuntamme haasteisiin. Julkisia terveydenhoitomenoja voisi tutkimusten mukaan vähentää reilusti yli 3 miljardilla liikunnan avulla. Liikunta myös vetää mukaan niitä suomalaisia, jotka meinaavat jäädä sivupoluille. Liikettä tulee lisätä joka puolella yhteiskuntaamme, kaikissa ikä- ja väestöryhmissä. Ja koska päätöksiä tehdään jokaisella yhteiskunnan sektorilla, liikkeen lisäämisestä pitää tehdä eri politiikan alat yhdistävä asia.

Arvoisa puhemies! Liikuntalaki, kiitos edellisen hallituksen, on hyvässä kunnossa. Nyt tarvitsemme selkeää rahallista lisätsausta. Kuntoliikunnan rahoitus on siirrettävä asteittain yleisiin budjettivaroihin.

Liikkuva koulu -hankkeella on saatu lähes kaikki Suomen perusasteen koulut liikkuviksi kouluiksi. Hyväksi havaittu malli on ehdottomasti vietävä varhaiskasvatukseen ja korkeasteen piiriin. Toisella asteella sitä ensi vuonna kokeillaan jo. Toimintaympäristö on tässäkin avainasemassa. Nimittäin päiväkotien ja koulujen pihojen tulee olla liikkumiseen ja leikkimiseen innostavia.

Seurat tekevät Suomessa erinomaista työtä, mutta voitaisiinko Suomessa ottaa mallia Islannista ja viedä tekeminen ihan uudelle tasolle? Ensiksikin, Islannissa lähes kaikki lapset ovat seuratoiminnassa mukana. Toiseksi, seuroissa voi harrastaa useampia lajeja. Kolmanneksi, seuroissa liikkuminen on edullista. Neljänneksi, valmentajat ovat koulutettuja ammattilaisia. Viidenneksi, seuratoiminta tukee samanaikaisesti lapsen kasvua kilpailijana mutta myös kasvamista ihmisenä urheilun kautta.

Arvoisa puhemies! Kuten liikuntapoliittinen selonteko ehdottaa, on hyvä saada urheilussa, nimenomaan huippu-urheilussa, Suomeen selkeämpi johtamisen malli. Olympiakomitean rooli on tässä ilmeinen. Huippu-urheilu luo kansallista identiteettiä, inspiroi liikkumaan ja rakentaa maabrändiä. Perustettava olympiarahasto sekä nuorten urheilijoiden tukeminen — urheiluakatemia ja lukioverkostot, urheilukoulutusorganisaatiot sekä kilpaharjoitteluun soveltuvat liikuntapaikat — ovat pohja meidän maamme urheilumenestykselle.

Suomessa on 800 000 liikuntarajoitteista ihmistä. Myös heillä tulisi olla yhdenvertaiset edellytykset liikunnan harrastamiseen. Tämä toteutuu vielä hyvin hajanaisesti. Suomessa on esimerkiksi vain pari jääkiekkohallia, joissa vammaiset voivat pelata kelkkajääkiekkoa, kun Ruotsissa halleja on useita kymmeniä.

Arvoisa puhemies! Liikuntapoliittinen selonteko on hyvä liike liikkeen lisäämiseksi. Tutkimustietoa meillä on todella riittävästi, mutta tarvitsemme vielä vahvemman yhteis-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

ymmärryksen siitä, että liikuntaan ei vain kannata satsata vaan siihen pitää satsata laajalaisesti.

Me suomalaiset olemme urheiluhullua kansaa, mutta voisimme olla vielä paljon enemmän. Tehdään Suomesta maa, missä jokaisella on mahdollisuus löytää oma laji sekä kokea liikkumisen [Puhemies koputtaa] ja hyvän olon riemu. Ja vaikka olenkin entinen hiihtosuunnistaja, en lähettäisi kaikkia kompassi kädessä rehkimään umpimetsään. Ei ole nimittäin väliä, miten liikkuu, kunhan liikkuu. On nimittäin niin, että liikunta itsessään on kompassi, joka voi näyttää oikean suunnan. [Sari Sarkomaa: Hyvä puhe! — Pertti Salolainen: Hyvä ja henkilökohtainen! — Jukka Gustafsson: Hyvä puhe! Se oli parasta keskustaa pitkään aikaan!]

14.16 Sinuhe Wallinheimo kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi saa nyt viimein laajan liikuntapoliittisen selonteon, jollaista meillä ei ole aiemmin tehty. Nyt tehdään liikuntapoliittista historiaa, ja kiitokset siitä.

Itse selonteossa käsitellään erilaisia liikunnan osa-alueita aina liikunnallisen elämäntavan edistämisestä liikuntapaikkarakentamiseen ja huippu-urheiluun. Tavoitteena ei ole enempää eikä vähempää kuin lisätä liikuntaa ja fyysistä aktiivisuutta kaikissa ikäluokissa ja ihmisryhmissä.

Tarve nykyistä systemaattisemmalle liikunta- ja urheilupolitiikalle on selkeästi tunnistettu. Suomen kansa on liikkumattomampi kuin ennen. Vain viidennes kaikista suomalaisista liikkuu suositukseen nähden riittävästi. Tästä kehityksestä meidän on päättäjinä syytä olla huolissamme.

Liikunnan lisääminen on meidän kaikkien yhteinen tehtävämme ja etumme. Tärkeintä on luoda liikunnalle tilaa ja mahdollisuuksia. Toimintatapoja on uudistettava päiväkodeissa, kouluissa ja työpaikoilla. Kaikkein tärkeintä kuitenkin olisi antaa lapsille mahdollisuus liikkua, sillä liikuntatottumukset alkavat muodostua jo kolmivuotiaasta alkaen. Meidän on huolehdittava siitä, että jo nyt kokeillut käytännöt, kuten Liikkuva koulu, laajenevat ja vakiintuvat. Lisäksi meidän on parannettava edellytyksiä taittaa matkoja pyöräillen.

Harrastamisen hintaa, arvoisa puhemies, on yritettävä painaa alaspäin muun muassa jo nyt kokeiluvaiheessa olevan harrastuspassin avulla tai sillä, että päättäjät vaativat valtionavustusten kohdentamista selkeämmin ruohonjuuritasolle. Hinta ei saa muodostua esteeksi liikunnan ja urheilun harrastamiselle.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä myös sitä, että liikuntapaikkarakentamiseen löytyy tulevaisuudessakin riittävästi valtionrahoitusta. Samalla alan eri toimijoiden, myös yksityisten ja kolmannen sektorin, merkitys on tunnistettava paremmin. Me haluamme, että julkisella rahalla ja laajalla yhteistyöllä saa aikaan mahdollisimman paljon liikuntaa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen huippu-urheilun kehittymisen esteenä on jo vuosia ollut epäselvä johtamisjärjestelmä. Nyt siihen saadaan muutos. Jatkossa suomalaista huippu-urheilua johtaa Suomen Olympiakomitea. Sen huippu-urheiluyksikkö osallistuu myös huippu-urheilua koskevien valtionavustusten valmisteluun lainsäädännön sallimissa puitteissa. Hyvällä johtamisella suomalaisten huippu-urheilijoiden menestymismahdollisuudet paranevat. Vastuiden selvittelyn sijaan jatkossa voidaan keskittyä olennaiseen eli itse huippu-urheiluun ja siinä menestymiseen.

Arvoisa puhemies! Liikunta lisää hyvinvointia ja ehkäisee monia kansansairauksia. Samasta syystä liikkumattomuus käy Suomelle kalliiksi. Liikkumattomuuden aiheuttamat

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

kustannukset erilaisista sairauksista ja toimintakykymme heikkenemisestä lasketaan miljardeissa. On selvää, että tällaiseen meillä ei ole varaa. Tästä syystä kokoomuksen eduskuntaryhmä esittää, että liikunnan ja urheilun arvonlisäveroista tehdään kattava selvitys ja esitys siitä, kuinka verotuksella voitaisiin helpottaa ja lisätä liikunnan määrää yhteiskunnassa.

Lisäksi liikuntapoliittisessa selonteossa ei juurikaan huomioida yksityisiä toimijoita. Selonteko ei tunnista vielä tarpeeksi ekosysteemin muutoksia eikä myöskään eri toimijoiden palvelurakenteita. Hyvinvointiala kuitenkin on merkittävä työllistäjä. Toivottavasti tämä sektori otetaan paremmin huomioon pohdittaessa jatkoaskeleita selonteon suhteen.

Myös rahapelitoiminnan tuotoista muodostuvan rahoituspohjan säilymisestä on huolehdittava. Rahapelaaminen siirtyy kiihtyvällä vauhdilla ulkomaille peliongelmien jäädessä Suomeen. Ryhmämme pitääkin tärkeänä, ettei rahapelien sääntely ulottuisi ainoastaan omaan kansalliseen peliyhtiöömme.

Arvoisa puhemies! Liikuntapoliittinen selonteko antaa suuntaviivat ja kehikon sille, mihin suuntaan suomalaista liikuntapolitiikkaa ja liikunnan edistämistä viedään. Nyt on äärimmäisen tärkeää, etteivät selonteossa esiin tuodut huomiot, toimenpiteet ja uudistukset unohdu. Ne on vietävä käytäntöön. Suomi on saatava taas kunnolla liikkeelle.

14.21 Ville Skinnari sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikuntapoliittinen selonteko on hyvä keskustelunavaus suomalaisen liikuntapolitiikan kehittämiseksi, mutta siitä puuttuvat kokonaisvaltainen näkemys ja tahtotila hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Selonteko olisi voinut olla yhteiskunnallisesti monipuolisempi. Siinä ei vastata selkeästi siihen, millaiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen ja tulevaisuusnäkemykseen urheilu ja liikunta kytetään yli perinteisten rajojen eli miten liikunnan, hyvinvoinnin ja terveyssektorin välistä yhteistyötä todella kehitetään, mikä on tai pitäisi olla valtion rooli liikunta- ja urheilukulttuurin kehityksestä tai, ehkä vielä laajemmin, mikä on urheilun ja liikunnan toimintaympäristön ja liikuntapaikkarakentamisen visio tulevaisuuden Suomessa. Valitettavasti selonteosta puuttuu sellainen konkretia, millä siihen kootut tavoitteet ja ideat saataisiin toteutettua. Näyttö liikkumattomuuden terveydelle aiheuttamista miljardikustannuksista on ollut tiedossa jo pitkään, mutta jos ei ole esityksiä siitä, miten yhteistyötä terveys- ja liikunta-alalla saadaan aikaiseksi, silloin selonteon työn merkitys jää varsin vähäiseksi.

Liikuntaa pidetään yleislääkkeenä, mutta sitä se ei ole. Se ei paranna tai ehkäise kaikkia sairauksia — varsinkaan ohjeella ”liiku”. Kokonaisvaltainen elämäntaparemontti vaatii muutakin: riittävää palautumista, oikeaa ravintoa, joka on ehkä se merkittävin asia. Pitää myös muistaa, että kaikki eivät voi tai halua liikkua. Yhteistyöstä puhutaan siis, mutta se ei aina toimi. Liikuntaväen ja terveysväen pitääkin yhdistää voimansa, jotta saamme toivotuja tuloksia.

Esimerkiksi Päijät-Hämeessä tavoitteena on ensimmäisenä Suomessa tuoda sote-palveluiden etulinjaan liikuntaneuvonnan lisäksi yhden luukun periaatteella myös muut ammatillaiset osaksi perinteistä avoterveydenhuoltoa eli oikeat täsmälääkkeet oikeaan tarpeeseen. Se on oikea tulevaisuusinvestointi ja parasta soten täsmä uudistamista, ilman että koko järjestelmää tarvitsee uudelleenkirjoittaa tai sen perustuslainmukaisuutta punnita.

Arvoisa puhemies! Liikunnan pitää olla osa elinkeinopolitiikkaa, matkailua, luovien alojen kehittämistä. Meidän pitää osata tehdä liikunnasta liiketoimintaa ja turvata liikun-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

nan alan ammattilaisten toimeentulo. Nyt liian moni liikunnan ammattilainen tekee työtä lähes köyhyysrajoilla. Liikunnan elinkeinonharjoittamista vaikeuttaa myös se, että palveluihin sovelletaan kahta eri alv-kantaa, mikä johtaa ongelmatilanteisiin. Tämä tuli esille myös kokoomuksen ryhmäpuheessa.

Olin kaivannut selonteossa laajempaa näkemystä siitä, mitä liikuntakenttä todella on. Kun puhutaan yhteiskunnasta, puhutaan usein valtiosta, ja niin tässäkin selonteossa. Urheilu ja liikunta näyttävät määräytyvän suhteessa valtioon. Kuitenkin valtion liikuntabudjetti on noin 150 miljoonaa euroa, kun kunnissa koko kakku on noin 800 miljoonaa euroa. Koko urheilu- ja liikuntakulttuuri on elinkeinona mitattuna noin 6 miljardia euroa. Se on suurempi summa kuin maatalous.

Liikunnan ja urheilun merkitys on siten paljon muutakin kuin vain valtion liikuntabudjetti. Se on merkittävä työllistäjä, ja siitä syntyy paljon verotuloja. Kansanterveyden ohella liikunta ja urheilu ovat myös kansantaloutta. Kuntoliikunnassa ihmiset liikkuvat enemmän liikuntayrityksissä kuin -seuroissa, ja ylipäätään ihmiset liikkuvat enemmän seurojen ulkopuolella kuin seuroissa — tämäkin on hyvä muistaa. Kansanterveydellisestikin Olympiakomitean painoarvo on ehkä suurempi kuin sen pitäisi olla.

Arvoisa puhemies! Liikuntapoliittista selontekoa vaivaa sama asia kuin tämän hallituksen kaikkia kehittämissuunnitelmia ja niiden toteuttamista. Asioita kehitetään ilman riittävää rahoitusta. Nytkin kunnilta tosiasiallisesti leikataan, mikä vaikuttaa myös liikunnan rahoitukseen.

Konkreettinen esimerkki SDP:n kokonaisvaltaisesta ajattelusta on vaihtoehtobudjetissamme esitetty suomalainen Islannin malli. Haluamme tuoda harrastukset osaksi koulupäivää, mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle harrastamisen ja perheille yhteistä lisääntynyttä aikaa. Olemme tähän varanneet vaihtoehtobudjetissamme 50 miljoonaa euroa. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Tulevan hallituksen ja eduskunnan pitää ottaa vahvempaa roolia liikunta- ja urheilupolitiikan kokonaisuudesta [Puhemies koputtaa] ja nähdä koko metsä, ei vain puita.

14.26 Ari Jalonen sin (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siniset ovat erittäin tyytyväisiä, että nyt ollaan historiallisen käsittelyn yhteydessä käsittelemässä liikuntapoliittista selontekoa, ja kiitos tästä urheiluministeri Terholle sekä kaikille muille, jotka tässä ovat mukana olleet. Tämä asia on yhteinen ja erittäin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Liikuntapoliittinen selonteko pitää sisällään ehdotuksia, joilla saadaan Suomi liikkumaan ja saadaan hyötyjä liikkumisesta. Välttämättä kaikki ei aina ole helppoa, mutta niitä toimia tulee tehdä.

Liikuntatottumus on se ensimmäinen asia, millä saadaan liikkumista lisättyä, ja kuten tiedetään, päiväkotij- ja kouluikäisillä tottuminen on helpompaa. Asenne siihen, että voin liikkua ja tehdä liikkumisesta elämäntavan — mitä nuorempana sitä käsitellään ja tehdään, sitä helpompaa se aina on. Eli on erittäin tärkeää tehdä päiväkotij- ja kouluikäisille tätä asiaa.

Peruskouluikäisille onkin nyt tulossa harrastuspassi, ja tämä on valmisteilla nimenomaan yläkouluikäisille, jossa iässä pystytään hyvin vaikuttamaan tähän liikuntaan totuttamiseen. Tämä harrastuspassi on siis sovellus, joka on kännykässä, ja kunnat voivat sen kautta tarjota lippuja erilaisiin palveluihin niin liikunnan kuin kulttuurin saralla. Ja, yllätys yllätys, tämän taustalla ovat Porissa olleet nuorisopassikokeilut ja niistä saadut hyvät ko-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

kemukset. Näiden hienot nimet ovat Tiäksää, Ekstiä, Kaistiä. [Naurua] Hyviä passeja ja hyvät kokemukset. Mitä Pori edellä, sitä muu Suomi perässä, että tervetuloa ja toivottavasti muut kunnat ottavat nämä tosiaan käyttöön. Näistä on hyvät kokemukset, ja tämä on täällä syvällä sisällä.

Arvoisa puhemies! Paitsi nuoret myös ikäihmiset ovat tietysti liikunnan parissa, ja liikunta tuottaa hyviä ikävuosia sinne myöhemmälle iälle, niin mielenterveyden kannalta kuin fyysisestikin. Tämä tuo sitten hyötyjä yhteiskunnalle muutenkin, kun ihmiset ovat paremmassa kunnossa. Tästä syystä tulee kiinnittää huomiota myös näihin mainittuihin budjettiosuuksiin, jotta panostetaan liikkumiseen riittävästi ennalta, ettei tarvitse sitten jälkikäteen hoitaa niitä vikoja. Elikkä me haluamme ehdottomasti rahoitustason pysyvää nostamista.

Arkiliikunta on semmoista, mikä riippuu nimenomaan siitä asenteesta: käytänpö portaita vai menenkö hissillä, menenkö polkupyörällä kauppaan vai menenkö autolla, menenkö kävellen, potkukelkalla vai miten. Eli arkiliikuminen on erittäin suuressa osassa, ja sitä pitäisi tehdä aina, niin täälläkin näitä portaita käytettäessä. Kevyen liikenteen väylien merkitys on erittäin tärkeä tässä suhteessa, se, että siellä pystytään pyörimään ja kävelemään.

Toisiin asioihin: Luonnossa liikkuminen. On erittäin hyviä tutkimuksia siitä, että ihmisen mieli lepää, kun liikutaan metsässä. Luontopolut on toinen iso asia, mitä haluamme korostaa. Eli siellä ollaan isossa merkityksessä.

Meidän pitäisikin päätöksenteossa, kun me budjetteja teemme, miettiä aina niitten vaikutuksia myös liikunnan kannalta. Tämä hallitus on tehnyt hyvää työtä monella saralla, ja tämä liikuntapoliittinen selonteko antaa pohjan seuraavalle hallitukselle tehdä näitä töitä. Tämä hallitus on tehnyt hyvää työtä muun muassa työttömyyslukujen laskussa. Seuraavan hallituksen pitää erittäin vakavasti tarttua liikkumattomuuteen ja siihen, että saadaan ihmiset liikkeelle ja siitä saadut hyödyt yhteiskunnalle ja otetaan [Puhemies koputtaa] oikeasti tämä meidän kaikkien asia, liikkuminen, esille. Muistetaan liikunnan ilo ja riemu. — Kiitos.

14.32 Ritva Elomaa ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtion liikuntapoliittikka koskettaa kaikkia suomalaisia. Tästä huolimatta liikuntapolitiikasta on keskusteltu vain muutaman kerran parin vaalikauden aikana. Kyseessä on myös hyvinvoinnin, kansanterveyden ja talouden mittarein mitattuna valtavan suuri asia.

Selonteossa tulee ilmi suuri liikkumattomuuden haaste. THL:n tilastojen mukaan vuonna 2000 terveydenhuoltomenot Suomessa olivat 13 miljardin euron korvilla. Vuonna 2016 terveydenhuolto nieli peräti 20,5 miljardia. Ei ole vaikea uskoa UKK-instituutin tänä syksynä julkaisemia arvioita liikkumattomuuden yhteiskunnallisista kustannuksista: 3,2—7 miljardia vuosittain. Miettikää tätä summaa.

Perussuomalaiset tiedostavat, että liikettä lisäämällä terveydenhuollon menoja ja muita liikkumattomuuden aiheuttamia kustannuksia on mahdollista pienentää tuntuvasti. Liikuntapoliittisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää poikkihallinnollisen yhteistyön huomattavaa vahvistamista. Taloudellisen puolen lisäksi liikunnalla on valtaisa merkitys kasvatuksen ja yhdessä tekemisen sekä ihmisen vireyden kannalta.

Liikunnan kansalaistoiminnan arvo on selonteossa tunnistettu, mutta perussuomalaiset toivoisivat vielä enemmän yhteisöllisen puolen korostamista. Järjestökenttä on suomalai-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

sen liikunnan perusta, ja urheiluseurojen sekä muiden toimijoiden rahoitus ja sen jatkuvuus on turvattava.

Suomen kuntien noin 750 miljoonan euron panostukset liikuntaan ovat viisi kertaa suuremmat kuin valtion, jonka liikuntabudjetti on 150 miljoonan luokkaa. Kunnat luovat puitteet liikunnalle vastaamalla liikuntapaikkarakentamisesta ja muiden liikuntapalvelujen järjestämisestä. Me perussuomalaiset kannamme huolta kuntien kyvystä vastata liikkumattomuuden haasteisiin, koska monien kuntien talous on ahdingossa.

Arvoisa puhemies! Selonteossa esitellään liikuntaa elämäntulussa alkaen neuvolapalveluista, päätyen ikäihmisten liikuntaan. Tähän väliin mahtuvat päiväkotit, koulu, opiskelija- ja työpaikkaliikunta sekä varusmiespalveluskin. Nämä ovat niitä tuhannen taalan maali- paikkoja, joissa oikealla politiikalla voidaan vaikuttaa ihmisten liikkumiseen.

Perussuomalaiset kantavat erityistä huolta lasten ja nuorten liikkumisesta. Vaikka meillä on Liikkuva koulu -ohjelma ja koululiikunnan määrää on jatkuvasti lisättykin, tarvittaisiin lisäpanostuksia etenkin kerhotoimintaan runsaasti. Pienempiä kyläkoulujakaan ei saa unohtaa. Selonteosta ilmenee, ettei päiväkodeissa olla liikunnan edistämistä yhtä pitkällä kuin kouluissa, mikä on vartenotettava huolenaihe. Harrastamisen hinta on liian korkea monille perheille. Me perussuomalaiset ehdotimme varjobudjetissamme lasten ja nuorten harrastustakuuta, jonka tavoitteena on taata kaikille ainakin yksi mieluisa harrastus.

Selonteossa on nostettu esille liikunnallisen elintapaohjauksen edistäminen ja liikunta- neuvonta. Perussuomalaiset kannattavat kuntien liikuntaneuvonnan terävöittämistä ja kunto- ohjaajien palkkaamista kuntiin. Myös digitalisaation mahdollisuuksia tulee hyödyntää. Ne ihmiset, jotka eivät liiku, tarvitsevat positiivista kannustusta, kunnon tsemppiä.

Hyvät kollegat, me istumme täällä eduskunnassakin aivan liian vähän, joten haastan kaikki edustajat harrastamaan. [Eduskunnasta: Liian vähän? — Naurua ja välihuutoja — Eduskunnasta: Nosta kaikki ylös!] — Liian vähän istumme, mutta todellisuudessa minä tarkoitin: liian paljon istumme. Se on hyvä, että te huomioitte tämän asian nyt vahvemmin. Nimittäin haastan teidät kaikki harrastamaan liikuntaa kaksi tunnin pituista patkää viikossa vaaleihin asti. [Ilkka Kanerva: Ja vaalien jälkeen!] Muistakaa se, ei istumista liikaa.

Arvoisa puhemies! Suomalainen huippu-urheilu ei ole parhaassa mahdollisessa vauhdissa ainakaan olympiamitaleilla mitattuna, paraurheilu pois lukien. Kannatamme huippu- urheilun aktiivista kehittämistä, jotta siniristilippu nousisi salkoon arvokisoissa nykyistä useammin.

Selonteossa esitettävien toimintaehdotusten hintalappu olisi 120 miljoonaa euroa 2020- luvun alkuvuosina. Oikein kohdennettuna ja hyvällä hallinnolla tämä panostus varmasti maksaisi itsensä pitkällä aikavälillä takaisin. Perussuomalaiset suhtautuvat myönteisesti myös liikunnan pysyvään rahoittamiseen valtion budjetista veikkausvoittovarojen lisäksi.

Kaiken kaikkiaan selonteossa on tuotu hyvin esille suomalaisen liikunnan nykytila ja sen haasteet. Toivon, että selonteko terästä liikuntapolitiikkaan paneutumista myös täällä eduskunnassa. Kyseessä on äärimmäisen tärkeä asia, joka näkyy vahvasti suomalaisten hyvinvoinnissa. Ihmisten liikkumattomuus on vakava haaste, mutta onneksi liikkeen lisäämisen keinoissa vain mielikuvitus on rajana.

Hyvät edustajat, muistakaa: istumme liikaa, mutta harrastamme liian vähän liikuntaa, joten kaksi kertaa viikossa tunti, [Puhemies koputtaa] ja enemmänkin saa harrastaa, koska osa teistä sen tekee. Ja Ylälle terveisiä: [Puhemies koputtaa] missä viipyy ikäihmisten liikuntaohjelma televisioon aamupäivällä, jota perussuomalaiset ovat ehdottaneet? — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

14.37 **Johanna Karimäki vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteko luo edellytyksiä terveyden edistämiseen ja iloiseen liikunnallisuuteen. Suomessa liikkumattomuuden kustannukset on arvioitu yli 3 miljardiksi euroksi vuodessa.

Liikkuva koulu -ohjelma on tuonut tunnin liikuntaa peruskoululaisen päivään ja saavuttanut 90 prosenttia kunnista. Se on laajennettava kaikkiin kouluihin, myös toiselle asteelle ja korkeakouluihin. Ammatillisissa oppilaitoksissa poikien liikkumisen määrä on hälyttävän pientä.

Liikunta on tarpeen kaiken ikäisinä. Ikäihmisten liikuntaa on lisättävä palvelutaloissa, kotipalveluissa ja senioreiden harrastuksissa. Tuolijumppa virkistää ja tukee toimintakykyä. Espoon mallin mukainen senioreiden sporttikortti olisi hyvä saada kaikkialle. Kortin haltija voi maksutta osallistua kaupungin kuntosalitoimintaan.

Liikunnan yhdenvertaisuus ei toteudu kaikille. Vammaisten liikuntaa on tuettava helpottamalla apuvälineiden saatavuutta, mahdollistamalla henkilökohtainen apu ja varmistamalla liikuntapaikkojen esteettömyys.

Jokaisella lapsella on oltava mahdollisuus harrastaa. Vähävaraisten lasten harrastamista on tuettava korvamerkityin varoin. Vihreät panostaisivat koulujen aamu- ja iltapäiväkerhoihin. Alentaisimme kerhotoiminnan maksuja, vapauttaisimme pienituloiset maksuista ja lisäisimme yhteistyötä koulujen sekä liikuntajärjestöjen kanssa. Koululiikunnan kautta on tärkeää tutustua eri lajeihin ja saada kaikille riittävän hyvä uimataito.

HSL-alueella tulevat käyttöön maksuttomat joukkoliikennematkat koululuokkien retkille. Tämä on hyvä malli muillekin kaupunkiseuduille. Mahdollisuuden harrastaa on oltava koko Suomessa, maaseudun lapsillakin. On tärkeää tukea pieniä paikallisia toimijoita, edistää uusia joukkoliikenne- ja kimpakyytiratkaisuja, jotta mahdollisuus harrastaa ei jää pitkien etäisyyksien vuoksi toteutumatta.

Kuntien on tarjottava maksutta tiloja, kuten koulujen liikuntasaleja, lasten harrastustoimintaan. On syytä ottaa mallia Islannista — eikä vain jalkapallomenestyshaaveiden vuoksi. 20 vuodessa Islannissa on vähennetty tuntuvasti nuorten juomista, tupakointia ja huumeiden käyttöä. Tähän on päästy tukemalla perheitä ja tarjoamalla kaikille nuorille harrastus. Liikuntatiloja on rakennettu joka kylään.

Liikuntapaikkarakentamisen tuen lisääminen on tervetullut ehdotus. On myös huomattava, että yhä enemmän halutaan liikkua omatoimisesti. Esimerkkejä ovat parkour, skeittaus ja luontoliikunta. Liikuntapaikkarakentamisen tukea tuleekin suunnata monipuolisesti. Toimivat kulkureitit, kaupunkipyörät ja joukkoliikenne lisäävät arjen liikuttavuutta. Vähän liikkuva ei välttämättä käytä kuntosalia, mutta käy ehkä koirapuistossa tai pelaa lasten kanssa pihapelejä.

Selonteko esittää harrastuspassin käyttöönottoa kunnissa. Hyvä, mutta sen toteutus on jäänyt epäselväksi. Onko kuntien tarkoitus nykyrahoituksen puitteissa taata ilmainen harrastus lapselle, vai onko se seurojen tehtävä? Onko tähän tulossa taloudellista tukea valtiolta?

Lasten kannalta seuratoiminnassa on tärkeää, että kaikki osallistuvat, kaikki saavat pelata. Tukea saavien seurojen on tarjottava toimintaa matalalla kynnyksellä kaikille. Lapset kehittyvät fyysisesti yksilöllisesti. Kasvavien lasten osalta joukkuekarsinnat suosivat alkuvuodesta syntyneitä. Suomi on maa, jossa lapsella on oltava mahdollisuus kehittyä lajissa, jota rakastaa. Vetoan inhimillisen liikunnan puolesta.

Liikunnallinen elämäntapa on arvo ja kansantaloudellisestikin merkityksellistä. Se tuo ystäviä ja parantaa mielen, kehon, luuston ja sydämen terveyttä.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Urheilun huipulla valmennettavien lasten ja nuorten osalta on kiinnitettävä huomiota heidän suojeluunsa rasitusvammoilta, loukkaantumisilta tai syömishäiriöiltä.

Ulkoilu ja retkeily on merkittävää arjen liikuntaa. On turvattava lähimetsät ja puistot kaupunkisuunnittelussa, on vaalittava kansallispuistoja. Kysynkin: miksei Metsähallituksen luontopalveluiden korjausvelkaan ole löytynyt rahoitusta, vaan Metsähallitus joutuu purkamaan pitkosputia?

Liikunta voi olla koko perheen yhteinen harrastus, kuten perheelleni kuntosuunnistus. Käymme kolmen sukupolven voimin iltarasteilla. Yhdessä liikkuen vietetty aika on parasta. Myös lapsen voimisteluharrastus on tuonut monia elämyksiä ja uusia ystäviä.

Liikuntapalveluita tulisi kannustavuuden vuoksi verottaa vain yhdellä alhaisella alv-kannalla. Liikunnan rahoitusta on lisättävä valtion budjettirahoituksesta.

Tytöt liikkuvat vähemmän kuin pojat, ja naisia on vähemmän valmentajina. Lajien rahoituksen ja liikuntatilojen [Puhemies koputtaa] osalta on keskeistä sukupuolivaikutusten arvioinnit. On tärkeää velvoittaa urheilun lajiliitot tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien tekoon. [Puhemies koputtaa]

Liikunta kuuluu kaikille, nostaa tunteita ja yhdistää. Se toimii kotouttamisessa sekä hyvinvoinnin ja terveyden lähteenä. Se on kaikkien etuoikeus.

14.43 Paavo Arhinmäki vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaiset ovat urheiluhullu kansa. Näin sanotaan, ja näin me olemme halunneet uskoa vuosikymmenten ajan. Mutta pitääkö väittämä paikkansa? Penkkiurheilijoina olemme pikemminkin menestys- kuin urheiluhulluja. Liikkuminen taas on polarisoitunut. Edelleen on tieteenkin niitä, jotka liikkuvat todella paljon, mutta niiden määrä kasvaa koko ajan, jotka eivät liiku ollenkaan tai suosituksiin nähden aivan liian vähän. Myös liikunta on luokkakysymys. Sosioekonominen asema vaikuttaa liikuntatottumuksiin ja mahdollisuuksiin osallistua. Liikuntapoliittisen selonteon taustaksi laadittu katsaus liikuntatutkimuksesta oli tärkeä, ja tutkittua tietoa pitää aiempaa perusteellisemmin hyödyntää. Kasvavassa liikkumattomuudessa on kysymys terveydellisestä, sosiaalisesta ja kansantaloudellisesta aikapommista.

Arvoisa puhemies! Liikkumattomuus on ongelma kaikissa ikäluokissa. Eri-ikäiset ja eri elämäntilanteissa olevat tarvitsevat erilaisia tukitoimia ja mahdollisuuksia. Työpaikalle pitää olla paremmat mahdollisuudet mennä kävellen tai pyörällä, työpäivän yhteyteen pitää mahdollistaa liikuntaa. Eläkeläiset tarvitsevat ohjattua liikuntaa ja matalan kynnyksen toimintaa.

Sukupuolten välinen tasa-arvo ei toteudu urheilussa ja liikunnassa edelleenkään. Maahanmuuttajat, erityisesti maahanmuuttajanaiset, tarvitsevat positiivisia mahdollisuuksia liikuntaan jauratoimintaan osallistumiseen. Vammaisten ja toimintakykyrajoitteisten liikuntamahdollisuuksia tulee tukea.

Keskityn kuitenkin lapsiin ja nuoriin — erityisesti, kun tänään on vielä lasten oikeuksien päivä.

Arvoisa puhemies! Liikunnallisen elämäntavan sisäistäminen ja oppiminen lähtee lapsuudesta. Siksi jokaiselle lapselle pitää löytää itseä kiinnostava ja innostava liikuntamuoto. Jokaisella lapsella ja nuorella pitää olla oikeus harrastaa. Erityisesti pienituloisissa perheissä mielekkään liikuntaharrastuksen löytäminen, useiden lajien kokeileminen, ei välttämättä ole mahdollista. Kysymys ei ole vain liikunnasta itsestään, vaan kysymys on yhtä

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

lailla sosiaalisista suhteista ja yhteenkuuluvuudesta. Jokaisella lapsella pitää olla oikeus liikunnan harrastamisen mukanaan tuomiin kavereihin ja joukkuetovereihin.

Liian moni nuori kuitenkin syrjäytetään harrastustoiminnasta. Harrastuskustannukset ovat nousseet viimeisen 10—15 vuoden aikana rajusti. Vakuutukset, lisenssit, seuramaksut ja kilpailutoimintaan liittyvä matkustaminen nostavat kuluja. Valmennuksen ammattimaisuus ja parantunut kenttien ja salien laatu ovat ehdottomasti positiivisia asioita, mutta samalla ne ovat vaikuttaneet harrastuskustannusten nousuun. Meillä ei ole kansantaloudellisesti tai sosiaalisesti varaa siihen, että lapsia syrjäytetään liikuntaharrastuksesta. Siksi tarvitaan entistä voimakkaampia ja vahvempia toimia harrastuskustannusten alentamiseksi.

Arvoisa puhemies! Selonteossa ehdotetaan seuratuon kasvattamista. Tätä vasemmistoliitto onkin esittänyt vaihtoehtobudjeteissaan joka vuosi. Toimiessani urheiluministerinä seuratuksi yli kaksinkertaistettiin. Nykyinen hallitus sen sijaan on leikannut seuratuksia.

Kuntien pitää alentaa perittäviä kenttä- ja salimaksuja. Mallia voi ottaa esimerkiksi Oulusta tai Turusta, joissa niitä ei peritä lasten ja nuorten harrastustoiminnasta. [Ilkka Kanerva: Pitää paikkansa! — Timo Heinonen: Miten Helsingissä?] Ministeriön jakaman seuratuon lisäksi myös kuntien tukea seuroille tulee lisätä. Seuroissa tehtävä vapaaehtoistyö kaikkien eteen pitää nostaa arvostuksessa huomattavasti nykyistä korkeammalle. Seuroista pitää pyrkiä luomaan uudestaan voimakkaammin yhteisöjä, joissa tehdään yhdessä talloita seuran eteen. Seuroja ei pidä ajatella vain liikuntapalveluiden tuottajina, joilta vanhemmat ostavat lapsilleen harrastustoimintaa. Vastuuta pitää kantaa yhdessä koko seurasta, ei vain oman tytön tai pojan joukkueesta.

Arvoisa puhemies! Islannissa on saatu erinomaisia tuloksia siitä, että liikunta on kytketty suoraan jatkoksi koulupäivään. Tähän suuntaan Suomessakin on mentävä. [Puhemies koputtaa] Lapset jatkavat koulun jälkeen harrastuksiin eivätkä suuntaa vain kotiin odottamaan sitä, [Puhemies koputtaa] että vanhemmat pääsevät töistä kotiin kускаamaan harrastuksiin. Islannista kannattaa ottaa mallia. [Ilkka Kanerva: Pitää paikkansa!]

14.48 **Mikaela Nylander r** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Sund själ i en sund kropp. Det ordspråket har vi alla hört förut. Vi vet att motion gör en piggare och ökar välbefinnandet. Internet är fullt av gympavideor och stretchningsövningar, arbetarinstitutet ordnar motion för seniorer och många har arbetsgivare som stöder motion ekonomiskt. Det råder alltså ingen brist på möjligheter. Trots det rör vi inte på oss tillräckligt.

Tack till statsrådet för denna redogörelse om idrottspolitiken. Det är bra att temat diskuteras och att man ställer ordentliga mål för motion. Vi stöder fullt ut målet att öka aktiviteten i alla åldersgrupper. Motion förebygger effektivt såväl fysiska som psykiska sjukdomar. Ju mer vi som stat satsar på förebyggande verksamhet, desto lyckligare och friskare blir folket i Finland.

Yksilön näkökulmasta liikunta herättää monenlaisia tunteita, paljon myös negatiivisia. Kynnyksen liikunnan aloittamiselle pitääkin olla mahdollisimman matala. Tähän vaikuttavat aloittamisen helppous ja kustannus, mutta myös mielikuvat. Leijonanosa liikunnasta onkin aivan tavallista arjessa tapahtuvaa hyvinvoinnin ylläpitämistä, ei sitä Instagrammaailmaa, jossa vain kauniit ja lihaksikkaat menevät kuntosalille.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Ärade talman! Staten och kommunerna ska skapa förutsättningar för motion. De ska se till att organisationer och förbund kan tillhandahålla tjänster för alla slags medborgare, såväl nybörjare som toppidrottare. För vad skulle motion inte lämpa sig för?

Motion är ett utmärkt sätt för till exempel unga och invandrare att aktivare delta i samhället. Motion ökar förutsättningarna för åldringar att bo kvar hemma och bevara ett aktivt sinne. Människor i alla åldrar ska också med en liten budget kunna delta i motions- och idrottsverksamhet. Därför bör till exempel hobbysedlar som införts på försök absolut utnyttjas mer i framtiden. Det är också viktigt att trygga finansieringen till arbetar- och medborgarinstituten.

Tänäkin päivänä tarjolla on monenlaisia palveluita. Haasteena on kuitenkin saada ihmiset tietoisiksi niistä. Meillä voi olla parhaat palvelut maailmassa, mutta jos suomalaiset eivät tiedä niistä tai eivät tule niihin, niin kaikki on hukkaan heitettyä. Siksi meillä tulisi ehdottomasti olla joko valtakunnallisesti tai kunnittain ylläpidetty harrastustietokanta, selkeä nettisivusto, josta käyttäjät löytävät yhdestä paikasta kaikki kuntansa harrastusmahdollisuudet. Joissakin kunnissa tehdään tällaisia koonteja esimerkiksi koululaisille jo nyt, mutta miksi sitä ei voisi tehdä kaikille kuntalaisille, vauvasta vanhukseen?

Arvoisa puhemies! Meillä on kuitenkin yksi iso haaste, nimittäin tasa-arvo. Sukupuolten tasa-arvoa urheilussa on lisättävä. Vielä tänäkin päivänä rahoituksesta suurin osa menee miesvaltaisille liikuntalajeille. Vielä tänäkin päivänä on urheilijoita ja naisurheilijoita.

Meidän täytyy pystyä parempaan. Paljon hyvää on tapahtunut, mutta kauniit tavoitteet eivät nyt riitä. Naisia täytyy aktiivisesti nostaa esille urheilun saralla. Kannatamme lämpimästi selonteossa ehdotettua liikuntajohtamisen tasa-arvo-ohjelmaa ja toivomme, että valmistelut aloitetaan jo nyt. Mutta se ei riitä. Ihan niin kuin Palloliiton hieno Kaikki Pelaa-kampanja, me tarvitsemme nyt Kaikki Liikkuu-kampanjan. Tiukempia toimia täytyy ehdottomasti kohdistaa esimerkiksi urheilun lajiliittoihin, jotta tasa-arvosta tulee muutakin kuin kaunista sanahelinää. Mediatatolot, nostakaa naispuolisia urheilijoita enemmän valokeilaan. Yritykset ja säätiöt, tukekaa tuntemattomampien lajien urheilijoita. Valmentajat, toivottakaa tytöt tervetulleeksi siinä missä pojatkin.

Ärade talman! Vi har redan hört många viktiga synpunkter på förutsebarheten i finansieringen, organisationernas verksamhetsbetingelser och statens ansvar. Det är ändå mycket som börjar på gräsrotsnivån, i vårt sätt att vara i våra egna liv och upprätthålla en aktiv livsstil och tillsammans skapa en motionskultur. Frågan lyder alltså: Föregår du med gott exempel? — Tack.

14.53 Sari Essayah kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikkumisella ja urheilulla on monet kasvot. Monimuotoinen luonne tulee hyvin esille myös tässä kauan kaivatussa ja odotetussa selonteossa. Työpäivän aikana tehty porraskävely, räkkitreeni salilla tai vanhainkodin tuolijumppa rinnastuvat toisiinsa ehkä vain etäisesti, mutta jokaisen tarkoituksessa on paljon samaa — edistää meidän terveyttämme ja hyvinvointiamme. Ja juuri tästä syystä liikunta on panostamisen arvoinen asia, sen tavasta tahi tasosta riippumatta.

Tarvitsemme lisää liikettä tähän kansakuntaan. Olipa meillä mikä tahansa sote-malli, niin terveydenhuollon rahoitus ajautuu kriisiin, ellei terveystoimintaa ja liikunnalliseen elämäntapaan rohkaisua oteta tosissaan. Kansalaisten työ- ja toimintakyvyn ylläpito on kan-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

santalouden kovan ytimen asia, ja siksi liikunnan lisäämisen tulee olla seuraavan hallitusohjelman aivan keskeisiä teemoja.

Monimuotoisuudesta johtuen keinot liikkumisen lisäämisessä vaativat luovuutta ja oikeiden käytäntöjen soveltamista. Meillä on laadukkaita tutkimuksia, meillä on hyviä malleja — ratkaisevaa on, miten laitamme strategiat käytäntöön. Tässä työssä jokainen on keskeisessä asemassa, niin yksilö, yhteisö kuin yhteiskunta.

Arvoisa puhemies! Jokaisella tulee olla oikeus liikkumiseen iästä, vammasta tai esimerkiksi taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Hyödyt toki vaihtelevat iän tai elämäntilanteen mukaan, minkä vuoksi kyse onkin elämänkaaren mittaisesta matkakumppanuudesta.

Liikuntaköyhyys on osin jo nyt totta Suomessa. Siihen sisältyy siis perhetaustan ja asuinpaikat tuomat rajoitukset erityisesti lapselle ja nuorelle harrastaa haluamaansa liikuntaa. Kaupungistuminen ja kuntien välinen polarisaatio saattaa kasvattaa liikuntaköyhyyttä entisestään. Liikkuminen tulee tuoda osaksi arkea jo heti lapsuudesta lähtien. Esimerkiksi nuorten syrjäytymistä on tutkitusti mahdollista ehkäistä harrastusten ja liikunnan kautta. Lapsen ja nuoren liikuntaharrastus ei saa jäädä vanhempien kukkarosta kiinni.

Työelämää leimaa nykyään istumapainotteisuus, staattisuus sekä jatkuva kiire. Työnteeko on vähenemässä määrin fyysistä. Toisaalta fyysistä työtä tekevien työssä korostuu usein liikkeen yksipuolisuudesta johtuva kuormittavuus. Yhä tärkeämpää onkin pystyä luomaan liikkuminen osaksi työpäivää sekä kannustaa liikunnan lisäämiseen arjen pienillä valinnoilla.

Liikunta ei myöskään katso ikää. Ikäihmisten aktiivisuutta ja osallisuutta on tuettava, sekä heille on turvattava harrastusmahdollisuus. Tutkimusten mukaan iäkkäänäkin aloitettulla liikunnalla on terveyshyötyjä, se lisää elämänlaatua, ja ryhmässä osallistuminen mahdollistaa sosiaalista kanssakäymistä.

Arvoisa puhemies! Huippu-urheilulla on tärkeä paikka monien suomalaisten sydämissä, ja se luo kansakuntaa yhdistävää yhteisöllisyyttä. Tulokset huippu-urheilussa eivät kuitenkaan tule ilmaiseksi — eivät kirjaimellisessa mielessä, mutta eivät myöskään ilman pitkäjänteistä, monimuotoista ja monikerroksista työtä. Rahoituksellista panosta, esimerkiksi perustettavan niin sanotun olympiarahaston kautta, tulee kohdistaa mahdollisimman tehokkaasti urheilijan ja valmentajan työn tukemiseen sekä auttaa monipuolisesti matkannteossa huipulle kuin myös turvata tuki vaikeissa tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Kaikenlaisessa liikunta- ja harrastustoiminnassa keskeisinä työmyyrinä ovat usein urheiluseura-aktiivit. Näiden toimijoiden pitkäjänteinen ja sydämenpalosta tehty työ on äärimmäisen arvokasta. Seuratoiminnan kaltainen kansalaistoiminta on sellaista, jota tulee tulevaisuudessa vaalia ja edistää, muun muassa yleishyödyllisyyden verotomuuden varmistamisella. Urheiluharrastuksissa myös sisäistetään arvoja ja hyväksytyt toimintatapoja. Siksi valmentajien ja muiden vastuuhenkilöiden kasvatustyöllä ja eettisellä koodistolla on valtavan suuri vastuu ja merkitys.

Arvoisa puhemies! Emme voi myöskään liikunnan osalta lokeroida vastuuta, vaikutusarvioinnin tekoa tai budjetointia vain yhden tahon tehtäväksi. Kyse on hallinnonaloja läpileikkaavasta asiasta. Joten: kaikki ministeriöt saavat kääriä hihansa, vetää verkkarit jalkaan ja päästä mukaan näihin talkoisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt käymme debattiin, ja debatin aluksi myönnän 2 minuutin puheenvuoron ministerille. Sen jälkeen käymme 1 minuutin kierroksen äsken ryhmäpuheenvuoron käyttäneitten kesken.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

14.59 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille tästä ensimmäisestä kierroksesta — mielipiteitä ja käsityksiä, palautetta ja kritiikkiä.

Lähestulkoon kaikki toivat esiin sen lähtökohdan, että liikkumattomuuden kustannukset ovat yhteiskunnalle valtavat, siis työttömyyden kanssa samassa mittaluokassa, ja tämä meillä varmaan on se yhteinen motivaatio yli puoluerajojen, yli hallituskausien puuttua tähän ilmiöön. Useissa puheenvuoroissa tuotiin myös esiin nimenomaan liikunnan tasa-arvon, liikuntaköyhyyden — tai mitä termiä kukakin halusi käyttää — ongelma. Se on varmasti hyvin luonteva silloin, kun puhutaan juuri siitä, mitä julkissektori voi asioille tehdä, mikä meidän velvollisuutemme on asioille tehdä: tuoda liikunta mahdollisimman lähelle, se mahdollisuus mahdollisimman lähelle jokaista suomalaista, ja nimenomaan koulutusjärjestelmän kautta esimerkiksi kasvattaa kansalaisia jo nuorena liikunnalliseen elämäntapaan, joka toivottavasti sitten säilyy läpi elinkaaren.

Oikeastaan ainoa lähes yksinomaan negatiivinen puheenvuoro tuli sosiaalidemokraateilta, ja vastaan muutamiin näistä esiin nostamistanne huomioista: Ensinnäkin arvosteltiin, että lähestymistapa ei ole riittävän kokonaisvaltainen. Mutta tässähän nimenomaan lähestytään ihmisen koko elämänsäkaaren kautta, niin että kyllä tässä mielessä on hyvin kokonaisvaltainen lähestymistapa. Ja toiseksi arvosteltiin, että konkretia puuttuisi. Kuitenkin jokaiselle näistä elämänsäkaaren vaiheista, mitkä tässä selonteossa on määritelty, esitetään myös toimenpiteitä — yhteensä kymmeniä, jos käydään koko selonteko läpi. Tässä on myöskin poikkihallinnollisuus hyvin huomioitu, mitä kritisoitiin ryhmäpuheenvuorossanne. Ja sitä kritisoitiin, että taustatyötä koko liikuntakentän kartoittamisessa ei ole tehty. Itse asiassa tästä tehtiin jo edustaja Harkimon johtamassa työryhmässä laaja taustatyö, joka oli tämän työn pohjalla, minkä lisäksi tämä Jyväskylän yliopiston selvitys teki valtavan taustatyön näiden faktojen selvittämisessä, eli uskallan torjua kritiikkiinne vääränä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt minuutin mittaisin puheenvuoroin lähdetään liikkeelle ja varmemmaksi vakuudeksi vielä pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

15.01 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen täysin samaa mieltä ministeri Terhon kanssa siitä, että selvityksiä ja tutkimuksia on tehty todella paljon Suomessa ja pohjaa tälle hyvälle selonteolle on.

Meillä on myös äärimmäisen hyviä käytännön malleja Suomessa. Tässä puhuttiin Islannista, heillä on hienoja malleja, mutta meillä on Suomessakin. Tästä Liikkuvasta koulusta muun muassa täällä nyt on toki puhuttu paljon, mutta esimerkiksi Jyväskylässä on tilojen käyttö aivan erilaista kuin monella muulla paikkakunnalla, eli siellä päiväkotien pihat ja koulujen pihat ovat hyvässä käytössä. Jyväskylässä koulujen iltapäiväkerhot on organisoitu useiden seurojen toimesta. Ja muun muassa Mikkelissä on kokonaan otettu liikunnalle uudenlainen ajatus eli Unelmat liikkeelle, mietitään yhdessä ruohonjuuritasolta lähtien kaikkien toimijoiden kesken, kuinka voidaan kokeilla yhteisöllisesti saada lisää riemua liikuntaan ja elämään.

15.02 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset kaikille eduskuntaryhmille hyvistä puheenvuoroista ja vielä kerran ministerille selonteosta. Emme me liikunnasta saa kinaa aikaiseksi onneksi tässäkään salissa.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Resurssien ollessa kohtalaisen vähäisiä meidän on opeteltava panostamaan juuri niihin, missä se panos—tuotos-suhde on kaikkein tehokkain liikunnan ja urheilun kannalta. Liikkuva koulu on ollut yksi niistä hankkeista, jotka ovat olleet äärimmäisen hyviä, ja olisi suotavaa, että tämä nyt laajenisi myös päiväkoteihin ja muillekin koulutusasteille.

Lisäksi tuo kysymys alv:n osalta on mielenkiintoinen. Tällä hetkellä alv-käytännöt ovat hyvin hyvin sekavia. Meillä voi olla kolme eri liikkujaa tekemässä samaa hauisliikettä kolmella eri alv-kannalla. Ministeri Terho, te lupasitte puheessanne tekevänne alv-selvityksen, ja kysyisinkin nyt sitten, millä aikataululla tämä selvitys tulee.

15.03 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos siitä, että suomalainen Islannin malli sai täällä laajaa kannatusta. Kiitos erityisesti keskustan edustaja Kososelle. Nostitte sen oikein hyvin esiin ja oikeastaan niillä samoilla elementeillä kuin SDP vaihtoehtobudjetissa. Se on suuri asia, ja toivottavasti saisimme esimerkiksi alueelliset pilotit liikkeelle, jotta pääsisimme tekemään käytännössä ja kokeilemaan asioita, miten voisimme kokonaisvaltaisesti auttaa perheitä, tukea harrastuksia ja samalla myös luoda työpaikkoja esimerkiksi seuroihin sitä kautta, että kunnat saisivat lisärahoitusta ja voisivat tukea seuroja.

Mutta, arvoisa ministeri, se, mitä tarkoitin tämän kokonaisvaltaisuuden puutteella, on se suuri haaste esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla ja käytännössä alueellisesti, miten saamme esimerkiksi alueellisen toimintamallin, jossa liikunnan ammattilaiset, terveysammattilaiset, ravintoammattilaiset ja niin edelleen löytävät yhteisen mallin. Myönnän sen, että se ei ole helppoa, mutta sitä pitää pilotoida. [Puhemies koputtaa] Olisiko teillä siihen idea, miten pääsisimme tähän yhteistyöhön?

15.05 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä nousi parissa puheenvuorossa esille se, onko ihmisillä, kaikilla nuorilla varaa liikkua. Se on totta, että osa harrastusmaksuista on liian kovia, ja silloin pitää jokaisen kunnan minun mielestäni etsiä ne ratkaisut, miten kaikki pääsevät liikuntaan kiinni.

Eri kyläyhteisöjen eri liikuntapaikoista pitää huolehtia. Ne ovat tärkeitä paikkoja paitsi nuorille myös sen kylän yhteishengelle ja niin edespäin. Esimerkiksi kotikyläni jääkiekkokenttä on kovassa huudossa, ja siellä henkisesti pata vie, Isomäestä puhumattakaan.

Asenne tosiaan on se, mikä pitää oppia jo nuorena, jo ihan pikkulapsesta asti. Jos ei sitä silloin opita, niin viimeisiä vaiheita, missä voidaan saada oikeasti kiinni, on varusmiespalvelus. Miessukupolvi käy sen, ja siellä tulisi kiinnittää huomiota siihen, onko [Puhemies koputtaa] joku tällainen liikuntapudokas.

15.06 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poikkihallinnollisuus on noussut esille selonteossa ja myös vahvasti liikuntaneuvostossa. Kaikkien ministeriöiden kesken pitäisi tapahtua sitä, että jokainen ministeriö lähtisi liikkumattomuuden talkoisiin mukaan, ei ainoastaan opetus- ja kulttuuriministeriö. Se kuuluu melkein kaikille ministeriöille.

Varsinainen kysymykseni on kuitenkin kuntasaralta. Kuntien tehtävä maakuntauudistuksen jälkeen on suuri: terveyden edistäminen, sairauksien ennaltaehkäisy. Miten hallitus on varautunut siihen, että kunnat tästä selviytyvät ja että kunnat pystyvät alueellisesti tasavertaisesti hoitamaan tämän raskaan tehtävän?

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

15.07 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että meillä on tämä hyvä selonteko käsittelyssä, ja kaikki ryhmät ovat ottaneet sen ilolla vastaan. Meidän on tärkeää edistää liikuntaa. Se on myös kansantaloudellisesti järkevää ja estää lapsia syrjäytymästä. Juuri lapsen oikeuksien päivänä esitän toiveen, että jo tällä kaudella vietäisiin nopeasti eteenpäin jokaisen lapsen mahdollisuutta harrastaa, konkretiaa tähän harrastuspassin ympärille. Mitenkä olette ajatelleet sen toteutttaa?

Nostan esiin vielä omaehtoisen liikunnan ja sen, kuinka rakennetun ympäristömme tulisi innostaa jokaista liikkumaan — koulujen pihat, päiväkotien pihat, mutta myös ulkona tapahtuva liikunta ja luonnossa tapahtuva liikunta. Vihreiden puheessa nostettiin esiin Metsähallituksen korjausvelka. Suomalaiset rakastavat kansallispuistoja ja niissä retkeilyä ja samoamista. Kysyn: onko hallituksella tahtotilaa laittaa Luontopalvelujen rakenteet kuntoon?

15.08 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Onko nuorilla varaa liikkua? Selvityksen mukaan jo noin kolmasosa perheistä sanoo, että lasten liikuntaharrastuksen esteenä ovat liian korkeat hinnat. Kolmasosa — se kertoo siitä, että me syrjäytämme nimenomaan seuratoiminnasta lapsia. Tähän ei tämä harrastepassi, joka on sinänsä hyvä asia, auta. Sillähän pääsee vain kokeilemaan. Pitää huolehtia siitä, että on mahdollisuus pysyvästi omassa joukkueessa, omassa seurassa toimia eikä vain käydä kokeilemassa.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan pitää todeta, että yksistään seuroissa tapahtuva liikuminen ei riitä. Tarvitaan myös huomattava määrä omatoimista liikkumista, niin päiväkodeissa, kouluissa kuin vapaa-ajallakin. Koulujen pihat ja lähiliikuntapaikat ovat tähän ensiarvoisen tärkeitä. Ministadionit, haastavat kiipeilyseinät, kiipeilytelineet tai vaikkapa kevyet kansankuntosalit saavat lapset liikkumaan koulupäivän aikana ja sen jälkeen. [Puhemies koputtaa] Nyt haaste on tehdä lähikoulujen pihoista yhtä aikaa myös lähiliikunta- paikkoja.

15.09 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harrastepassi on mielestämme erinomainen asia, koska se todellakin tukee tasa-arvoisia mahdollisuuksia liikkua kaikille lapsille perheen taustasta riippumatta, ja me toivomme, että tätä viedään eteenpäin.

Ärade talman! Om ett barn eller en vuxen vill börja en ny hobby är säkert googlande det första man gör. I många kommuner är informationen fortfarande utspridd, och det handlar mer om tur om man får höra om en hobby.

Jos lapsi tai aikuinen haluaa liikkua ja harrastaa, pitäisi tiedon mahdollisuuksista olla helposti saatavilla sähköisesti ja kootusti. Meillä pitäisi olla nettisivusto, jonka kautta kaikenikäiset voivat helposti löytää tietoa tarjolla olevista harrastuksista. Arvoisa ministeri, voiko ministeriö jotenkin edistää tätä?

Sitten kysyisin vielä liikuntajohtamisen tasa-arvo-ohjelmasta, joka mainitaan tässä selonteossa: millä aikataululla tätä voitaisiin viedä eteenpäin?

15.10 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alueellinen liikuntaköyhyys tulee siitä, että monet pienet kunnat painiskelevat talousvaikeuksissaan ja niillä ei

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

välttämättä ole mahdollisuutta huolehtia liikuntatiloistaan. Meillä on iso joukko muun muassa 70-luvulla rakennettuja uimahalleja, urheilukenttiä, jotka ovat tulossa käyttöikänsä päähän. Tässä selonteossa vain mainitaan peruskorjausavustusten mahdollisuus ja mahdollisuus selvittää sitten mahdollista uudisrakentamista, mutta onko tästä olemassa jonkinlaista konkreettista ajatusta, miten tätä lähdetään viemään eteenpäin?

Meillä on myöskin erittäin paljon sellaisia liikunta- ja urheilutiloja, joissa on vakavia sisäilmaongelmia, ja siinä mielessä voisi sanoa, että tämä on yhtä lailla tällaisen kansantaloudellisen infran ylläpitoa kuin vaikkapa se, kun me puhumme täällä tieverkostosta ja vastaavasta. Miten me huolehdimme siitä, että meillä iso joukko näitä liikuntatiloja ympäri Suomea, etenkin pienissä köyhtyvissä kunnissa, pysyy kunnossa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraavana edustaja Harkimo, teillä 2 minuuttia.

15.11 Harry Harkimo liik (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olen ollut urheilussa mukana lähes 40 vuotta monella eri tasolla. Liikuntapoliittinen selonteko tehtiin työryhmän, jossa olin mukana ja jossa oli myös edustaja Skinnari mukana, ehdotuksesta, ja se vastaa kaikkiin niihin kysymyksiin, jotka esitimme.

Liikuntapoliittinen selonteko on hyvä ja kattava. Se vastaa kaikkiin liikkumattomuuteen liittyviin haasteisiin. On tärkeää, että seuraavassa hallitusneuvottelussa sovitaan selonteossa esitettyjen ratkaisujen toimeenpanosta, jotta työryhmä ja sen työ ja sen pohjalta tehty selonteko eivät valu hukkaan.

Selonteossa on otettu huomioon useita tärkeitä asioita, joista merkittävin oli päätös asettaa uusi kulttuuriministeriön johtama elin liikuntapolitiikan koordinoitua varten. Elimesissä olisi edustusta kaikista niistä ministeriöistä ja toimialoista, jotka koskevat fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan edistämistä tavalla tai toisella. Näin voidaan lisätä poikkihallinnollista yhteistyötä. [Ilkka Kanerva: Se on vain hallinnollinen ratkaisu!]

Lisäksi on tärkeää allokoida lisää resursseja liikuntapaikkarakentamiseen. Kysynkin ministeriltä: voisiko ajatella yksityisen ja valtion rahan yhdistämistä ja miettiä sen kehittämistä? Tämän päivän nuorten urheiluharrastukset ovat kalliita. Vähävaraisille on ohjattava enemmän tukea, jotta huonommin toimeen tulevien perheiden lapset eivät jäisi ilman harrastusta. Urheiluharrastukset tiivistävät ystävyyssuhteita, ja kaveriporukoiden ulkopuolelle jäävät ovat vaarassa syrjäytyä.

Huippu-urheilun lisärahoitus on ratkaistavissa sille nyt varatulla 20 miljoonalla edellyttäen, että siihen saadaan kerättyä toiset 20 miljoonaa yksityiseltä sektorilta. Myös nuoria lahjakkuuksia täytyy tukea. He tarvitsevat kipeästi lisää resursseja saadakseen ammattimaisen valmennuksen, [Puhemies koputtaa] joka on välttämätöntä kilpailukykyisen urakehityksen kannalta.

Seuraavia hallitusneuvotteluja silmällä pitäen kehotan kaikkia puolueita pitämään mielessä 45 miljoonan lisärahoituksen sekä liikuntapaikkarakentamiseen tarvittavan 20 miljoonan kertaluontoisen rahoituksen.

15.14 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on sillä tavalla historiallinen hetki, että me saamme tämän liikuntapoliittisen selonteon tänne. Kiitos siitä kaikille asiaan vaikuttaneille.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Kentällä on suuria odotuksia. Meidän pitää nyt pitää huoli siitä, että tämä ei ole mikään paperi, joka jää kirjahyllyihin pölyttymään, vaan että tämä menee käyttöön. Me saamme tämän valiokuntaan, teemme sen kanssa siellä hyvää työtä ja yritämme sillä omalta osaltamme varmistaa, että näin tapahtuu.

Minun mielestäni tässä paperissa parasta on se, että tässä on riittävän iso kuva otettu. Eliikkä kun me puhumme näistä miljardien haasteista, niin on selvää, että meidän täytyy operoida vähintään tässä yli 100 miljoonan kokoluokassa, että me pääsemme niihin liikkumattomuuden miljardien kustannuksiin kiinni.

Se, mihin minusta vielä pitää perehtyä, on tämä poikkihallinnollisuus, ettei se jäisi vain puheeksi, että kaikki sanovat, että on tärkeää, että kaikkialla tehdään, ja kyllä kyllä, tämä on kaikkien yhteinen asia. Se ei riitä, vaan me tarvitsemme siihen kyllä vahvan toimijan, joka pitää huolen siitä ja jolla on vastuulla se, että tämä jalkautuu kaikille yhteiskunnan sektoreille.

15.15 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Joka neljäs perustettava yhdistys tänä päivänä Suomessa toimii sportin alalla. Sportti on tietysti lapsille ja nuorille kaikkein otollisin kasvualusta seuran kautta, ja siinä täällä esille tullut maksullisuus on suuri ongelma. Toivon, että voitaisiin seurata kotikaupungissani Turussa olevaa esimerkkiä siitä, että kaikki lapset, kaikki nuoret saavat ilmaisen liikuntamahdollisuuden.

Mutta seura ulottuu myöskin huippu-urheiluun saakka, ja siinä on tärkeää nähdä, että seura on se kasvualusta myöskin huippu-urheilulle, jossa on tärkeää, että myös ammattivalmennus kansainvälisellä tasolla käy mahdolliseksi meidän järjestelmässämme ja että olympiakomitealla, lajiliitoilla on tässä asiassa suvereeni mahdollisuus ja edellytys toimia. Samoin kuin seurat mahdollistavat lasten huippu-urheilun, ne mahdollistavat myöskin vammaisten soveltavan liikunnan ihmisten ja eri varallisuustasojen ihmisten tasavertaistamisen tavalla, joka mahdollistaa liikunnan [Puhemies koputtaa] eri ikäluokkien suunnassa.

15.16 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeintä tämän liikuntapoliittisen selonteon yhteydessä, käsittelyssä nyt ja myöhemmin, on se, että tästä talosta lähtisi nyt joku merkittävä signaali, joka vaikuttaa.

Tässä keskustelussa on ollut mielenkiintoista, että tämä Islannin malli on nyt noussut esille. Se on oikeastaan niin kuin jatkojalostusta tästä eheytetystä koulupäivästä, joka on pitänyt sisällään sen, että tuodaan koulua lähelle harrastustoimintaa, joka voisi jatkua kello 16:een, kello 17:ään, ja lapsille ja muille jäisi sitten enemmän aikaa perheen parissa. Sen tulokset olivat hyvät silloin 15 vuotta sitten, kun sitä kokeiltiin, mutta se jotenkin jäi vähän taka-alalle. Syntyi sinällään erinomainen liikkuva koulu -ajatus, mutta siitä puuttuu tällainen kokoava näkemys. Islannin mallissa on mukana myöskin tällainen urheilueettinen taso, muun muassa lasten kotiintuloajoista [Puhemies koputtaa] tehtiin tällainen vahva suositus, johon sitouduttiin. [Puhemies koputtaa] Tämä on vain esimerkki siitä, mitä meidän pitää nyt hakea, [Puhemies koputtaa] mikä jättää 2000-luvun jäljen suomalaiseen yhteiskuntaan. [Raija Vahasalo: Ei kokonaiskoulupäivää! — Eduskunnasta: Näin on!]

15.17 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän pitää kyllä tehdä tästä Islannin mallista oma suomalainen sovellus, se löytyy myöskin keskustan vaaliohjelmista. [Jukka Gustafssonin välihuuto] Koska Islannin väkimäärä on niin pieni verrattuna Suomeen, niin ei varmaan ihan samanlaista mallia Suomeen saada, ei ehkä ole

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

ihan sellaista yhtenäiskulttuuria mahdollista luoda. Mutta se sovellus, että me saisimme sinne koulupäivien oheen rakennettua kaikille maksuttoman harrastuksen mahdollisuuden, on minun mielestäni ehdottomasti sellainen asia, joka olisi luonteva jatko tälle tunti liikuntaa päivässä -tavoitteelle, joka on ollut tällä vaalikaudella, voi sanoa, menestystarina, lähes 100 prosentissa suomalaisista kouluista käytössä. Seuraavan askeleen, joustavan koulupäivän, jonka osana on maksuton harrastusmahdollisuus kaikille, täytyy ehdottomasti olla meidän tavoitteemme. Sillä on tavoitteita paitsi sosiaalisella puolella — kaikille kaveri, mahdollisuus yhteisöön — myös liikunnan edistämisessä, liikkumattomuuden kustannusten [Puhemies koputtaa] torppaamisessa. Se on hurjan iso mahdollisuus.

15.19 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin Islannin mallista kuin tästä liikunnan yhteiskunnallisesta perustelusta elikkä siitä, että liikkumattomuuden yli 3 miljardin kustannuksiin pitää pystyä yhteisesti vaikuttamaan, olemme yhtä mieltä. Mutta ellemme saakaan lisää resursseja, jollemme saa liikuntaa lisää, niin silloin joudumme tekemään varmasti myöskin valintoja.

Joudumme tekemään valintoja, minkälaista liikuntapaikkarakentamista suosimme, rakennammeko moottoriratoja vai rakennammeko niitä edustaja Arhinmäen mainitsemia lähiliikuntapaikkoja koulujen yhteyteen ja niin edelleen. Joudumme myöskin miettimään valintoja siitä, minkälaista toimintaa seura- ja liittotasolla tuemme. Tuemmeko vain tavoitteellista urheilua ja siihen tähtäävää harrastusta, vai millä pidämme mukana ne vähiten motivoituneet, ne kaikista herkeimmässä ja vaikeimmassa asemassa olevat lapset ja nuoret niin sanotun höntsäliikunnan, harrasteliikunnan parissa? Minusta sekä seuratason avustamista että liittotason avustamista pitää priorisoida sen mukaan, [Puhemies koputtaa] millä tavalla myös harrastusmainen toiminta pidetään mukana.

15.20 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin olen pitänyt Islannin mallia ja sen kokeilemista Suomessa esillä liikuntaneuvostossa jo pitkään. Olen tosi iloinen siitä, että täällä nyt useat puolueet ovat sitä ottaneet esiin. Olisin todella tyytyväinen, jos me voisimme lähteä sitä esimerkiksi tämän harrastuspassin tuomien mahdollisuuksien kautta kokeilemaan vaikkapa jossain kunnassa mahdollisimman pian.

Haluan erityisen kiitoksen esittää ministeriölle ja ministerille siitä, että tämän liikuntapoliittisen selonteon taustamateriaaliksi teetettiin tällainen laaja liikuntapoliittisen tutkimuksen katsaus, jossa käytännössä käydään läpi kaikki se, mitä meillä Suomessa tiedetään liikuntatieteellisestä tutkimuksesta. Suosittelen kaikkia tutustumaan vähintään siihen, sillä sieltä löytyy tietoa siitä, mitkä tekijät ihmisten liikuntatottumuksiin vaikuttavat. Siitä voidaan myös vetää esimerkiksi sellainen johtopäätös, että kaikista vähiten liikkuvia ei välttämättä auteta seuratoiminnan keinoin eikä välttämättä edes liikunnan keinoin, vaan puhutaan ihan liikkumisesta, [Puhemies koputtaa] siitä, että kävellään paikasta toiseen, kävellään niitä rappusia, tehdään sitä matalan kynnyksen liikkumista. Eli välttämättä kaikille eivät kaikki keinot tai samat keinot tepsii.

15.21 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Joku koiranleuka saattaa irvailla, että kansanedustajat puhuvat liikunnasta istualtaan ja käyvät välillä syömässä seisovassa pöydässä.

Mutta vakavammin: Suomessa on ainutlaatuinen mahdollisuus seurata, tosin vain nuorten miesten osalta, liikunnan ja terveyden kehitystä, nimittäin kutsuntainstituutio, ja kyllä-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

hän se kertoo varsin karua kieltä, kuten myös se, että paljon keskeytetään varusmiespalvelusta ensimmäisten viikkojen aikana huonon terveydentilan vuoksi. Siksi me tarvitsemme resursseja ennalta ehkäisevään ja matalan kynnyksen terveysliikuntaan.

Monessa puheenvuorossa on tuotu esiin seuratoiminnan tärkeys. Seuratoiminta on myös keskeinen runko, ja kun aina ajoittain tulee järkyttäviä uutisia seuratoiminnan piirissä [Puhemies koputtaa] tapahtuneista asioista, niin eettistä koodistoa tulee vahvistaa, mutta ennen kaikkea tarvitaan vanhemmille viesti: on turvallista tuoda lapset jatkossakin urheiluseuroihin.

15.22 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meille kaikille tärkeän kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää politiikan johdonmukaisuutta. Tämä selonteko on esimerkki siitä, miten vaikeaa tämän asian muistaminen on. Selonteossa ei nimittäin taida olla lainkaan arvioitu esimerkiksi hyötyliikunnan merkitystä ilmastonmuutoksen torjunnassa. Eikö se liikuntapoliittisessa selonteossa olisi ollut ihan huomionarvoisa asia?

Hyötyliikunnan merkitystä ja kevyen liikenteen järjestämistä on perusteltu kyllä muilla argumenteilla mutta ei kestävällä kehityksellä, vaikka esimerkiksi kevytliikenne on tärkeä keino liikennesektorin päästövähennystavoitteisiin pyrittäessä. Mutta onneksi selonteko tulee tulevaisuusvaliokuntaan ja siellä voimme edustaja Wallinheimon kanssa yhdessä pohtia näiden kahden tärkeän asian yhteyttä.

15.23 Juha Pylväs kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä liikuntapoliittinen selonteko on erittäin hyvä asiakirja myös tänne saliin keskusteltavaksi, ja varsin paljon hyviä ajatuksia nousi selonteosta esille.

Fyysisesti passiivinen elämäntapa on nousemassa yhdeksi maailmanlaajuisestikin keskeiseksi kansanterveydelliseksi ongelmaksi. Omatoiminen liikkuminen yksin ja ryhmissä kouluaikoina ja koulun jälkeen olisi entistä enemmän tavoiteltava tila lasten ja nuorten elämään. Täytyy muistaa, että huippu-urheilunkin pohjat luodaan lapsena opitun liikkumisen myötä, niin minun kuin monen muunkin urheilijan tavoin. Kysyisinkin ministeriltä lopuksi: onko tässä selonteossa kaivettu kaikki mahdollisuudet lasten liikkumisen lisäämiseksi, jotta meidän huippu-urheilukin saisi lahjakkaita yksilöitä?

15.24 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolme kohtaa.

Perustaidot liikunnassa on opittava jo varhain. Liikkuva koulu -hanke on ollut erinomainen, ja valitettavasti se nyt sitten loppuu. Peruskoulujen osalta soisi sen jatkuvan, mutta se pitää vielä ennen sitä, eli päiväkodeissa, aloittaa. Liikkuva päiväkotihanke sanotaan tässä 20-luvulla alkavaksi. Voisiko, arvoisa ministeri, se alkaa jo ensi vuonna, jos rahat löytyvät? ”Minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa”, on vanha viisaus tässäkin.

Toinen asia. Kun täällä puhutaan lasten ja nuorten harrastuksesta, niin muistakaa, että kun on syrjäytymisuhan alla oleva lapsi, tuskin hän lähtee seuratoimintaan. Muistetaan myöskin siinä, että koulujen omat perinteiset kerhot ovat hyviä — matala kynnyks, tuttu paikka, tuttu opettaja, turvallista olla. Ja ehdoton ei kokonaiskoulupäivälle, mitä varmaan demarit ajavat tässä.

Kolmas kohta. Kun yhteiskuntamme rakenteet [Puhemies koputtaa] ja toimintatavat eivät tue liikuntaa, niin meidän pitää katsoa koko yhteiskuntaa, kun me mietimme liikunnan lisäämistä.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeisen kymmenen puheenvuoron aikaan on tullut sen verran kysymyksiä tai kommentteja edustaja Skinnarille, että siitä syystä myönnän hänelle nyt vastauspuheenvuoron.

15.26 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta edustaja Harkimolle, että kyllä näin on: työryhmämme ajatuksista ja ideoista valtaosa eteni eteenpäin, ja hyvä niin. Esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen nostamisen 1:stä 3:een pitääkin olla kaikkien tavoite. Näin sen pitää olla, mutta tähänhän meillä ei vielä vastauksia ole.

Mutta sanoisin myös sen, että on suuri kysymys siitä, että 10 prosenttia suomalaisista aiheuttaa 80 prosenttia sote-kuluista. Ja kun me tässä talossa olemme nyt jo viime vuodet käyttäneet tähän soteen, niin se ratkaisu, mistä minä puhun, on se liikuntaväen ja terveysväen ja ravintoväen ja koko yhteiskunnan yhteistyö siellä etulinjassa, että me saamme ne ihmiset, ne asiakkaat, haltuun, ja tätä meidän työryhmämme ei ehtinyt kunnolla avata, eikä sitä avaa kunnolla tämä selontekokaan. Tämä on se megaluokan kysymys, ja sitä pilottia minä kysyin ministeriltä, ja sen pilotin minä haluan toteuttaa.

15.27 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen itsekin ollut todistamassa Liikkuva koulu -hankkeen onnistunutta jalkautumista perusasteelle. Sen sijaan hankkeen vastaanotto toisella asteella takkuilee. Vain muutama oppilaitos on ilmoittautunut mukaan. Kysyisinkin vastuuministeriltä: onko tietoa, mistä tämä johtuu?

15.27 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos selonteosta ja kiitos myös tästä tausta-aineistosta liikuntaneuvostolle. Tämä on todellakin erinomainen paperi, ja kun nämä molemmat lukee, niin tästä kyllä kokonaiskuva syntyy. Kiitos myös edustaja Pylväälle, joka tässä taisi ihan ensimmäisenä uskaltaa ottaa huippu-urheilun esille.

Selonteossa sanotaan, että 3-vuotiaana alkavat jo polarisoitua liikuntatottumukset, ja tässä tausta-aineistossa sanotaan, että puolet 6-vuotiaista hallitsee tutuimman motorisen perustaidon eli juoksemisen — 6-vuotiaana siis. Käänteisesti: puolet 6-vuotiaista ei osaa juosta. Tämä on minun mielestäni niin järkyttävä tieto, että minä en oikein tiedä, puhutaanko tässä liikuntapolitiikasta vai puhutaanko kevytliikunnasta vai mistä puhutaan. Mutta jos eivät varhaisikäiset ja koululaiset kolmea asiaa opi — kestävyysliikunta, liikkuvuus ja lihaskunto — niin ennuste on kyllä todella huono, kun otetaan vaikka työelämässä jaksaminen, ja sitten kun mennään tänne vanhusikään, niin tulokset ovat heikkoja.

15.28 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tärkeässä asiassa liike tapahtui nyt, kun edustaja Harkimon — joka valitettavasti on poistunut — johtama työryhmä vaati liikuntapoliittisen selonteon tekemistä ja historiallisesti ministeri Terho siihen kutsuun vastasi ja olemme sitä nyt käsittelemässä. Haluankin tässä edustaja Harkimoa kiittää hänen 40-vuotisesta työstään liikunnan saralla, ja monia muitakin suomalaisia, jotka samaa työtä ovat tehneet. Kansalaisyhteiskunta Suomessa on tässä ollut keskeinen.

Edustaja Arhinmäki oli aivan oikeassa siinä, että pelkästään seuroissa tapahtuva liikunta ei riitä, varsinkin kun me haluamme tavoittaa erityisesti ne nuoret, jotka siellä seuroissa eivät liikunnan parissa ole. Ja niin kuin tässä selonteossa aivan oikein sanotaan, kunnilla on

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

ratkaiseva rooli, ja kunnissa ei myöskään huomioida riittävästi esimerkiksi sellaisia kaveriporukoita, jotka eivät toimi jonkun seuran tai yhdistyksen kautta. Saavatko he tasa-arvoisesti yhtä lailla varattua esimerkiksi vuoroja julkisista tiloista — eivät käsittääkseni saa. [Puhemies koputtaa] Tällaiset pitää pystyä korjaamaan, puuttua erityisesti niihin tapauksiin, jotka eivät perinteisesti liiku.

15.29 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän keskustelun sävy on yksiselitteisesti se, että tavoitteissa me kaikki haluamme niin, että kaikilla ihmisillä on oikeus ja mahdollisuus liikkua. Tietenkin harrastusten tukeminen on siinä aivan ydinasia, ja minä olen kyllä kovin innostunut ja ylpeäkin siitä, että esimerkiksi SDP omassa vaihtoehtobudjetissaan on valmis tähän Islannin-ihmeen suomalaiseen malliin satsaamaan 50 miljoonaa euroa. Ihan konkreettisesti kokeiltaisiin muutamassa maakunnassa ja sieltä juurrutettaisiin toimivat käytännöt laajemmin sitten käyttöön.

Puhemies! Minua ihan oikeasti nyt ihmetyttää: on hyvä, että tässä on hyvä yhteishenki ja olemme samaa mieltä tavoitteista, mutta voisitteko esimerkiksi siellä kokoomuksen päässä vielä hieman täsmentää, koska täällä yhtäällä esimerkiksi edustaja Multala tuntui hienosti kannattavan tätä Islannin mallia, mikä minusta on tärkeä ja hyvä, ja toisaalla taas edustaja Vahasalo tuntui sanovan sille ehdottoman jyrkän ”ei”? Eli olisi mielestäni hyvä täsmentää, mitä kukakin on [Puhemies koputtaa] tästä mieltä, mutta varmasti yhtä mieltä olemme tästä asiasta, [Puhemies koputtaa] että harrastusmahdollisuuksiin on oltava oikeus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, tässä on kyllä nyt tosiaan aika paljon tätä Islannin liikuntapolitiikkaa käsitelty [Pia Viitanen: Ei, vaan suomalaista mallia!] ja täällä on pyydetty siihen liittyviä vastauspuheenvuoroja, mutta minä en nyt tässä vaiheessa niitä myönnä.

15.31 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvää YK:n lapsen oikeuksien päivää! Täytyy nyt heti sanoa tähän alkuun, että meillä ei ole varaa liikukumattomuuteen. Se on kansanterveydellisesti katsottuna todella suuri kustannuserä, ja sen takia tarvitaan matalan kynnyksen liikuntapaikkoja ja sen takia tarvitaan kaikille nuorille sellaista liikuntapassia tai junioripassia tai senioripassia, joka mahdollistaa kaikille liikkumisen varallisuudesta riippumatta.

Toisaalta me tarvitsemme sellaista järjestelmää, jossa esimerkiksi harrastusvälineitä kierrätetään, koska monesti harrastusvälineet tulevat, tietyissä lajeissa varsinkin, todella kalliiksi, ja tässä varmasti meillä olisi vielä todella paljon parannettavaa.

Lisäksi olisin kysynyt meidän ministeriltä, että kun meillä on tullut yleisurheilussa todella paljon menestystä vammaisurheilun puolelta, niin miten [Puhemies koputtaa] vammaisurheilun ja matalan kynnyksen liikuntapaikkoja nimenomaan esimerkiksi paralympialaisiin osallistuneille voidaan tukea [Puhemies koputtaa] ja sitä, ettei heiltä perittäisi ainakaan enää tulevaisuudessa mitään kynnysmaksuja osallistua näihin olympialaisiin.

15.32 Mikko Alatalo kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En puhu Islannista, mutta aikoinaan kun nuorena miehenä kiipesin Galdhøpiggenille, niin siellä varoitettiin opaskirjassa, että menkää arkipäivänä, koska se on viikonloppuna täynnä norjalaisia. Miksi norjalaiset liikkuvat, se on todella mielenkiintoinen kysymys, ja se on varmasti myös

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

kansallinen asenne siellä. En tiedä, miten se näkyy sitten terveystilastoissa, mutta joka tapauksessa he liikkuvat.

Seuratoimintahan on tärkeää Suomessa ollut perinteisesti. Se on perustunut myös vapaaehtoisuuteen hyvin pitkälle, mutta nyt alkaa urheilukin olla jo sen verran vaativaa, että tarvitaan ammattilaisia, ja tällä puolella tarvitaan resursseja. Mutta täällä on aivan oikein todettu se, että on kiinnitettävä huomiota seuratoiminnan ulkopuolelle jääviin lapsiin, ja tässä tietysti myös koulujen iltapäiväkerhoilla on tärkeä tehtävä.

Tampereellahan pelataan höntsäkiekkoa aika monessa paikassa, mutta hyvin harvalla on varaa lähteä oikein tosissaan jääkiekkoa harrastamaan, se on sen verran kallis harrastus. Sen takia sitten harrastetaan jotain muuta. Tämä on erittäin tärkeää juuri viitaten siihen, mitä täällä on puhuttu tämän selvityksen pohjalta, että saamme ne lapset liikkumaan, jotka eivät ole siellä huippuseuroissa ja siellä aktiivisessa toiminnassa.

15.33 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikunta on tärkeä paitsi fyysisen myös henkisen hyvinvoinnin lähde, ja on pysäyttävää ajatella, että vain yksi kolmesta nuoresta, siis vain joka kolmas nuori, liikkuu terveystensä kannalta riittävästi. Se on todella pysäyttävä luku. Meidän pitäisi kaikin tavoin pyrkiä madaltamaan kynnystä siihen, että mahdollisimman moni nuori pääsisi liikunnan riemun ja ilon pariin.

Teen kolme konkreettista esitystä: Ensimmäinen on tämä Islannin malli, jota, voisiko ajatella, kokeiltaisiin jossakin sellaisella pilotilla, jossa seuroille annettaisiin resursseja hoitaa tehokkaammin nämä kuljetukset. Nyt moni, joka elää ruuhkavuosia, aikataulupaineissa tuskaillee. Toinen on se, että tuodaan harrastukset kouluun. Sitten meillä on myös tämmöinen Imatran malli, jossa joka tiistaiaamu varataan liikuntaharrastuksille seuroissa. Voisiko tätä ajatella kokeiltavaksi? Ja kolmas on se, että nyt kun yhä enemmän liikuntaa tuodaan päiväkotiin, [Puhemies koputtaa] ja hyvä niin, niin voisiko nyt ajatella, että tätä päivähoidon rajausta tarkasteltaisiin uudelleen. Se koskettaa juuri heitä, [Puhemies koputtaa] jotka eniten liikunnasta voisivat hyötyä.

15.34 Juha Rehula kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikunnalla ja liikuntapoliittisella selonteolla on monta ulottuvuutta. Muutama näkökulma.

Kiitos siitä, että otsikko ”Liikunnan lisääminen elämäntavassa” on otettu tähän ihan kärkeen. Näiltä osin, niin tärkeää kuin seuratoiminta on, ja monelle seuralle toimeentulon lähdekin, että eri ikäryhmiä liikutetaan, valtiolla ja kunnilla on rooli siinä, että varsinkin ne ihmiset, joilla ei varaa ole, pääsevät liikunnan pariin.

Täällä ollaan helposti huolissaan, ja on syytäkin olla huolissaan, erityisesti niistä lapsista, joitten vanhempien varallisuus ei riitä yhteenkään harrastustoimintaan. Siinä on valtiolla vastuu. Minusta kun valtion rahoja, tai tässä tapauksessa veikkausvoittovaroja, jaetaan, niin ensinnäkin kaipaamme — ja asia, jota kukaan ei käsittäkseni ole vielä ottanut keskustelussa esille — lisää avoimuutta liikuntaeurojen jakamiseen ja toisekseen myös eurojen saamisen vastikkeeksi sitä, että näitä varattomia lapsiperheitä [Puhemies koputtaa] tuetaan.

15.36 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikunta ja terveellinen ruokavalio on tietenkin aina yhdessä käsiteltävä, ja minä vähän ihmettelen, että täällä ei puheenvuoroissa nosteta roskaruokaa esille ja sen aiheuttamia ongelmia suomalaiselle kansanterveydelle. Kyllähän liikkumisen pitää olla tasapainossa sen kanssa, mitä ihminen syö, ja tämä terveellisen ruokavalion ja terveellisten ruoka-ainesten tavallaan esiin

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

tuominen tässä keskustelussa on sen takia äärimmäisen tärkeätä. Itse olen kyllä huolissani, kuten edustaja Multala, juuri niistä lapsista, jotka liikkuvat vähän, syövät mössöruokaa, se kuuluu valitettavasti perheen kulttuuriin ja ruokakulttuuriin, ja vetäytyvät jollakin tavalla syrjään, ehkä pelaamaan tai tekemään jotakin muuta semmoista harrastusta, joka ei kyllä millään tavalla liikuntaa edistä. Jotenkin näille lapsille ja näille perheille pitäisi saada rakentavalla tavalla ja ikään kuin kannustavalla tavalla jonkunmoista valistusta, että mihin se pitkän päälle johtaa. Se olisi jo suuri sote-uudistus Suomessa.

15.37 Maarit Feldt-Ranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhumme liikuntapoliittisesta selonteosta, on, arvoisa puhemies, erityinen syy, miksi puhumme tästä Islannin mallista. Islannin ihmeessähän on kyse siitä, mitä Islanti teki, että se kahdessa vuosikymmenessä onnistui saamaan Euroopan huonoiten voivat lapset ja nuoret Euroopan parhaiten voiviksi lapsiksi ja nuoriksi. Kävin viimeksi kesällä Islannissa tutustumassa tähän malliin, ja edellisviikolla Reykjavikin apulaispormestari Heida Björg Hilmisdóttir kävi täällä vieraanamme kertomassa asiasta enemmän.

Liikuntapoliittisesti tässä on kaksi keskeistä asiaa. On se, minkä edustaja Gustafsson nosti esille, että tuodaan liikunta ja muut harrastusmahdollisuudet koulupäivän lomaan kaikkien lasten ulottuville. Ja toinen on, että taataan jokaiselle lapselle aktiviteetikortti tai joku muu ohjattu pysyvä, jatkuva harrastus, mistä edustaja Arhinmäki on puhunut. Eli me tiedämme, mitä kannattaa tehdä, mutta nyt on kyse siitä — ja katseet kääntyvät ministeri Terhon puoleen; tiedän, että myös te olette perehtynyt tähän Islannin malliin — mitä [Puhemies koputtaa] konkreettisesti teemme, mitä hallitus voisi konkreettisesti tehdä.

15.38 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä nyt puhumme näistä erilaisista tavoista järjestää liikuntaharrastusta sinne koulupäivän yhteyteen, täytyy muistaa, että meistä monet ovat ehkä eläneet siinä Suomessa, jossa opettaja asui koululla ja koulun jälkeen sitten pelattiin pesäpalloa tai jalkapalloa koulun kentällä. Mutta sitä Suomea ei enää ole, ja siinä mielessä me joudumme sellaisten kysymysten kanssa tekemisiin, joita toivoisinkin, että ministeriöstä käsin lähdetäisiin selvittämään:

Ensinnäkin opetustoimen ja seuratoiminnan väliset rajapinnat, mitä tänä päivänä kunnissa on.

Kuntien liikuntatilojen vastuukysymykset on yksi syistä siihen, mitä täällä edustaja Elo sanoi siitä, kun kaveriporukat ja höntsäporukat haluaisivat mennä pelailemaan yhdessä. Ensimmäinen kysymys on, kuka ottaa vastuun, jos jotakin tapahtuu. Eli tämäntyypiset, voisi sanoa, aika lailla byrokraattiset asiat estävät tällä hetkellä hyvää kansalaistoiminnasta ja ihan sieltä kaveriporukoista lähtevää toimintaa.

Sitten ammattijärjestöjen näkemys siihen, kuuluvatko nämä sitten opetustyöhön ja paljonko pitää maksaa lisää [Puhemies koputtaa] ja minkä verran tarvitaan palkkaa, kun tällaisia kerhotunteja otetaan mukaan.

Haja-asutusalueiden koulukuljetukset vielä viimeisenä, jotka varmasti omalta osaltaan rajoittavat.

15.39 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin miettimään tätä keskustelua. Meillä on paljon käyty keskustelua liikunnan mahdollisuudesta ja liikkumisen onnistumisesta etenkin köyhissä perheissä ja siitä, miten se on muuttunut tässä vuosien varrella. Itse muistan, että kun itse aloitin urheilun, ei ollut mitään tällaisia tilavuok-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

ria eikä mitään vastaavia tämmöisiä laskutuksia. Oli vain kuntien avustus, millä ne tukivat seuroja, jotta urheilijat pystyivät ostamaan välineitä ja toimimaan urheilun piirissä. Mutta sitten pikkuhiljaa kunnat ovat joutuneet muuttamaan tätä rakennetta sillä tavalla, että ne ovat ruvenneet ottamaan tiloista maksuja, ja sitten ne ovat siirtyneet urheilijoitten maksettavaksi, mikä tietää sitä, että meillä ovat alkaneet eriarvoistumaan urheilun mahdollisuudet köyhimmissä perheissä. Sitten meillä lajivalikoimat ovat isoja, mutta tämmöinen kokeilun mahdollisuus on jäänyt pois, koska ei ole varaa useita välineitä hommata [Puhemies koputtaa] lapsille ja nuorille, että he pystyisivät harrastamaan urheilua.

15.40 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koululiikunta ja myöskin Liikkuva koulu ovat olleet menestystarinoita, mutta siltikään ei ole vielä kaikkia lapsia saatu liikkumaan, vaan sieltä löytyvät lapset, jotka koukuttuvat pelikoneisiin ja joilla kotona ei sitä liikkumista tapahdu lainkaan. Eli pitäisi löytää porkkanoita, miten nyt saataisiin digitaalisuus ja pelillistäminen ja tämä palkitsevuus sitten niin, että koneet ja laitteet pakottaisivat liikkumaan. Niistähän on hyviä esimerkkejä, mutta niitä lisää.

Kysymyksenä ministerille vielä: Kansainvälisten tapahtumien järjestäminen on tärkeä osa suomalaista huippu-urheilua, kun ne tuovat monella tavalla liikkumisen lähemmäksi suomalaisia ja luovat myönteistä henkeä, mutta sitten kunnille tulee tietynlainen painolasti siitä, kun aina tulee uusia kustannuksia näitten kansainvälisten urheilutapahtumien järjestämisestä. Kuntapäättäjänä joskus vähän heikottaa, että minkä kokoinen miljoonalappu sieltä milloinkin tulee. Nytkin parasta aikaa valmistaudutaan esimerkiksi Rukan Nordic Openingiin. [Puhemies koputtaa] Onko meillä suunnitelma ja strategia tulossa, miten näitä kisoja järjestetään?

15.42 Lea Mäkipää sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paljon puhuttu lapsista, ja onkin tulevaisuuden kannalta tärkeintä, että lasten liikkuvuuteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota.

Siihen, mitä edustaja Kivelä äsken mainitsi, haluan myös puuttua: Tänä päivänä yli 10 prosenttia keskeyttää varusmiespalvelun huonon fyysisen tai sitten henkisen kunnon vuoksi. Ehdotuksena onkin, että 30 kuntaa käynnistäisi tämmöisen kokeilun, jossa kunnat valtion tuella tekisivät tämmöistä ohjattua liikuntaa ennen palveluun astumista näille henkilöille. Kustannus olisi noin puoli miljoonaa euroa. Kysyisinkin: onko tämä mahdollista? Kun täällä on paljon puhuttu yhdenvertaisuudesta, tämä olisi myös yksi semmoinen tasavertainen esitys, [Puhemies koputtaa] että kaikki meidän nuoremme pääsisivät tasavertaisina ja tasakuntoisina aikanaan armeijan harmaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Minulle on vähän epäselvää, pyysikö edustaja Karimäki debatin tähän vaiheeseen puheenvuoroa.

15.43 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin kyllä käyttää, koska tässä on paljon keskusteltu lasten harrastuksista, jotka ovat tärkeitä. — Vihreäthän kannattavat sitä, että koulupäivään tuodaan lisää harrastusmahdollisuuksia — aamupäivätoimintaa, iltapäivätoimintaa, ja maksutonta, niin että vähävaraiset lapset voivat siihen osallistua — mutta sen lisäksi on tärkeätä, että lapset voivat myös harrastaa liikuntalajeja, joihin he kokevat intohimoa ja joissa he haluavat jossakin seuratoiminnassa olla mukana. Esimerkiksi Islannin mallihan toimii sillä tavalla, että vähävarainen perhe anoo

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

seuralta maksuvapautusta tai alennusta ja sitten seura hakee tuen kunnalta ja kunta taas valtiolta tuen. Että tässä on ihan hyvä malliesimerkki lähtökohdaksi, miten tukea lapsia: toisaalta eheytetty koulupäivä, sitten toisaalta myös tämä seurojen kautta annettava tuki.

15.44 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä kuulla yhtenäistä keskustelua siitä, että haluamme, että liikuntaa ja urheilua lisätään Suomessa ja erityisesti lasten ja nuorten liikkumista pitää lisätä. Olennaisessa roolissa ovat nimenomaan seurat, ja oikeastaan nyt jo tänä päivänä monissa, erityisesti pienissä kunnissa turvaamme pienituloisten perheiden lapsille ja nuorille liikkumismahdollisuuden nimenomaan yhteisen tukemisen kautta.

Mikä olisi olennaista myös, olisi se, että ammattimaista valmentamista, liikunta- ja urheiluvalmentajia, saataisiin seuroihin enemmän. Se on semmoinen ehkä olennainen oppi maailmalta, että miten on saatu hyvää valmennusta vapaaehtoistoiminnan rinnalle. Tätä meidän pitäisi kehittää.

Myös muut ammattilaiset pitäisi huomioida, ja hyvää liikunta- ja urheiluvalmennusta tarjoaa nuorille myös Puolustusvoimat, ja nimenomaan olisi hyvä, niin kuin tässä selonteossa sanotaan, että me saisimme nuorten kuntoa kohotettua jo ennen varusmiespalvelusta. Tämä olisi tärkeää sekä miehille että myös vapaaehtoisessa palveluksessa oleville naisille, joista monet saavat vammoja palveluksen aikana ja joutuvat keskeyttämään. Se olisi hyvä asia.

Mikä myös on tärkeää, on se, että kansainvälisten suurtahtumien strategia [Puhemies koputtaa] meidän pitäisi saada Suomeen. Se olisi tärkeää myös matkailulle.

15.45 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuri osa suomalaisista ei liiku tarpeeksi. Vain alle 30 prosenttia tytöistä ja 35 prosenttia pojista liikkuu vähintään tunnin päivässä. Toimet liikunnan mahdollistamiseksi ja edistämiseksi ovat enemmän kuin tarpeen ja kannatettavia.

Tottumukset omaksutaan nuorella iällä. Jokainen lapsi on yksilöllinen, myös kiinnostuksen kohteet ovat yksilöllisiä. Ylen hiljattain uutisoima lasten ja nuorten liikuntakäyttötymisen tutkimus on selvittänyt eniten harrastettuja lajeja. 11–15-vuotiaiden eniten harrastamissa lajeissa sellaiset lajit kuin tanssi ja ratsastus ovat korkealla, esimerkiksi korkeammalla kuin jääkiekko, mutta yhteiskunnan tuki on näille lajeille monesti paljon vähäisempää kuin esimerkiksi joillekin poikien yleisesti suosimille lajeille. [Puhemies koputtaa] Kysyn ministeriltä: jakautuuko mielestänne nykyinen julkinen tuki [Puhemies koputtaa] liikuntapaikkarakentamiseen ja eri lajeille oikeudenmukaisesti suhteessa harrastajamääriin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, ennätysajan alittaminen ei ole erityinen hyve ollut näissä kisoissa, mutta tässä olen merkinnyt puheenvuoron vielä ainakin edustajille Arhinmäki, Heinonen, Puska, ja katsotaan, riittääkö sitten vielä aikaa. Tämä keskustelu keskeytetään kello 16.00.

15.47 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aikaisemmin ollaan oltu hyvin huolestuneita drop off -ilmiöstä. Sitä ei ole kovinkaan paljon tässä keskustelussa sivuttu, mutta haluan nostaa sen esille. Se osittain liittyy siihen asiaan, minä edustaja Elo nosti esille siitä, miten kaveriporukat pääsevät pelaamaan.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Ongelmana nähdään se, että silloin kun tullaan murrosikään, useat nuoret putoavat, iso joukko nuoria putoaa liikuntaharrastuksen parista, ja yksi keskeinen syy tähän on se, että silloin tavallaan vaatimustaso nousee. Silloin lähdetään kilpaurheilemaan, on entistä useammin harjoituksia. Tarjoavatko seurat mahdollisuutta niille nuorille, jotka haluaisivat vain kerran tai kaksi viikossa harrastaa? Nyt vaaditaan sitä, että pitää harrastaa viisi kuusi kertaa viikossa, ja samaan aikaan tulee muita asioita.

Liikuntapolitiikassa pitää siis ohjata siihen suuntaan, että seuroja tuetaan siinä, että on myös tällaisia harrastajatasoa joukkueita. Ja toinen seikka on se, että lähiliikuntapaikkoja tarvitaan [Puhemies koputtaa] nimenomaan siihen, että tämmöiset kaveriporukat pääsevät myös omatoimisesti [Puhemies koputtaa] pelaamaan eivätkä vain seuratoiminnan kautta.

15.48 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikunta, urheilu, huippu-urheilu kaikki tukevat toisiaan ja ovat tärkeä kokonaisuus.

Nostan kolme asiaa esille liikuntavaikutusten arviointiin:

Olisi tärkeää, että kaikkia päätöksiä tehtäessä tehtäisiin tulevaisuudessa arviointi siitä, lisäävätkö ne liikuntaa vai vähentävätkö ne liikuntaa. Varmasti moni on huomannut — edustaja Arhinmäki on pitänyt erinomaisia puheenvuoroja lähiliikunnasta — että jos kouluinvestointien ja muiden yhteyteen tehtäisiin lähiliikuntapaikat, ne eivät paljoakaan maksaisi sen investoinnin yhteydessä. Tai oletteko huomanneet, miten yleensä ne parhaat paikat koulujen, päiväkotien läheltä on varattu henkilökunnan parkkipaikoiksi? Sinne saataisiin liikuntaa.

Toisena haastan yritykset rakentamaan liikuntapuistoja. Liikuntapuistoja yritysten läheisyyteen, ne tukisivat tällaista liikuntaa ja myös työntekijöiden aktiviteettia.

Ja kannatan liikunnan arvonlisäveron laskua 10:een, alennettuun alvikantaan. Se olisi itse asiassa aikamoinen satsaus [Puhemies koputtaa] ja aktivoisi meillä ihmisiä liikumaan.

15.49 Pekka Puska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on todella paljon keskusteltu aivan oikein lasten asiasta, suomalaisesta Islannin mallista ja Liikkuvasta koulusta. Mutta tietysti pitäisi muistaa myöskin kokonaisuus: työikäisten liikunta, työpaikkaliikunta ja sitten ikäihmisten liikunta, joka lähivuosien sote-kustannusten kannalta on aivan keskeinen asia.

On todella tärkeää muistaa, että meidän keskeiset terveysongelmat liittyvät eräisiin elintapoihin, WHO:n mukaan ravintoon, liikuntaan, alkoholiin ja tupakkaan. Täällä yleensä puhutaan yhdestä asiasta, ja aivan ymmärrettävästikin, myöskin edustaja Eestilä otti ravinnon esille.

On totta, että liikunnan merkitys yhteiskunnan muuttuessa on kasvanut, ja avainasemassa on kokonainen arkiliikunta, jota pitää pyrkiä edistämään. Näkisin, että sote-uudistuksen jälkeen näistä toimijoista kuntien merkitys korostuu siinä, että eri kunnallisessa päätöksenteossa ne edistävät laajasti väestön arkiliikunnan merkitystä. [Puhemies koputtaa]

Selonteon suositukset ovat hyviä, [Puhemies koputtaa] toimeenpanoon pitää panostaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuorot, edustajat Elo, Ala-Nissilä, Laiho, ja sitten ministerille puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

15.50 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harvoin sitä pääsee sanomaan, mutta enpä juuri mistään ole eri mieltä edustaja Arhinmäen kanssa. Erinomainen puheenvuoro. Lisäisin oikeastaan vain sen, että niiden lisäksi, joilla tosiaan tapahtuu tippuminen seuratoiminnasta murrosiässä, pitäisi päästä kiinni niihin, jotka siihen seuratoimintaan koskaan eivät edes mene, edes ala-asteella tai näin, eli miten heidät saadaan mukaan. Näkisin, että se on juuri tällaisten ei edes seuroissa tapahtuvien vaan vielä vapaamuotoisempien kaveriporukoiden kautta, jotka pystyvät varaamaan julkisista tiloista liikuntavuoroja ja sitä kautta saavat harrastuksen.

Toisaalta yksityinenkin puoli on syytä ottaa esille, eli kyllä esimerkiksi liikunnalliset seikkailupuistot, joita nykyään on paljon, ovat erinomainen lisä tähän liikuntakavalkadiin. Jos ajattelen vaikka omaa poikaani, kolmevuotiasta, niin kyllä hän kaikkein mieluiten menee sinne. Jos mitä tahansa esittää, niin liikkuminen tällaisessa puistossa on se, mitä eniten haluaa. Yksityinenkin puoli on tässä erittäin tärkeä.

Eli yhdistetään yksityisen puolen vahvuudet ja sitten tämä julkinen puoli, [Puhemies koputtaa] mistä edustaja Arhinmäkin puhui, niin kyllä tästä hyvä kokonaisuus saadaan.

15.51 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella tarvitaan riittävästi resursseja ja tarvitaan myöskin ihmisten omaa vastuuta omasta liikkumisestaan, yhteisöllisyyttä.

Missä se Islannin malli näkyy? Se näkyy joukkueurheilun mahtavana menestyksenä. Kiinnittäisin huomiota joukkueurheiluun. Ministeri Karpelan aikana aikanaan ensimmäistä kertaa tuli joukkueurheilun määräraha ja joukkueurheilu paremmin huomioitiin. Suomessa mielestäni edelleenkin joukkueurheilun rahoitus on jäänyt jälkeen yksilöurheilusta. Otan esimerkiksi vaikka lentopallon Power Cup -tapahtuman. En tiedä mitään sen upeampaa tapahtumaa nuorille olevan olemassakaan, ja joukkueurheilussa on juuri se yhteisöllisyys olemassa. Tiedustelenkin ministeri Terholta: näettekö, että Suomessa suhteessa muihin maihin joukkueurheilun tuki ja huomio on riittävästi huomioitu ottaen huomioon myöskin sen kansainvälisen menestyksen, mitä esimerkiksi lentopallossa, koripallossa, jopa jalkapallossakin tällä hetkellä tapahtuu, jääkiekosta nyt puhumattakaan?

15.52 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikkumattomuus tappaa, ja sen takia on todella tarpeen, että nostetaan liikunta sille kuuluvaan merkittävään asemaan. Liikkumattomuus lisää erityisesti ylipainoa ja sitä kautta diabetesta ja altistaa myös sydän- ja verisuonisairauksille. Moni selkävaivakin jäisi kärsimättä, jos liikuttaisiin riittävästi, ja mielikin olisi virkeämpi. Voisi olla, että masennustakin olisi vähemmän, tai jos on sen oireita, niin liikunta helpottaa myös sitä. Liikkuminen pitäisi saada heti lapsesta asti osaksi arkielämää, mutta kun me tiedämme, että kaikki perheet eivät liiku samalla tavalla, niin sen takia päiväkodin ja koulun osuus nousee merkittävään asemaan.

Tänään kokoomus julisti lapsi- ja perheohjelmansa, ja siinä ehdotetaan, että vähintään yksi tunti koulupäivän aikana pitäisi olla liikuntaa ja päiväkodissa vielä enemmän, tähän suuntaan, niin me saamme kaikki lapset mukaan. Nostaisin tähän vielä koululiikunnan. [Puhemies koputtaa] Sen pitäisi olla kannustavaa, ei pakkopullaa, ja sen takia kehottaisin harkitsemaan numeroinnin pois jättämistä koululiikunnan osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt myönnän ministerille 3 minuutin puheenvuoron puhujakorokkeelta.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

15.55 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Arvoisat edustajat! On tietenkin hienoa, että näin arvovaltaisella paikalla on nyt käyty pitkä keskustelu suomalaisen liikunnan kehittämisestä, ja se on jo edistysaskel sinänsä. Meillä on nyt tullut tässä muutamia teemoja, jotka otan tässä lyhyessä ajassa esille erityisen vahvasti.

Yksi on tämä usean edustajan tuoma kokonaisvaltainen lähestymistapa, jonka voi ehkä tiivistää nimenomaan kysymykseen siitä, miten kouluikäiset nuoret voisivat paremmin harrastaa, ja olen tästä kyllä ministerinä ollut tilaisuudessa saada useiden eri ammattilaisten näkemyksen, joka vastaa aika monen edustajan esittämää näkemystä tähän. Eli keskeisiä edistysaskelia, mitä tarvitaan, on todella, että tilat, jotka jo ovat olemassa esimerkiksi koulujen yhteydessä, saadaan myös käyttöön ja saadaan käyttöön kouluaikana silloin, kun vanhemmat ovat vielä töissä, jolloin harrastaminen ja sen ylläpitäminen taas tulee perheille huomattavasti helpommaksi. Sitten jos näitä tiloja tai harrastuspaikkoja rakennetaan, niiden todella pitää olla ei se parkkipaikka mielellään vaan ennemminkin juuri se harrastuspaikka koulun mahdollisimman likeisessä läheisyydessä, tai sitten tarvitaan kuljetus harrastuspaikalle. Edelleen sen ajankohdan olisi parasta olla vielä silloin, kun vanhemmat ovat töissä.

Mutta se, mitä tarvitaan lisäksi, mikä täällä tuotiin esiin ja mikä on myös helppo välillä unohtaa, on, että siellä todella täytyisi olla joku, joka on vastuussa niistä nuorista, ja myös joku, joka osaa valmentaa heitä, jos taas halutaan ehkä tuloksellisempaa toimintaa. Tässä taas tarvitaan seuroja, vapaaehtoisia vanhempia — kymmenettuhannet aikuiset Suomessa tekevät ilmaista työtä erittäin hyvän asian eteen, kun he valmentavat nuoria. Ja sitten tosiaan tarvitaan näitä liikuntapaikkoja ja niiden tukemista ja seurojenkin tukemista, joten me olemme tosiaankin hyvin monihallinnollisessa kysymyksenasettelussa. Tässä ovat sekä perheet, kunnat, seurakunnat että valtio samassa paketissa. Useat selonteon toimenpide-ehdotukset nimenomaan vastaavat näihin kysymyksiin, mutta ihan semmoisella yhdellä toimenpiteellä tätä on vaikea tiivistää tai ratkaista.

Ja mitä tulee tähän poikkihallinnolliseen koordinaatioelimeen, mitä myös tuotiin eri puheenvuoroissa esiin, muun muassa edustaja Harkimo, niin se tulee käynnistää mahdollisimman pian. Siellä taas on luonteva paikka muun muassa käsitellä alv-kysymystä, minkä moni otti esiin, koska se on esimerkiksi juuri tällainen, mitä minä ministeriöstäni en voi päättää enkä sanella, miten se tulisi ratkaista.

Vielä otettiin esiin muun muassa Liikkuva koulu -ohjelma toisella asteella, sen hitaampi eteneminen kuin ehkä on toivottu. Kuitenkin siinä on mukana 140 oppilaitosta, ja varmaan vauhti kiihtyy nyt, kun saadaan tämä Liikkuva opiskelu -hanke, johon on 2,8 miljoonan rahoitusta.

Suurtapahtumista kysyttiin lyhyesti. Suurtapahtumastrategia todella on valmistelussa, ja siinä tullaan nimenomaan tarkastelemaan sitä, minkälaisia tapahtumia Suomen olisi mahdollista ja järkevää hakea. — Kiitoksia kaikille.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nähtävästi debatin aika alkaa olla ohi. Vai onko vielä muutama puheenvuoro? Tämä loppuu kello 16. Minä otan ensimmäiseksi edustaja Hautalan.

15.57 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministerille tämän liikuntapolitiikkaselonteon esittelystä. Näissä puheenvuoroissa on selkeäs-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

ti kuultu se, että koululiikunnalla on iso merkitys. Lapset oppivat itse asiassa liikkumaan jo ensimmäisten elinvuosiensa jälkeen, ja näin ollen on hyvä, jos siinä opitaan elinikäinen liikkuminen.

Kuntien ja kaupunkien vastuulla tietysti on merkittävä osa liikuntapaikoista. Nyt on ollut tervetullutta se, että moniin kuntiin ja kaupunkeihin on rakennettu lähiliikuntapaikkoja, jotka ovat hyvinkin suuressa suosiossa. Muun maussa kotikuntaani Kauhajoelle on näin tehty.

Monet ovat ottaneet täällä esille sen, että suoritemaksut ovat merkittävä kustannuserä erityisesti vähätuloisille perheille. Niiden osalta kotikunnassamme itse otimme käyttöön kuluvana vuonna sen, että keneltäkään alle 16-vuotiaalta ei peritä esimerkiksi uimahallin käyttömaksuja lainkaan, ja se on lisännyt merkittävässä määrin heidän uimahallin käyttömääriänsä. Tällaista vastaavatyypistä suoritemaksualennusta tai -vapautusta suosittelen käytettäväksi monissa muissakin kunnissa.

15.58 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu tänään paljon lapsista ja nuorista, ja hyvä niin, niin täytyykin puhua. Mutta minä olen edustaja Puskan kanssa samaa mieltä siitä, että myöskin ikäihmisten liikkumattomuus on meillä suuri ongelma.

Meillä on sekä omissa kodeissaan että yhteisökodeissa ikäihmisiä, jotka eivät koskaan pääse ulos liikkumaan — eivät koskaan, vaikka he itse sitä haluaisivat. Tämä altistaa heidät masennukselle ja monille muille sairauksille sekä heikentää hyvin äkkiä heidän toimintakykyään. Tästä on tietysti paljon inhimillistä kärsimystä, mutta lisäksi tämä aiheuttaa yhteiskunnalle koko ajan kohoavia kustannuksia.

Me tarvitsemme lisää hoitohenkilökuntaa kotihoitoon ja yhteisökodeihin, mutta me tarvitsemme myös kansalaistoimintaa lisää. Eli esimerkiksi liikunta- ja kulttuurikummien avulla voitaisiin mahdollistaa se, että ikäihminen pääsisi lenkille ja konserttiin. Tällainen kansalaistoiminta olisi ollut kyllä ihan syytä huomioida vielä paremmin tässä selonteossa.

16.00 Ari Jalonen sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen korostan sitä asennetta, miten voidaan lähteä liikkumaan ja miten asioita arjessa tehdään. Metsässä liikkumista on tässä vähemmän sivuttu, arkiliikkumista, mutta tästä kokonaisvaltaisesta, missä otetaan huomioon koko perheen yhdessäolo ja ruokailu vielä, on pakko nostaa sienestäminen ja marjastaminen, tämäntyylinen perheen yhdessäolo, mikä on erittäin hyvää niin fyysisesti kuin henkisesti. Elikkä se on yksi asia.

Ja edelleen nostan polkupyöräilyä. Jos tämä olisi liikennepoliittinen selonteko, niin sama puheenvuoro sopisi siihenkin. Meidän ilmastokysymykset, tällaiset asiat, mitä täältä nousi aikaisemmin esille, ovat kyllä yleishyödyllisiä ja yhteishyödyllisiä Suomelle, ja siinä pyöriteiden merkitys on iso.

16.01 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu paljon liikunnasta mutta vähemmän huippu-urheilusta. Haluan kiittää ministeriä siitä jo nyt, että olette ottanut yhden edistysaskeleen, joka tässä liikuntapoliittisessa selonteossakin otetaan esille, eli tulevaisuudessa opiskelevilla urheilijoilla apuraha ei enää vaikuttaisi pienentävästi opintorahan määrään — kiitos siitä. Se on erittäin tärkeä edistysaskel, sillä huippu-urheilijoilla ja erityisesti nuorilla huippu-urheilijoilla toimeentulo on usein erittäin heikkoa.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Selonteossa otetaan esiin myös se, että urheilijoiden sosiaali- ja eläketurvaan tulisi löytää ratkaisu. Toivoisinkin, että tätä voitaisiin sen vuoksi käsitellä myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja pohtia, millä tavoin tätä asiaa voitaisiin edistää, ainakin valmistella asiaa, koska uskon, että meillä on siinä vielä paljon tekemistä ensi kaudella, kun sosiaaliturvan kokonaisuudistusta käsitellään.

16.02 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On luonnollista, että tässä keskustelussa lapset ja nuoret ovat nousseet etusijalle, koska liikunnallinen elämäntapa omitaan, jos omitaan, yleensä silloin.

Muutama sana aikuisten liikunnasta. Aikuisväestöstä vain joka viides liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Suomessa on toteutettu työyhteisöissä useita työyhteisöliikuntahankkeita viime vuosikymmeninä ja on rakennettu liikuntasetelijärjestelmä, jolla työnantaja voi tukea työntekijöiden liikuntaharrastuksia. Tämä on hyvä, mutta se valitettavasti yleensä tukee vain niitä ihmisiä, jotka jo muuten harrastavat liikuntaa. Tutkimustiedon valossa liikkumattomuutta voidaan aikuisena vähentää parhaiten elintapaohjauksella ja liikuntaneuvonnalla. Siksi olisi todella tärkeää saada työyhteisöihin elämäntapaohjausta ja liikuntaneuvontaa kiinteäksi osaksi työterveyshuoltoa. Tämä olisi meidän kaikkien etu.

16.03 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä puheenvuorosta, sillä istuminen tappaa. On hyvä nousta välillä seisomaan, ja nyt tämä mahdollisuus tuli.

Haluan kiittää niistä puheenvuoroista, jotka suosittelevat urheilupaikkarakentamista koulujen yhteyteen. Se on tärkeää. Meidän pitää mahdollistaa lapsillemme hyvä mahdollisuus liikkua, mutta täytyy toki todeta, että kun ministeri toi esille näkemyksen siitä, että pitää sitten olla mahdollisuus siirtyä sinne, niin tänä päivänä meillä toki kunnat suhtautuvat erittäin nuivasti iltapäiväkerhoihin esiopetuksessa eivätkä halua lisätä sen kustannuksia.

Sitä vastoin mitä tulee urheilupaikkarakentamisen demokraattisuuteen kaikelta kannalta, kun me puhumme tästä ihmisten liikkuvuudesta, minä haluaisin kyllä ottaa tähän keskusteluun mukaan nelijalkaiset ystävämme esimerkiksi agility- ja hevosharrastuksen osalta, jotka liikuttavat paljon suomalaisia. Meillä pitäisi olla liikuntapaikkarakentamisessa myös sellaista demokraattisuutta, etteivät vain valtalajit veisi kaikkia rahoja.

16.04 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosien mittaan olen huomannut sellaisen asian, että ihminen, joka on arka, jolle on tullut ylikiloja ja jonka kunto on erittäin huono, on hän sitten nuori tai vähän vanhempi, kaipaa tsemppaajaa, kaipaa nostajaa, joka innostaa häntä ja vie mukaan. Niinpä kysynkin: olisiko mitenkään mahdollista, että valtio tekisi kokeilukuntia pari ja palkkaisi niihin sitten personal trainereita — nuoretkin pitävät tästä ammatista, ja siihen valmistuu paljon nuoria — ohjaamaan, hakemaan ne ihmiset niistä paikoista, joissa he asuvat, ja tuomaan tähän treenaamiseen, on se sitten mitä lajia tahansa? Olisi tämmöistä etsivää hakua, he innostaisivat, ja näin nämä ihmiset pääsisivät kokeilemaan ja yhteisöllisesti mukaan, kun masentuneisuuttakin on valitettavasti paljon. Voisiko ajatella tämmöistä kokeilua? Ja nuoremmille töitä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: No niin, olemme käyttäneet nyt tähän varatun ajan, itse asiassa ylitse sen ajan, joten keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian kä-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

sittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.05.

Keskustelua jatkettiin kello 18.24.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä.

18.25 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Liikunnalla on valtavan suuri kansanterveydellinen merkitys. Olisi hyvin tärkeää, että lapset ja nuoret innostuisivat liikunnasta mahdollisimman varhain ja tottuisivat liikkumaan paljon. Teknologinen kehitys on tuonut lasten ja nuorten elämään paljon vaihtoehtoja, jotka ruokkivat fyysistä passiivisuutta. Älypuhelimet, tabletit, pelikonsolit ja tietokoneet vähentävät kiinnostusta ulkoleikkeihin ja liikuntaan. Niinpä liikkumisen terveysvaikutuksia ja hauskuutta tulisi korostaa tutustuttamalla lapsia eri lajeihin ja harrastusmahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Mitä yhteiskunta voi tehdä rohkaistakseen lapsia ja nuoria liikuntaharrastusten pariin? Yksi tärkeä tekijä on tietysti harrastusten hinta. Valtion tulee tukea liikuntaharrastusten ja eri lajien kohtuuhintaista harrastamista. Lisäksi valtion tulee tukea kuntia liikuntapaikkojen ja -olosuhteiden kehittämisessä. Tällaiset sijoitukset tuovat pitkällä tähtäyksellä hyviä tuloksia, sillä liikuntaharrastukset ehkäisevät syrjäytymistä, parantavat kansanterveyttä ja vähentävät esimerkiksi päihteiden käyttöä.

Eräs tärkeä asia on myös huippu-urheiluun panostaminen. Mitä saamme siitä, kun suomalainen urheilija tai joukkue menestyy kansainvälisesti esimerkiksi maailmanmestaruustai olympiatasolla? Maineen ja kunnian lisäksi saamme nuorille esikuvia, jotka rohkaisevat liikuntaharrastusten pariin.

Arvoisa puhemies! Liikuntaharrastuksia on hyödyllistä jatkaa myös aikuisena. Mitä useampi harrastaa säännöllistä liikuntaa, sitä useampi myös pysyy terveenä pidempään ja elää pidempään. Liikuntaharrastukset usein myös auttavat omaksumaan muuten terveellisiä elämäntapoja, kuten terveellisen ruokavalion ja päihteettömyyden. Liikunnalla on iso kansanterveydellinen merkitys, jota meidän pitää ylläpitää ja vaalia. Nyky-yhteiskunnan oloissa liikunnan harrastamismäärien kasvattaminen vaatii johdonmukaista panostusta erityisesti lasten ja nuorten liikuntatottumuksiin.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä valtion rahoitus liikuntaan perustuu Veikkauksen rahapelitoiminnan tuottoihin. Veikkausvaroista rahoitettava valtion liikuntabudjetti on noin 155 miljoonaa euroa vuodessa. Budjettirahoituksen osuus on tyypillisesti ollut vain noin miljoona euroa vuodessa. Budjettirahoituksen osuutta onkin syytä nostaa. Veikkauksen tuotot ovat pienentyneet 2000-luvulla rahapelimarkkinan muuttuessa. Veikkaus on monopoliasemastaan huolimatta kohdannut jatkuvasti lisääntyvää kansainvälistä kilpailua, sillä internetin myötä suomalaisilla on mahdollisuus pelata lähes missä tahansa. Ihmisen koko elämän mittaista liikuntaharrastusta ja liikunnallisen aktiivisuuden lisäämistä tulisikin tukea paljon nykyistä laajemmin budjettirahoista. Tämä tulisi nähdä sijoituksena, joka tulee moninkertaisena takaisin paremman kansanterveyden ja väestön hyvinvoinnin myötä.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

18.29 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa herra puhemies! Valmistunut liikuntapoliittinen selonteko sisältää syvän huolen suomalaisten vähäisestä liikkuvuudesta, mutta ennen kaikkea ratkaisuehdotuksia myönteisellä asenteella: tälle asialle on jotain tehtävissä.

Itsekin kuulun siihen sukupolveen, joka aika lailla mukisematta polki pyörällä useamman kilometrin koulumatkat ja harrasti huomaamattaan liikuntaa, sillä kotipihalla pelattiin neliskaa ja oltiin muutenkin liikkeellä. Vanhemmilta ei kyselty kyytejä kovin herkästi, ja sama tilanne oli myös kavereilla. Kun ajattelen aikaa 30—40 vuoden taakse, eipä ollut juurikaan pyöreitä tai suorastaan ylipainoisiksi kutsuttavia lapsia ja nuoria omissa ikätovereisani. Sen sijaan opettajantyössä olen päässyt 20 vuoden aikana näkemään trendin ylipainoisten lasten määrän kasvusta yläkouluikäisten joukossa. Selityksiä yhä vähäisemmälle liikkuvuudelle löytyy vapaa-ajan harrasteiden muuttumisesta yhä staattisemmaksi, paikallaan pysyväksi, esimerkiksi tietokoneen ääressä istuvaksi pelaamiseksi. Toki siinäkin on joukkuepelaamista ja kavereiden kanssa olemista, mutta hiirisormen lisäksi juuri muuta liikuntaa ei tule. Yhdistettynä virvoitusjuomien ja epäterveellisen ruuan tiuhaan nauttimiseen ollaankin huonon kunnon ja ylipainon reseptin äärellä.

Nykyhallituksen aikana jalkautui peruskouluihin Liikkuva koulu -hanke, jolla pyrittiin rahoittamaan liikkumiseen kannustavia välineitä kouluihin. Opettajia koulutettiin tekemään oman oppiaineensa opettamisesta liikunnallisempaa ja kannustamaan oppilaita pois pulpetin äärestä. Rehtorit raivasivat lukujärjestyksiin tilaa pitkille välitunneille, jolloin sählyn tai jonkin muun joukkuelajin pikamatsiin tarjoutuu tilaisuus. Oppilaita koulutettiin antamaan ohjattua välituntiliikuntaa koulukavereilleen. Palaute Liikkuva koulu -hankkeesta on ollut niin hyvää, että se on laajenemassa varhaiskasvatukseen ja toisen asteen ja korkeakouluopiskelijoiden keskuuteen. Varhaiskasvatusohjelmaan on vuosille 2020—2022 jaksotettu 4 miljoonaa valtion varoista. Toinen mokoma pitää löytyä kunnilta.

Lapset mukautuvat jo pienenä perheensä liikkumistottumuksiin. Aktiivisen perheen lapset säilyttävät toimeliaan tapansa ja aktiivisen osallistumisen liikkuvaan leikkiin. Passiivisten perheiden lapset ovat parin kolmen vuoden ikään luontaisesti aktiivisia, mutta sitten alkavat perheen tavat tarttumaan. On hyvä, että jo varhaisessa vaiheessa tarjotaan mahdollisuutta aktiivisempaan lapsuuteen pelien ja leikkien kautta.

Toiselle asteelle suuntautuvaan hankkeeseen on budjetoitu määrärahaa 3—4 miljoonaa vuodessa ajanjaksoille 2019—2021. Tämä niin ikään edellyttää kunnan mukaantuloa toisella puolikkaalla. Oppilaitoksia on ilmoittautunut hankkeeseen toistaiseksi harmillisen vähässä määrin. Koetaanko ikäryhmä haasteellisesti tavoitettavaksi, eikö hanketta ole markkinoitu tarpeeksi, vai ovatko opettajat kadottaneet fokuksensa edistää tiedonsaannin lisäksi myös terveellisiä elämäntapoja? Kaiken kaikkiaan Liikkuva koulu -hanke pyrkii estämään pelottavan vision toteutumisen, jossa meillä on kasvamassa lapsistamme ja nuoristamme yhä huonokuntoisempia ja sairaampia aikuisia. Visio on pelottava kansanterveydellisesti mutta myös inhimillisesti.

Arvoisa puhemies! Myös muut kansanosat on saatava liikkumaan enemmän, syömään terveellisemmin ja tekemään ylipäättänsä fiksumpia terveyttä edistäviä valintoja elämässään. Aina voi tehdä elämäntaparemontin, ja koskaan ei ole liian myöhäistä korjata elintapojaan. Omassa kotikaupungissani Raahessa on esimerkki elämäntaparemontin tehneestä miehestä. Toimitusjohtajan tehtävistä eläkkeelle jäänyt Leo Sassi sai herätteen elämäntuotokseen vaimon heidän tyttäreltään saamasta lahjakirjasta. Terveellinen syöminen ja säännöllinen liikunta johtivat 55 kilon pudotukseen sekä diabetes- ja verenpainelääkityksen loppumiseen. Jaksaminen ja elämänlaatu parantuivat kohisten, joten Leo on syystäkin

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

tyytyväinen mies. Todennäköisyydet pitempään elinikään kasvoivat, mutta ennen kaikkea elämä maistuu paremmalta kevyempänä ja arjen rasituksia paremmin kestäväenä. Yhteiskuntakin hyötyy, kun kohtaamiset terveysviranomaisien kanssa tapahtuvat lenkkipolulla eivätkä sairaalassa.

Tarvitsemme Leon kaltaisia positiivisia esimerkkejä ihmisistä, jotka ottavat vastuun omasta elämästään ja omasta terveydestään. Sote- ja maakuntauudistusten myötä kunnat vastaavat hyvinvoinnin ja terveyden palveluista kuntalaisillensa. Niitä kannattaakin edistää, sillä seuraukset tulevat näkymään suoraan meidän kaikkien kukkarossa.

18.34 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tuossa edustaja Mattila hyvin kuvasi, kuinka tärkeä merkitys kodilla ja läheisillä on ihmisen terveyteen ja kuinka sillä on suora yhteys liikkumiseen ja liikunnan lisäämiseen.

Tässä keskustelussa liikuntapolitiikan selonteosta, mikä on tänään ollut käsittelyssä, ainakin itse havaitsin, että varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta kyllä puhuttiin mutta kodin merkitystä ei siinä yhteydessä mielestäni riittävästi korostettu. Nuoret oppivat liikkumaan, mikäli he saavat kotoa sellaisen kasvatuksen ja opastuksen. Sellainen taito, mikä lapsena opitaan, on sitten vanhempana niin kuin elämäntapa, ja siinä mielessä kodin merkitys on aivan erityisen tärkeä tässä liikunnan tulemisessa nuorten elämään.

Omatoiminen ja ohjattu liikunta on myös asia, mitä tässä selonteossa hyvin käsitellään. Omatoimista liikuntaa nuoret ja lapset voivat harrastaa leikkien ja tämmöisen vapaa-ajan yhteydessä — sen ei aina tarvitse olla sitä seuratoimintaa joukkueurheiluna tai yksilölajina — ja siinäkin kodin merkitys on erittäin tärkeä. Omatoimista liikuntaa voidaan tehdä maastossa, metsässä, kotipihalla, ihan missä vain, ja se on hyvinkin edullista liikkumisen muotoa, mitä nuoret voivat harrastaa.

Vielä: Huippu-urheilu on täällä muutamissa puheenvuoroissa tänään noussut. Huippu-urheilu on tietenkin tärkeää, jotta meillä on esikuvia ja menestystä ja niihin voi samastua. Paljon voisi pohtia, meneekö huippu-urheilun tukeminen oikeudenmukaisesti ja ovatko eri lajit tasa-arvoisessa asemassa keskenään. Mutta kaiken kaikkiaan huippu-urheilu on hyvä esimerkki meille kaikille.

18.36 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Tänään olemme käyneet yhtä omasta mielestäni tämän kauden tärkeimpien joukkoon kuuluvaa keskustelua, kun käsittelyssä on historian ensimmäinen liikuntapoliittinen selonteko. On hienoa, että tällainen laaja asiakirja on nyt saatu valmisteltua, ja itse asiassa, kun itse olen saanut 12 vuotta toimia valtion liikuntaneuvostossa ja nyt 4 vuotta sen varapuheenjohtajana, olen tyytyväinen, että myös tällaista poikkihallinnollisuutta on otettu entistä enempi tähän liikunnan ja urheilun keskusteluun ja päätöksentekoon mukaan.

Olemme valtion liikuntaneuvostossa puheenjohtaja Tapio Korjuksen johdolla tällä kaudella itse asiassa kuulleet kohta kaikkia tämän hallituksen ministereitä, eli he ovat käyneet kertomassa oman sektorinsa asioita. Viimeksi valtiovarainministeri Petteri Orpo kävi meidän kuultavanamme viime viikolla, ja tulemme tekemään kaikista ministeriöistä ja niiden hallinnonaloista tällaiset tulokortit, millä pyrimme siihen, miten eri hallinnonaloilla voidaan lisätä liikuntaa.

Verotuksellakin voidaan joko lisätä tai vähentää liikuntaa. Moni sairaus olisi ehkäisty tai hoidettavissa, jos kävelisimme tunnin joka päivä. Hyvän nyrkkisäännön mukaan kannattaa pyrkiä ensin 7 000 askeleeseen päivässä säässä kuin säässä. Kuitenkin Terveyden ja hy-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

vinvoinnin laitoksen, THL:n, tuoreet tilastot kertovat aivan muuta. Yli neljännes meistä ei liiku juuri lainkaan. Toisaalta samaan aikaan yhä useampi liikkuu ja jumppaakin jatkuvasti. Suositukset eivät kuitenkaan täyty edes osittainkaan, vaikka kyseessä olisi miten tehokas hikijumppa, jos liikuntaa harrastetaan vain yksi tai kaksi kertaa viikossa.

Liikkumattomuus näkyykin yhä nuoremmissa, ja ylipainoisten määrä on kasvanut jo pitkään yläkoululaisten, lukiolaisten ja ammattikoululaisten keskuudessa. Säännöllinen liikunta tehoaa kuitenkin kuin lääke, ja se on hyväksi meille kaikille. Liikunta vaikuttaa kaikille myönteisesti luihin, lihaksiin ja jänteisiin. THL:n tutkimuksen mukaan neljässä vuodessa etenkin niiden suomalaisten osuus on kasvanut, jotka eivät kuitenkaan liiku juuri ollenkaan. Siksi tarvitaankin nyt lisää kannustimia liikkuu.

Yhä useampi hakee aktiivista liikuntaa nyt ohjatuista ryhmistä, kuntosaleilta tai vaikkapa ratsastusmaneeseilta. Ohjatun liikunnan hinnat vaihtelevat kuitenkin paljon, ja tähän vaikuttavat myös jopa liikuntaa rajoittavat arvonlisäverotulkinat. Liikunnan ja urheilun arvonlisäverokannat tulisikin mielestäni yhtenäistää nimenomaan alennettuun, 10 prosentin verokantaan. Nykytilanne on nimittäin hyvin tulkinnanvarainen ja sekava. Verottajan ohjeistuksetkaan eivät tätä ole selkeyttäneet, ja eroja on jopa täysin samanlaisten palveluiden kesken toimijasta ja jopa palvelua tarjoavan ammattinimikkeestä riippuen. Niin kuin tuossa debatissa jokin aika sitten edustaja Wallinheimo totesi, saattaa olla niin, että neljä ihmistä tekee samaa hauisliikettä ja tällä heidän toiminnallaan on eri verokanta.

Liikuntapalveluiden verotus riippuu nykyisin lajista tai itse asiassa oikeastaan sen harjoittamismuodosta. Opetus ja valmennus kuuluvat yleisen korkean 24 prosentin verokannan alaisiin palveluihin, mutta niin sanottu ohjattu liikunta taas alennettuun verokantaan. Tulkinta on sekava eikä todellakaan yksiselitteinen sen suhteen, mitä palveluja verotetaan yleisellä 24 prosentin alvella ja mitä alennetulla 10 prosentin kannalla. Joskus tuntuu, että sisältö ei ole edes ratkaiseva, vaan se, kuka osaa nimetä kurssin tai toiminnan oikein. Liikuntapalveluiden tai harrastuksen joutuminen ylempään arvonlisäverokantaan korottaa liikuntaharrastuksen hintaa 14 prosentin verran. Esimerkkinä voisi mainita uimakoulut ja myös vauvauinnin, joiden katsottiin pitkään kuuluvan korkeampaan eli kalliimpaan verokantaan. Uimakoulut kuuluvat edelleen. Samaan aikaan, jos liikunnanohjaaja ohjaa kuntosalilla laitteiden käyttöä, arvonlisävero on alempi. Personal trainer -palvelut menevät verottajan tulkinnan mukaan ohjausta pidemmälle, ja näin arvonlisävero nousee 24 prosenttiin. Voitte arvata, kuinka paljon Suomessa myydään näitä palveluita ohjauksen nimellä. Osassa ratkaisevaa näyttää olevan jopa se, millä koulutuksella ja nimikkeellä toimintaa pyöritetään.

Arvoisa puhemies! Aerobikkiin ja joogaan mutta myös ohjattuihin pyörävaelluksiin ja myös patikkavaellukseen ja ratsastukseen käytetään ylempää alvikantaa. Alennettua verokantaa ei kuitenkaan suoraan ole hyväksytty esimerkiksi kaikkiin ratsastuksen muotoihin. Samoin uimaopetus kuuluu korkeampaan veroon, koska verottajan mukaan siinä ei ole kyse ohjatusta liikunnasta, vaan opetuksesta. On helppoa todeta, että eihän tässä ole mitään järkeä. Verottajan linjaukset vähentävät tästä maasta liikuntaa. Päätösten pitäisi päinvastoin kannustaa liikkumaan ja lisätä liikuntaa, ja siksi liikunnan ja urheilun verotus tulee yhtenäistää alempaan verokantaan. Uskon, että tämän hyödyt tulisivat monin kerroin takaisin. Alemman verokannan vipuvaikutus olisi nimittäin merkittävä, ja lisääntyvän liikunnan hyödyt näkyisivät myös terveysmenojen ennaltaehkäisevänä satsauksena. Tämä olisi nimenomaan investointi tulevaan.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, aivan oikein, edustaja Heinonen, 5 minuuttia tässä vaiheessa on se suositus, minkä puhemiesneuvosto on tälle keskustelulle asettanut. Mutta edustaja, jolla on poikkeuksellisen paljon tärkeää sanottavaa, voi toki ylittääkin tuon ajan, niin kuin tässä edellä.

18.43 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puheenjohtaja! Minulla on poikkeuksellisen tärkeätä asiaa, mutta sanon sen hyvin lyhyesti.

Todellakin liikunnassa on myöskin yksilön omasta vastuusta kysymys ja samalla yhteiskunnan edellytyksistä. Muistan aikoinaan kun pääministeri Harri Holkerille tuotiin näitä ongelmia, hän jotenkin sanoi, että voidaanhan sitä kiipeillä puissakin, ja siinä on joku viisaus tässäkin mutta ei kuitenkaan koko totuus.

Todellakin urheilun ja liikunnan edellytykset ovat välttämättömiä. Itse harrastan sisäpallolua, ja Suomessa edellytykset ovat heikot taikka välttävät. Todellakin tarvitaan tällaisia monitoimihalleja Suomeen, joissa voidaan liikkua monipuolisesti. Siinä voidaan ehkä sitten järjestää myöskin kaupallisia tilaisuuksia, konsertteja ja muita, niin että ne toimivat monipuolisesti. Myöskään yhtään jäähallia ei saisi Suomeen tehdä, jos ei ole myöskin sisäpallolua- ja muita liikuntamahdollisuuksia. Eli kun on olosuhteita, ne luovat liikuntaa ja myöskin sen kehittymistä eteenpäin ja huippuunsa.

Todellakin minusta tämä viime vuosien kehitys on ollut joukkueurheilun harrastamisen suuntaan aivan alatasolta ylätasolle saakka. Yksilöurheilu on tärkeätä, mutta se on vähentynyt joukkueurheilun sijasta, ja luulen — kun täällä on liikuntaneuvoston varapuheenjohtajakin paikalla — että kuitenkin joukkueurheilua ei sittenkään vielä riittävästi huomioida ehkä liikuntaneuvostonkaan toiminnassa, jos verrataan esimerkiksi Ruotsiin, mitä siellä ovat painotukset. Tämähän ei ole mikään eduskunnan kyselytunti, mutta liikuntaneuvoston herra varapuheenjohtajalta voisi kysyä: miten näette tämän tilanteen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä vaiheessa on tarkoituksenmukaista todeta, että mikrofonit pöydissä on asetettu samalle korkeudelle niin pitkille kuin pätkillekin ja, edustaja Ala-Nissilä, te kuulutte siihen ensimmäiseen kategoriaan, eli jatkossa jos puhutte hivenen lähempänä mikrofonia, kuuluisi vielä paremmin.

18.45 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Miten lisäämme suomalaisten liikkumista ja turvaamme huippu-urheilun tulevaisuuden? Tähän on pureuduttu nyt ensi kertaa kansallisesti Suomen ensimmäisen liikuntapoliittisen selonteon myötä. Kiitos tästä hallitukselle, joka on lähtenyt muodostamaan konkreettisia suuntaviivoja, miten kaikkien toimijoiden yhteistyöllä suomalaiset voivat enemmän jatkossa kokea liikunnan iloa ja urheiluhaunaa.

Liikkuminen pitää tehdä helpoksi, ja kaikkien tulee saada löytää liikkumisen riemu. Liikuntaa ei saisi arvottaa, vaan kaikenlainen liikunta on arvokasta, oli se sitten hyötyliikuntaa tai kilpaurheilua, yksin tai yhdessä liikkumista. Erityisesti arkiliikunnan lisääminen on keskeinen tekijä terveyden ylläpidossa, ja sitä tulee helpottaa niin elämäntapamuutoksia tukemalla kuin liikenne- ja ratkaisuilla, joissa kävelyn ja pyöräilyn tukemista on aloitettu painottamaan jo tällä hallituskaudella.

Myös paljon muuta on jo tehty liikkumisen edistämiseksi ja vaikutuksia saatu. Liikkuva koulu on tästä hyvä esimerkki. Toimivaa mallia on nyt laajennettava nuoremmille ja van-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

hemmille varhaiskasvatukseen, toiselle asteelle sekä korkeakouluihin eli kaikkialle, missä lapset ja nuoret valmiiksi ovat.

Liikuntakipinän sytyttäminen ja ylläpito on myös Puolustusvoimien tehtävä, jotta meillä on toimintakykyinen reservi jatkossakin. Tavoitteena tulee olla, että jatkossa yhä harvempi mies tai nainen jättää palveluksen suorittamatta tai kesken huonon fyysisen kunnon vuoksi. Tätä pitää siis saada vähennettyä. Varusmiesten jaksamiseen onkin tarvetta vaikuttaa jo ennen palvelukseen astumista. Selonteossa ehdotetaan 30 kuntaa kattavan kokeilun aloittamista, jossa kunnat tarjoaisivat ilmaiseksi ja valtion tuella kolmen kuukauden ohjatun liikunnan ennen palvelukseen astumista. Jos kokeilu osoittautuisi toimivaksi, se voitaisiin laajentaa kaikkiin kuntiin.

Arvoisa puhemies! Urheilun mahdollistavien liikuntapaikkojen tulee olla monipuolisia ja laadukkaita, mitä ne ovat jo monissa kunnissa niiden koosta riippumatta. Myös metsässä ja luonnossa liikkumisen on oltava mahdollista jatkossakin, ja on hyvä, että Metsähallituksen luontoreittien kunnostamiseen on nyt myönnetty lisää rahoitusta.

Myös kuntien liikuntapaikkojen tulee olla kaikkien saavutettavissa ja käytössä aamusta iltaan. Samanlaiset liikuntamahdollisuudet on tasa-arvokysymys liikuntarajoitteisten näkökulmasta, mutta liikuntapaikkojen ja harrastusten on oltava myös alueellisesti ja erituloisten perheiden saavutettavissa.

Kannankin huolta niistä harvaan asutun alueen lapsista ja nuorista, jotka kuuluvat koulukuljetuksen piiriin. Koulupäivän jälkeen on vanhemmilla nykyisin oltava omasta takaa kuljetus takaisin koulun lähelle ja asutuskeskuksiin, jotta myös heidän lapsensa pääsevät liikuntapaikkoihin ja -kerhoihin. Tähän yksi ratkaisu voi olla koulupäivän jatkaminen liikuntaharrastuksilla ja -kerhoilla, joiden jälkeen on tarjolla vielä koulukuljetus kotiin, tai se, että läksyjen ja välipalan jälkeen on kuljetus järjestetty harrastuksiin.

Arvoisa puhemies! Seurat tekevät Suomessa erinomaista työtä, ja ne ovat keskeisiä kaikenikäisten liikkumisen ja urheilun mahdollistamisessa. Voimme katsoa seuratoiminnan kehittämiseen esimerkkejä myös muualta, vaikka Suomessa onkin aina tehtävä oma toimiva malli. Olemme keskustasta nostaneet esiin, kuten esimerkiksi tänään monet muutkin ryhmät, Islannin toimivaa mallia, jossa lähes kaikki lapset ovat seuratoiminnassa mukana. Seurassa voi harrastaa useampia lajeja, ja liikkuminen niissä on edullista. Jokaiselle tulisi-kin Suomessa turvata vähintään yksi ilmainen harrastus koulujen, kerhojen ja seurojen yhteistyöllä.

Islannista olennainen oppi on myös, että urheiluvalmentajat ovat seuroissa koulutettuja ammattilaisia. Tämä on nostanut tekemisen uudelle tasolle vapaaehtoisen toiminnan rinnalla. Seuratoiminta tukee samanaikaisesti lapsen kasvua liikkujana mutta myös ihmisenä urheilevan yhteisön kautta. Tämä on tarjonnut terveellisen, turvallisen ja osallistavan elinympäristön myös vuonojen maan nuorelle.

Arvoisa puhemies! Huippu-urheilu on tärkeää suomalaisten identiteetille ja maabrändille sekä tarjoaa meille esikuvia kannustaen liikkumaan. Huippu-urheilun kehittämiseksi on tärkeää laittaa liikuntapoliittisen johtamisen kokonaisuus Suomessa kuntoon ja siirtää huippu-urheilun johtamisvastuu Olympiakomitealle. Urheilijoiden menestykselle luovat pohjaa niin perustettava olympiarahasto kuin nuorten urheilijoiden tukeminen, johon tällä kaudella on suunnattu lisärahoitusta etenkin pienituloisten urheilijoiden toimeentulon parantamiseksi. Huippu-urheilijoita tukevia rakenteita ovat jatkossakin urheiluakatemit ja urheilulukiot, urheilukoulutusorganisaatiot sekä kilpaharjoitteluun soveltuvat liikuntapai-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

kat. Mikäli Suomesta halutaan lisää huippu-urheilijoita, on myös nykyistä useampia liikuntapaikkoja saatava ammattilaisurheilun vaatimalle tasolle.

Kansainväliset suurtapahtumat ja arvokisat ovat myös keskeinen osa urheilua. Suurtapahtumat tuovat huippu-urheilun lähemmäksi suomalaisia, luovat myönteistä henkeä ja jättävät rahaa suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomen on tavoiteltava eri lajien arvokilpailujen ja muiden suurtapahtumien järjestämistä myös jatkossa. Tämän onnistuminen vaikuttaa monien urheilulajien sekä matkailumme kehittymiseen. — Saanko lukea vielä kaksi lausetta?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Voitte jatkaa.

Tarvitsemmekin siksi kansallisen suurtapahtumastrategian, joka on jo käytössä monissa maissa. Strategian avulla tapahtumien järjestämisen taloudelliset riskit ja hyödyt myös jaakaantuisivat nykyistä tasaisemmin urheilujärjestöjen, elinkeinoelämän ja julkisen sektorin välille.

18.51 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Liikunta osana terveydenhuoltoa on myös tärkeä asia huomioida. Nyt kun täällä eduskunnassa on käsittelyssä myös soite- ja maakuntauudistus, niin erityisesti terveydenhuollon merkitys ja liikunnan yhdistäminen siihen jäävät vahvasti kuntien vastuulle, ja siksi myös tässä selonteossa on tähän kiinnitetty minusta aiheellisesti huomiota. Siitä jatkumona voin sanoa, että ikäihmisille tarkoitettu liikunta ja liikuntapaikat täytyy myös kunnissa huomioida, koska ne ovat sellaisia lähiliikuntapaikkoja. Täällä on kovasti keskusteltu kouluista, missä on nuorille lähiliikuntapaikkoja, mutta myös ikäihmisille on syytä olla. Heille usein riittää hyvin asfaltoidut jalkakäytävät, missä he pystyvät liikkumaan turvallisesti ja apuvälineiden kanssa, mutta on kuitenkin syytä pitää mielessä ikäihmisetkin, kun selontekoa tehdään.

Liikuntapaikkarakentaminen ja liikuntapaikkojen edistäminen on tulevaisuudessa entistä enemmän kuntien tehtävänä ja vastuulla, ja toivonkin, kun monet meistä täällä salissa ovat myös kuntapäättäjinä, että satsaisimme liikuntapaikkarakentamiseen omissa kotikunnissamme. Edellisessä puheenvuorossa mainittiin, että Suomessa on merkittäviä ja hyviä liikuntapaikkoja. Se pitää paikkansa, mutta jotta ne olisivat meidän kaikkien tavoitettavissa, niin kunnissa pitää miettiä ja pohtia myös niitä ihmisiä, jotka eivät asu aivan niissä kuntakeskuksissa taikka kaupunkien ja näiden urheiluhallien lähellä, ja silloin kevyen liikenteen väylien kunnossapidosta ja talvikunnossapidosta ja näistä kuntapäättäjien tulee huolehtia ja tällä lailla edistää terveellistä liikuntaa.

18.53 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Vaikka edellisestä puheenvuorostani piditte ja annoitte puhua hieman yli, nyt lupaan pysyä tuossa ajassa, vaikka yritän ihan hyvän puheenvuoron tähänkin pitää.

Arvoisa puhemies! Edustaja Ala-Nissilä nosti esille ja kysyi tästä, millä tavalla meillä valtio tukee liikuntarakentamista. Me itse asiassa viime viikolla valtion liikuntaneuvostossa käsitelimme tulevien neljän vuoden rahoitus suunnitelmaa, [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] joka on siis suunnitelma vuosille 2019—2022. Tämä on tietysti vasta tällainen suunnitelma, joka muuttuu varmasti näiden myöhempien vuosien osalta merkittävästikin. Kunnat itse asiassa tänä päivänä hakevat hankkeita aika nopeasti ja toisaalta peruuttavat suunnittelemaan hankkeita aika yllättävästikin. Eli todennäköisesti tähän tulee isompia muu-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

toksia, mutta nyt tämän neljän vuoden rahoitussuunnitelman sisällä — kun katsoin, mitä siellä kunnat hakivat — kunnat olivat hakenneet valtion tukea 127 liikuntapaikkahankkeelle, joista 91 oli uudishankkeita ja 36 peruskorjaushankkeita, eli uudishankkeet olivat nyt selkeästi suurimpana.

No, miten ne sitten jakaantuvat — kun Ala-Nissilä kysyi tätä, että tuetaanko meillä enempi yksilölajeja vai joukkuelajeja. Kyllä täytyy todeta, että näistä leijonanosa menee joukkuelajeihin. [Olavi Ala-Nissilä: Mä tarkoitin toimintaa!] — Toimintaa, ahaa. — Ulko-kenttiä näistä on 12, liikuntasaleja 59, uimahalleja 22, jäähalleja 10 ja muita liikuntapaikoja 24. Ja nämä ovat nyt siis hankkeet, jotka ovat kustannusarvioltaan yli 700 000 euroa. Sen lisäksi on tietysti valtava määrä pieniä erilaisia hankkeita, jotka ovat alle 700 000 euron budjetilla, ja niiden valtion tuet tulevat sitten alueellisten liikuntaneuvostojen kautta.

Painetta meillä on erityisesti Etelä-Suomessa. Saisimme koko listan täyteen hankkeita Helsinki—Espoo—Vantaa—Uusimaa—Kanta-Häme—Päijät-Häme-alueelta, mutta sitten toisaalta meillä on alueita, avien alueita, joista ei tahdo löytyä edes hankkeita. Kannustan kyllä kaikkia, myös kansanedustajia, seuraamaan sitä, mitä omilla alueilla tapahtuu. Sieltä voisi löytyä helpollakin valtion tukea erilaisille liikuntahankkeille.

Arvoisa puhemies! Debatissa haastoin suomalaiset yritykset lähikuntopistetalkoisiin ja uusin sen nyt tässä varsinaisessa puheenvuorossani. Tein aikanaan esityksen, haastoin erään suomalaisen yrityksen mukaan talkoisiin, ja tämä yritys vastasi ja hankki itse asiassa Helsinkiin neljä lähiliikuntapistettä pyöräteiden, Baanan ja tämäntyyppisten, varteen. Ensimmäinen niistä on nyt avattu, ja tämän yrityksen sponsoroimana kolme tulee vielä lisää.

Nyt tämä minun ajatukseni lähtee siitä, että voisimme haastaa yrityksiä ympäri Suomen mukaan rakentamaan lähiliikuntapaikkoja vaikka siihen kuntaan, missä yritys on aikanaan perustettu tai missä se toimii, ja pienemmät yritykset voisivat tehdä niitä yhteishankkeina, vaikkapa paikallisen yrittäjäyhdistyksen kautta. Sellaiset panostukset ovat kokoluokaltaan 10 000—30 000 euroa, ja uskon, että niillä saataisiin jopa näiden yritysten sairauspoissaoloja ja muita vähennettyä, kun se paikka voisi olla vaikka hyvin lähelläkin sitä yritystä tai sitten joku muu mukava paikka vaikkapa läheltä sitä lenkkipolkua.

Liikunnan vaikutustenarvioinnin nostin myös esille debatissa ja haluan siitä lyhyesti sanoa. Rakentamisessa pitäisi aina miettiä, lisääkö vai vähentääkö se liikuntaa. Parkkipaikat — minkälaisiin paikkoihin ne tehdään? Minkälaiseen paikkaan kouluilla jätetään lapset? Voisiko jättöpaikka ollakin turvallisen tien päässä, ja siitä lyhyt siirtymä sitten vaikka kävelen koululle?

Päiväkodit ja Liikkuva koulu -hanke ovat olleet myös keskustelussa esillä, ja edustaja Mattila tuossa hetki sitten puhui pidemmästä liikuntavälitunnista, se on enemmän kuin tervetullut.

Arvoisa puhemies! Kello tikittää niin kovaa vauhtia, että joudun palaamaan vielä hetken kuluttua.

18.58 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Vaikka huippu-urheilijoiden menestys on yhteinen ilonaiheemme ja me savolaisetkin olemme menestyksestä viime vuosina päässeet nauttimaan, haluaisin kiinnittää tässä puheenvuorossani erityistä huomiota kuntoliikkujiin ja heihin, joille kuntoliikunnan aloittaminen tekisi hyvää. Juuri vähän liikuvien keskuudessa olisi nimittäin saatavissa suurimmat hyödyt ja myös suurimmat säästöt terveydenhuoltomenojen pienentyessä.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Liikunnan terveys- ja hyvinvointivaikutukset ovat kiistattomat. Mutta meidän ei tule syyllistää tai holhota vähän liikkuvia, sen sijaan yhteiskunnan tehtävä on tehdä niin liikuntaharrastukset kuin arkiliikuntakin mahdollisimman helpoksi, kannattavaksi ja houkuttelevaksi. Hyvät lähiliikuntapaikat ovat tässä avainasemassa. Aina ei tarvita kovin kummoisia liikuntatiloja, vempaimia tai laitteita, sillä on huomionarvoista, että yksi suomalaisten suosituimmista liikuntapaikoista on kevyen liikenteen väylät. Siksi on merkitystä sillä, miten kevyen liikenteen väyliä nyt talven tullessa hiekoitetaan ja aurataan.

Me tiedämme tutkimusten perusteella, että yksilön terveysvalinnoilla on merkittävä vaikutus koko elämän kulkuun. Mitä paremmat edellytykset jo keski-ikäisillä ja nuorilla eläkeläisillä on aktiiviseen elämään, sitä pidempään säilyvät toimintakyky ja omatoimisuus myös ikääntyessä. Liikunnallisen elämäntavan omaksuminen mahdollisimman varhaisessa elämänvaiheessa on siis merkittävä sairauksia ennaltaehkäisevä ja elämänlaatua lisäävä teko. Fyysinen aktiivisuus ennaltaehkäisee monia terveydellisiä ongelmia ja vähentää myöhempää sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttöä.

Arvoisa puhemies! Liikkuva koulu on ollut hyvä hanke, ja hanke on tuonut lasten koulupäiviin liikunnallisempaa opetusta ja lisää arkiliikuntaa. Nyt käsittelyssä oleva selonteko sisältää erinomaisia ehdotuksia Liikkuva koulu -hankkeen laajentamisesta toiselle ja korkeasteelle. Ohjelman laajentaminen on tarpeen, sillä opiskelijat istuvat huomattavan paljon. Opiskelijoiden Liikuntaliiton selvityksen mukaan opiskelijoille tulee istumista jopa kymmenen tuntia päivässä, ja tällaiset määrät ovat erittäin haitallisia terveydelle. Jos peruskunto on jo opiskelijoilla huono, on se pian myös työelämän ongelma. Liikunnallinen, hyvinvoiva lapsuus ja nuoruus tukee yksilön kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ennakoi liikunnallista aikuisuutta ja parantaa hyvinvointia työelämävaiheessa.

Liikkuvan elämäntavan edistämiseksi tarvitsemme lapsille ja nuorille myös matalan kynnyksen harrastamismalleja, jolloin lapset ja nuoret voisivat kokeilla esimerkiksi urheiluseuroissa eri lajeja ja löytää itselleen sopivimman liikuntamuodon. Lasten liikkumisen ei tarvitse olla kilpaurheiluun tähtäävää. Tärkeintä mielestäni olisi se, että jokainen lapsi ja nuori löytäisi liikkumisen ilon.

Aika ajoin on herännyt keskustelua lasten yhdenvertaisesta mahdollisuudesta harrastaa, etteivät kenenkään harrastukset jäisi kiinni esimerkiksi perhetaustasta tai varallisuudesta. Liikunnan harrastamisesta ei saa tulla vain hyvin toimeentulevien perheiden lasten oikeus. Siksi on hyvä, että tätä keskustelua käydään ja ongelmaan on herätty.

Arvoisa puhemies! Eilen meillä Savossa oli upea aurinkoinen pakkaspäivä, joka helli mieltä ja hyvinvointia saaden muistamaan luontoliikunnan merkityksen. Monet kokevat, että luonnossa liikkumista seuraa yksinkertaisesti terve ja hyvä olo, se hoitaa mieltä ja ruumista ja auttaa jaksamaan. Mitä useammin luonnossa liikkuu, sitä vahvemmin luonto vaikuttaa hyvinvointiin. Luonto elvyttää ja auttaa parantumaan stressistä, ja samalla vahvistuu myös luontosuhde. Meillä alkaa olla jo varsin paljon tietoa luonnon terveysvaikutuksista.

Luontoliikkumisen osalta haluan korostaa lähiluonnon merkitystä, jottei luontoon tarvitsisi aina varta vasten ja vaivalla hankkiutua, vaan se olisi luontevasti osa arkiympäristöä. Moni edustajakollega on myös kuntapäätäjät, ja lähiluonnon ylläpitämisessä on ennen kaikkea kyse kuntien kaavoituspäätöksistä. Me keskustassa olemme linjanneet tuoreeseen periaateohjelmaamme, että jokaisella pitää olla mahdollisuus nauttia vehreydestä ympärillään ja päästä metsään mustikkaan. Haluamme, että kaupungeissakin puistot ja metsät ovat lähellä. Myös rakennetun ympäristön pitää tukea ihmisten hyvinvointia ja terveyttä.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

19.03 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Oikeastaan edustaja Jarvan puheenvuoro herätti minut taas ajattelemaan tätä Islannin mallia, josta moni täällä tänään puhui. Puhuisin kyllä mieluummin Suomen mallista kuin Islannin mallista. Jos Islantia ajattelee maana, siellä on 300 000 asukasta ja käytännössä kaikki asuvat Reykjavíkissa, joten... [Olavi Ala-Nissilä: Voittaa meidät jalkapallossa mennessä tullen!] — Joo. — Mutta siellä välimatkat ovat kyllä aika paljon lyhyempiä kuin esimerkiksi Suomessa, ja jos vertaa vaikka Reykjavíkin kokoista kaupunkia, joka on suunnilleen Tampereen kokoinen, niin olisiko tämä kokeilu — esimerkiksi demarit esittivät 50:tä miljoonaa tähän kokeiluun — nyt sitten Tampereen kokeilu, ja kuinka paljon se maksaisi kaiken kaikkiaan Suomessa? Jos otetaan vaikka kolme suurinta lajiliittoa, niillä on harrastajia jo enemmän kuin Islannissa on asukkaita, ja tuntuisi kyllä aika kovalta, jos näillä kaikilla seuroilla olisi esimerkiksi lapsilla ja nuorilla ammattimaiset valmentajat. Kuka sen maksaisi? Kuka maksaisi ne ammattivalmentajat kaikille muille sadoille lajiliitoille? Tuntuu hieman kovalta kyllä tuoda tämä Islannin malli, sellaisenaan ainakin, Suomeen.

19.04 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Itsekin olen taipuvainen puhumaan mieluummin Suomen mallista, ja voin niitä esimerkkejä ottaa, mutta toivoisin, että kodit ja perheet olisivat niitä esimerkin antajia, että löydettäisiin se oma tapa rakentaa liikkuva Suomi ja liikkuva suomalainen ihminen, koska tämä on Suomi, ja niin kuin edellisessä puheenvuorossa verrattiin, me olemme alueellisesti niin erilaisia, että jotta se tasa-arvoinen kohtelu ja tavoitettavuus saataisiin, meidän täytyy kyllä löytää ihan oma malli tähän.

Eri urheilumuotoja ja liikuntamuotoja löytyy varmasti Suomestakin hyvin paljon. Tässä joku puheenvuoro sitten nostettiin luontoliikkuminen yhdeksi. Se on erittäin hyvä ja helppo vaihtoehto, ja luonto on meillä suomalaisilla kohtuulähellä joka paikassa. On sitten kaupungissa tai maaseudulla asuva ihminen, niin luontoon pääsee vielä Suomessa helposti. Se on virkistävää ja todellakin edullista, ja siellä voi jokamiehenoikeuksien mukaan ja niitä kunnioittaen liikkua hyvinkin vapaasti.

Edustaja Heinonen kuvaili hyvin suomalaisia hankkeita, ja se on varmaan meille päätäjille hyvä vinkki, että pitää hakea niitä hankkeita ja sillä lailla saada eri maakuntiin uusia liikuntapaikkainvestointeja aikaiseksi. Hän sanoi myös, että 7 000 askelta on hyvä liikuntamäärä. Varmaan pitää paikkansa. Itse olen käyttänyt erään suomalaisen valmistajan askelmittaria ja asettanut tavoitteeksi 15 000 askelta. Normaalina työpäivänä täällä eduskunnassa tulee vain joku 4 500—5 000 askelta, ja minusta 7 000 on siihen nähden, ainakin itselleni, aivan liian vähän. Vähintään tuollainen 15 000, niin silloin tuntuu, että on edes jollain lailla liikkunut.

19.06 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Puhutaan nyt sitten Suomen mallista ja siitä, mitä meidän kannattaisi nimenomaan ottaa mallia ja oppia muualta. Lähinnä tämä avaus ja keskustelu, mitä myös ryhmäpuheenvuorossa edustaja Kososen myötä tuotiin esiin, liittyvät siihen, miten seuratoimintaa meillä voitaisiin kehittää ja miten me kehitämme sitä, kun aika paljon vapaaehtoiset tällä hetkellä vastaavat meidän valmennuksesta ja seuratoiminnan vetämisestä Suomessa, ja siinä on tietysti omia haasteita siltä osin.

Mutta ehkä ajatus on enemmän se, mitä olen puhunut ammattivalmentajienkin kanssa, että miten me saamme hyödynnettyä sen osaamisen, kun meillä liikunta-alalle koulutetaan tällä hetkellä ammattilaisia ja aika vähän kuitenkaan saamme hyödynnettyä sitten lajiliitoissa ja isoissa seuroissa tällä hetkellä näitten liikunta-ammattilaisten osaamista, ja miten

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

me heidän osaamistaan saisimme jalostettua erityisesti jo lasten ja nuorten urheiluvalmentamiseen ja täysipainoisen liikunnan ohjaamiseen ja kehittämiseen. Totta kai siinä pitäisi sitten miettiä se rahoitusmalli, miten se järjestetään, ovatko siinä miten paljon mukana perheet rahoittamassa sitä, miten paljon kunnat sitä rahoittaisivat, onko elinkeinoelämä miten paljon mukana. Totta kai näiltä kaikilta osin pitäisi sitten tehdä oma selvityksensä tästä mallista, mutta on nähtävissä se, että vaikka meillä paljon koulutetaan liikunta-alan ammattilaisia esimerkiksi urheiluopistoissa ja yliopistossa ja näin edespäin, emme ehkä ole ihan kaikkea tätä potentiaalia nimenomaan lasten ja nuorten liikuttamiseen ja myös urheiluvalmennukseen vielä hyödyntäneet riittävällä tavalla.

19.08 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Jarva otti mielestäni hyvin kiinni siitä ajatuksesta, että kyllähän meillä nytkin on ammattivalmentajia, jotka varmasti voisivat tällä hetkelläkin mennä kouluun. Heillehän kuitenkin joku seura tai joku maksaa, eikä tarvitse erikseen heille maksaa, että he menisivät kouluun. Ongelma ehkä tulee kaiken kaikkiaan siinä joustava koulupäivä -ajatuksessa siitä, että opettajat eivät mielellään jää koulupäivän jälkeen enää sinne sitten ja siellä pitäisi jonkun kuitenkin olla valvomassa ja vastuut ja kaikki olisivat sitten opettajilla, vaikka he eivät siellä läsnä olisikaan. Joten tämä on hiukan problemaattinen asia, mutta kyllä tätä ajatusta kannattaa ilman muuta kehittää kaiken kaikkiaan.

Arvoisa puhemies! Tänään monta kertaa itse asiassa kiiteltiin Jyväskylää siitä toiminnasta, mitä se on tehnyt liikunnan eteen, ja on totta, että me varmasti teemme paljon hyviä asioita liikunnan eteen, ja todellakin haluamme olla valtakunnallinen liikuntapääkaupunki, mutta kyllä meilläkin Jyväskylässä toisesta on parannettavaa. Esimerkiksi valtion liikuntaan jakamat kuntien valtionosuudet eivät edelleenkään meillä ole sitä, mitä niiden pitäisi olla, eli me emme edes täytä sitä keskiuertoasetusta, mitä normaalisti kunnat siihen laittavat. Se valuu valitettavasti monta kertaa kaikkeen muuhun kuin liikuntaan ja urheiluun, ja monta kertaa olen pohtinut, miksi nämä rahat eivät Suomessa ole todellakaan korvamerkittyjä liikunnalle. Että jos nämä olisi korvamerkitty liikuntaan, kun sinne ne on alun perin tarkoitettu, ne varmasti menisivät silloin sinne paremmin, koska nyt on se tilanne, että näitä ei-korvamerkittyjä liikuntaan jaettavia kuntien osuuksia menee paljon muuhunkin kuin vain ja ainoastaan urheiluun ja liikuntaan.

19.10 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Puhuin tuossa aiemmin liikunnan rakentamisesta, ja siinä yhtenä tärkeänä asiana on ollut myös se, että olemme halunneet, että meillä on huippu-urheilulle aiempaa paremmat olosuhteet ja myös arvokisojen hakeamiseen noin laajasti ajatellen eri lajeihin. Tätä varten ja tätä silmällä pitäen meille paraikaa rakennetaan esimerkiksi Tampereelle uutta kansiareenaa, rakennetaan Kymi Ringin moottorirataa, myös korjataan meidän Olympiastadionia ja muutamia muita.

Uudet lajit ovat olleet myös yhtenä painopisteenä, eli olemme halunneet nousevia uusia lajeja, lähiliikuntapaikkoja, skeittipuistoja. Mutta myös esimerkiksi big air -paikka voisi olla sellainen, minkä mielelläni itse näkisin tulevaisuudessa myös Suomessa. Ja myös urheilun lajien välinen tasa-arvo ja myös harrastajien välinen tasa-arvo on ollut yhtenä painopisteenä. Olemme nostaneet esille myös niin sanottuja tyttöjen lajeja. Ratsastusmaneesit ovat tulleet viime vuosina myös tuettavien hankkeiden piiriin, ja myös agility nostettiin urheilulajien piiriin ja valtionavun piiriin.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Arvoisa puhemies! Mietimme myös sitä, millä tavalla tuki tulevaisuudessa riittää. Itse asiassa siinä käydään paraikaa keskustelua, millä tavalla pitäisi uudistaa tätä valtion liikuntapaikkarakentamisen tukea. Näyttää siltä, että joillain alueilla tuo maksimisumma, 750 000, ei ole välttämättä riittävä pienille kunnille rakentamisen liikkeelle saamiseksi, ja tätä täytyy nyt tarkastella uudemman kerran.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siihen, että huippu-urheilu saa nyt 20 miljoonaa pääomistusta niin, että kun urheilu kerää yhden miljoonan, niin valtio antaa toisen miljoonan päälle. Näin saamme 40 miljoonan potin, mikä itse asiassa tulee toivottavasti lisäämään huippu-urheilun rahoitusta. Me tarvitsemme huippu-urheilijoita, me tarvitsemme kansainvälistä menestystä. Ne ovat hyviä aktivoijia myös pienille junioreille. Ne tekevät sen jälkeen mielellään niitä ilmaveivejä, leikkivät ja urheilevat, hyppäävät mäkeä, niin kuin itsekin pikkupoikana Matti Nykäsen innoittamana sain tehdä.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä myös sitä, että arpajaislain uudistaminen etenee, sen kakkosvaihetta valmistellaan. Seuraava hallitus on siinä kyllä tärkeässä paikassa, että pystymme Veikkauksen veikkausvoittovaratuotot pitämään tulevaisuudessakin tällä tasolla.

Arvoisa puhemies! Oppositio ei laskujeni mukaan ole käyttänyt liikuntapoliittisesta selonteosta ryhmäpuheiden ja debatin lisäksi yhtä ainoaa puheenvuoroa, valitettavasti.

19.13 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Heinonen otti hyvin kiinni tuosta liikuntapaikkarakentamisesta ja siitä, kuinka sen panos—tuotos-ajattelun pitäisi olla vahvana, niin että sinne rakennetaan, missä saadaan mahdollisimman paljon liikettä aikaiseksi. Tämä on hiukan problemaattista muun muassa liikunnan koulutuskeskusten näkökulmasta. Nimittäin ensi vuonna vain ja ainoastaan yksi meidän 13:sta—14:stä liikunnan koulutuskeskuksesta panostaa ja investoi nimenomaan tulevaan kasvuun. Nyt elämme talouden ihan kärkivuosia, ja silti vain ja ainoastaan yksi pystyy investoimaan jatkossa kasvuun. Tämä laittaa minut kyllä pohtimaan sitä, onko meillä liikunnan koulutuskeskusrakenne kunnossa ja mitä meidän pitäisi sille jatkossa tehdä, koska sinnekin laitetaan vuosittain rahaa noin 15 miljoonaa, ja ovatko meidän liikunnan koulutuskeskukset siellä, missä ihmiset ovat. Tätä kannattaa pohtia myös tulevaisuudessa.

19.14 Matti Semi vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Heinonen, mainitsitte, että tässä vaiheessa ei ole oppositio pitänyt yhtään puheenvuoroa. Nyt päätin pitää sen puheenvuoron [Sinuhe Wallinheimo: Hyvä!] liittyen tähän liikuntapoliittiseen selontekoon, mikä on tehty.

Jäin miettimään näitä alueellisia eroja, mitä meillä on tässä liikuntapolitiikan puolella. Jos mietitään näitä mahdollisuuksia siinä, kuinka saadaan näitä liikuntapaikkoja kehitettyä ja rakennettua eri alueille, niin kyllä meillä pitäisi olla semmoista tietynlaista rahastoakin varattuna siihen, millä tuetaan tätä rakentamista. Minä tiedän, että veikkausvoittovaroista tulee sinne rahaa, mutta pitäisi olla jotakin semmoista, millä saadaan uusittua näitä toimipisteitä. Uimahallit ovat tällä hetkellä yleensä siinä iässä, että niitä pitää uusia rakentaa, korjata, ja sitten jos mietitään tavallaan näitä jokaihmisen liikuntapaikkoja — ladut, kuntolenkki-paikat ja tällaiset — niin niihinkin tarvittaisiin tietynlaista tukea, että ne voitaisiin hoitaa.

Esimerkiksi meillä Varkaudessa me sijoitimme — johtuen siitä, että meillä oli tiettyjä urheiluvaikuttajia valtuustossa mukana — nimenomaan näihin hiihtolatuihin, niitten kehittämiseen sillä tavalla, että ne ovat kesäkäytössä, myös tämmöisessä retkeilykäytössä pys-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

tytään käyttämään, ja pystytään jokaiselle ihmiselle antamaan liikunnan harrastamista ympäröivän kaupungin metsiä ja tämmöistä ulkona olemisen paikkaa, missä tavallisen ihmisen tällainen normaali aerobinen kunto kasvaa ja hyvinvointi lisääntyy sitä kautta. Nämä ovat semmoisia kohteita, mihinkä tarvitaan tietynlaista poliittista ohjausta, että saadaan nämä asiat hoidettua kuntoon.

Itse olen miettinyt näitä ensilumen hiihtopaikkoja, joita on rakennettu. Niistä on tullut tavallaan semmoisia rahastuspaikkoja myös: siitä otetaan maksua, että pääset hiihtämään sinne. Jotenkin tuntuu sillä tavalla, että se on taas tämmöistä elitististä urheilua, että vähävaraisten ihmisten lapset joutuvat odottamaan sitä normaalilunta ja normaalilatureittia. Näistä maksullisista urheilupaikoista pitäisi päästä eroon, ainakin tämmöisen yleiskunnon osalta, mihin tarvitaan niitä paikkoja.

19.17 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Näihin liikuntapaikkoihin liittyen voi vain sanoa, että tervetuloa esimerkiksi Kainuuseen, siellä löytyy ilmaiset liikuntamahdollisuudet lapsille ja nuorille. Myös eläkeläisille niitä tarjotaan kuntosalista lähtien. Siellä meidänkin kunnassa on ilmainen käyttöoikeus ja halutaan sillä tavalla ylläpitää lasten, nuorten ja ikäihmisten kuntoa.

Sitten näitten liikuntapaikkojen rakentamiseen muuten. Myöskin sitä yritysyhteistyötä kyllä tarvitaan siinä mielessä, jos siellä on niitä esimerkiksi toimijoina ja operaattoreina. Hyvänä esimerkkinä on tuleva Vuokatti Areena, jota aloitetaan rakentamaan. Siellä myös hyödynnetään ympäristöystävällisyyttä sitä kautta, että energiatehokkaita malleja on kehitetty sinne. Siinä on myös kunta mukana, mutta pääosa on yritystoimijoita, jotka siinä ovat mukana, ja se on silloin yrityshanke. Se hakee sitten yritysmuotoisena hankkeena yritystukea siihen rakentamiseen ja siihen toiminnan pyörittämiseen, ja siinä näkyy se vahva yhteistyö julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Molemmat hyötyvät, saadaan kansallisesti ja kansainvälisesti hyvät tilat sitten esimerkiksi jääkiekkoiluun. Sinne tulee tuplahalli, ja se on suorassa yhteydessä lämmitys- ja jäähdytysjärjestelmien osalta uimahallin kanssa, eli kehitetään myös uusia teknologioita siellä.

Sitten vielä tähän, kun edustaja Wallinheimo nosti esiin nämä liikunnan koulutuskeskukset ja puhui siitä, että pitäisi sinne keskittää, missä ihmiset ovat. Näkisin, että tässäkin mallissa olisi kuitenkin tärkeää nähdä se, missä on millekin lajille ominaiset ja hyvät suoritusmahdollisuudet, kilpailumahdollisuudet, ja siinä pitää katsoa nimenomaan niitä lajeille parhaita olosuhteita, ei niinkään sitä väestömäärää.

19.19 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hienoa, että opposition vahva voima, edustaja Semi, tuli käyttämään asiantuntevan puheenvuoron liikunta-asioista. Sen puheen kirvoittamana, kun otitte esiin nämä tekolumiladut, millä nimellä niitä nyt halutaankin kutsua: Itse tulen alueelta, jolla on ollut jo muutaman vuoden huono lumitilanne, ja meillä pari urheiluseuraa on omille alueilleen tehnyt suurella talkootyöllä ja yrittäjien avustuksella muutaman kilometrin hiihtolenkit, joilla on pystytty jo marraskuussa aloittamaan hiihtäminen. Siellä on ollut todellakin tämä maksullisuus. On totta, että olisi tärkeää, että nämä olisivat ilmaisia paikkoja, mutta niin kauan kuin ne ovat urheiluseurojen taikka jonkun paikallisen yrittäjän vastuulla, itse ainakin olen taipuvainen hyväksymään sen, että käyttäjät siltä osin maksavat kulut siitä valmistamisesta ja lumien säilyttämisestä kesän aikana. Se on iso ponnistus aina näiltä urheiluseuroilta ja talkooväeltä, ja siihen menee kyllä polttoainetta, ynnä muuta konevoimaa tarvitaan. Tässä mielessä ymmärrän sen maksulli-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

suuden aikuisilta. Meilläkin päin lapset saavat hiihtää siinä ilman korvausta, ja samoin hallivuoroissa nuorille on ilmaiset sählyvuorot, mutta aikuisille, työssä käyville ihmisille ei tässä tapauksessa ole. Mutta totta kai pyrkimyksen täytyisi olla, että kunnat ja yhteiskunta hoitaisivat kunnostamisen ja latuverkkojen ylläpidon, ja näin ollen saataisiin hiihtopaikat kuntoon talvisin, ja tietysti myös salien, jääkiekkohallien ja muiden kohdalla on tämä sama. Mutta on valitettavaa, että kun nämä kustannukset ovat aika kovat, niin näitä maksujakin välillä joudutaan perimään.

19.21 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Jarvan kommenttiin: meillä on äärimmäisen hyvin toimivia liikunnan koulutuskeskuksia, urheiluopistoja, kuten Vuokatti, Kuortane ja niin edelleen, mutta ovatko kaikki? Ehkä kysymykseni oli tämä, että pystytäänkö joka puolella jatkossa järjestämään.

Toinen itse asiassa iso juttu, mitä mielestäni täällä ei ole tarpeeksi otettu huomioon, on liikunnan rahoitus tulevaisuudessa. Mitä tapahtuu 10, 15, 20 vuoden päästä? Tällä hetkellä veikkausvoittovaroista tulee noin 155 miljoonaa, mutta onko meillä Veikkausta 10 vuoden päästä, 15 vuoden päästä? Tällä hetkellä Veikkauksen maailma on se, että digitaalisessa maailmassa pelataan koko ajan enemmän ja enemmän ja ulkomaille pelataan koko ajan enemmän ja enemmän. Tämä pistää kyllä hiukan pohdituttamaan, onko kukaan Suomessa vielä laatinut mahdollista tiekarttaa siihen, että Veikkausta ei olekaan vaikka 15—20 vuoden päästä. Ei varmasti ole. Tämän takia meidän pitäisikin systemaattisesti ruveta pikkuhiljaa laittamaan valtion budjetin sisään tiettyjä kokonaisuuksia, jotta jos tällainen katastrofaalinen kertarysäys tulee, niin olemme siihen sitten valmistautuneita. Mutta tämä on semmoinen pohdinnan paikka, jota mielestäni Suomessa ei ole vielä tehty tarpeeksi.

19.22 Matti Semi vas: Arvoisa herra puhemies! Ensilumilatuihin ja talkoiden tekemiseen siellä ladulla: minä tiedän tosiaan, että näinhän on asian laita, että seurat tekevät sen työn siellä ja hoitavat niitä latuja ja saavat kuntoon, ja jopa on mennyt niin pitkälle, että hiihtäjät itse valvovat, ettei kukaan tule ilmaiseksi hiihtämään sinne, että ne saavat sen rahan. Hyvä näin, että seurat saavat siitä tuloja, koska ne tekevät sen työn, mutta kyllä joutuu miettimään näitä liikuntapaikkoja, sitä uhrausta, mikä tehdään — esimerkiksi hiihtäminen on hyvä keski-ikäisten ja vanhempien ihmisten harrastus — ja kuinka paljon siinä saadaan yhteiskunnallista hyvää nimenomaan sen suhteen, että liikunnan tuoma terveys ja hiihtämisen tuoma terveys on pois meidän terveydenhoidon kuluista.

Edustaja Wallinheimon esille nostama asia rahoituksesta kyllä osui aika kohdalle. Kun on seurannut Veikkauksen tulosaavutuksia, niin ne ovat pienentyneet. Kyllä me joudumme miettimään jatkossa, jos ei se Veikkaus tuotakaan enää niin paljon rahaa, mitenkä kannustetaan ihmisiä ja tuotetaan urheilupaikkoja ja rakennetaan sillä tavalla, että ne ovat vetovoimaisia ja ihmiset käyvät siellä treenaamassa ja huolehtivat omasta kunnostaan ja näin edistävät omaa terveyttään ja innostavat vielä muita tulemaan mukaan. Sehän on se tärkein asia: kun se yksi menee, niin toiset tulevat perässä ja he innostavat ihmisiä liikunnan pariin ja sillä tavalla saavat vietyä kansanterveyttä eteenpäin ja parannettua ihmisten hyvinvointia ja oloa.

19.24 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Keskustelu siirtyy Veikkaukseen, ja se on tärkeä keskustelunaihe. On varmaan syytä jokaisen kysyä itseltään, mikä on tulevaisuuden Veikkauksen rooli. Itse näkisin niin, että Veikkauksen roolia ja sitä pelaa-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

misen intoa, jos halutaan näin sanoa, voitaisiin nostaa esimerkiksi sillä lailla, että pelaaja pääsisi päättämään, mihin hänen pelaamansa rahat menevät, menevätkö ne urheilulle, kulttuurille vai terveydenhoitoon. Nykyisellä digitaalitekniikalla tämä varmaan olisi aivan mahdollista, että pelatessaan pelaaja halutessaan päättää, että okei, minä painan sitä nappia, mistä raha menee urheilulle.

Tiedän, että tästä ei varmaan löydy yhteisymmärrystä ainakaan näin, mutta oma näkemykseni on, että koska Veikkaus on aikanaan perustettu niin, että urheilusta veikataan, niin Veikkauksen tuotto käytetään urheiluun ja nuorten hyvinvointiin. Itse olisin valmis käymään tällaisen keskustelun muun muassa täällä salissa, ja ainakin itseltäni vahva tuki olisi silloin urheilulle: pelaaja päättää, mihin pelin tuotot menevät, ja mitä ei saa itse voittoa, ne jaetaan nuorisourheilulle.

19.25 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa käytiin keskustelua arpajaislaista ja siihen tehtävistä uudistuksista, ja kyllä tulevaisuuden skenaarioita pohditaan erityisesti Veikkauksen ympärillä ja sen parissa.

Olen samaa mieltä, että me todennäköisesti joudumme siirtämään joitain osuuksia tulevaisuudessa budjettirahoitteiseksi. Mutta nyt tässä on itse asiassa keskusteltu vain liikunnasta ja urheilusta, ja kun keskustelussa on Veikkaus, niin pitää muistaa, että tämän päivän uusi Veikkaus on myös vanha RAY ja rahoittaa merkittävästi sitä puolta ja sitten omana osanaan myös hevosurheilun ja hevosalouden rahoitus tulee tänä päivänä sieltä. Kun tätä isoa kokonaisuutta nyt ravistellaan, niin se on isomman keskustelun paikka, ja jopa sellaisen keskustelun paikka, missä soisi käytävän tällaista vähän niin kuin edustaja Wallinheimonkin ajattelemaa pohdintaa, että ”mitä sitten kun”.

Tällä hetkellä sääntely on valitettavasti sellaista, että meillä sääntely ja valvonta kohdistuvat erityisesti tähän meidän omaan peliyhtiöömme. Samaan aikaan digitaalimaailmassa, internetissä meillä ei ole enää pelaamisessa monopolia. Aika iso osa uusista pelaajista pelaa joko kokonaan tai osittain internetissä. Miksi siellä tapahtuu näin — yksi syy on se, että siellä on paremmat palautusprosentit. Meidän peliyhtiölle niitä ei sallita. Uskon, että se on, edustaja Pakkanen, isompi houkutin monelle pelaajalle, että tuleeko palautuksena 85 vai 95 prosenttia siitä, mitä pelataan. Tai sitten kun jääkiekkomies Wallinheimo pelaa JYPin peliä — ei enää maalissa, vaan nyt joutuu pelaamaan vedonlyönnissä — meidän oma Veikkaus pystyy hänelle tarjoamaan vain muutamia kohteita ja samaan aikaan kansainvälinen peliyhtiö saattaa tarjota siihen samaan JYPin peliin jopa sata erilaista pelattavaa kohdetta.

Tässä maailmassa meidän peliyhtiömme tällä hetkellä toimii, ja sitä haastetaan sekä sisältä että ulkoa. Sen takia meidän on tarpeen miettiä vakavasti, miten urheilun ja liikunnan mutta myös järjestöpuolen, sosiaali- ja terveystieteiden, rahoitus tulevaisuudessa pystytään turvaamaan. Se ei ole muuten aivan pieni asia.

19.28 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tästä Veikkauksen roolista liikunnan ja urheilun rahoittamisessa jatkossa: On kuitenkin nähtävissä se, että liikunta on ainoa yhteiskunnan sektori, jonka rahoitus perustuu lähes täysin veikkausvoittovaroihin, ja on nähtävissä — riippumatta siitä, mikä on Veikkauksen ja rahapelien kehitys jatkossa — että kyllä meidän pitää siirtää liikunnan ja urheilun rahoitusta enemmän portaittain yleisiin budjettivaroihin. Tietysti jos sitä kehitystä aloitettaisiin jo aikaisemmin, niin sitten näitä vapautuvia resursseja veikkausvoittovaroista voitaisiin käyttää muuhunkin. Meillä paljon siellä tietysti olisi käyttötarvetta ja menotarpeita on koko ajan enemmän ja enemmän, mut-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

ta olisi nähtävä se, miten liikuntaa voidaan rahoittaa myös kaikkien yhteiskunnallisten toimijoiden kautta, miten kouluja ja vaikkapa Puolustusvoimia tai mitä tahansa muuta julkisesti rahoitettavaa tahoa, joka tekee liikunnan edistämistä omalla sarallaan, rahoitetaan liikunnan kehittämisen osalta jatkossa budjetin kautta.

19.29 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Vielä jatkaakseni tuota Veikkauksen rahoituskuviota: Täällä aiemmin toivottiin, että raha olisi korvamerkittyä. No, minun mielestäni tämä oma ehdotukseni olisi juuri korvamerkittävissä niin päin, että jos hevospelejä pelaa, niin voi päättää, että minun rahani menevät hevospeleihin/hevosurheilulle, jos pelaa hedelmäpelejä, niin ne menevät sosiaali- ja terveystyöhön, ja jos pelaa veikkausta, niin ne menevät urheilulle. Elikkä olisi juuri näin, että pelaaja pääsisi päättämään, mihin mahdollinen voitto sitten menisi eli että se, mikä ei tule omaan taskuun, menee sitten hyvään tarkoitukseen, ja pelaaja itse saisi sen ratkaista eikä niin sen suuren voiton innoittamana lähtisi pelaamaan vaan pelaisi niin, että mahdollinen häviö ei tuota niin pahaa mieltä, koska häviökin menee hyvään tarkoitukseen ja se on pieni menetys.

Aikaisemmin päivällä täällä puhuttiin autoveron maksamisesta. Kaikki maksaisivat varmaan polttoaineveroakin mielellään, jos se raha menisi liikenteeseen ja teiden kunnossapitoon. Mikseivät myös pelaamisen rahat voisi mennä siihen kohtaan, mihin itse valitsee?

19.30 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kun tuolla työhuoneessa seurasin tätä keskustelua, niin täytyy edustaja Heinosta jo heti alkuunsa kiittää, että nostitte myös tärkeitä asioita esille, ei vain ihmisten liikkumista vaan kaiken kaikkiaan liikunnan merkitystä Suomessa.

Edustaja Pakkaselle täytyy sanoa, että ajatuksenne ei ole vieras tälläkään hetkellä oleviin käytäntöihin nähden. Me varmasti tiedämme sen, monet omasta kokemuksestamme, että meillä on tällä hetkellä sellainen mahdollisuus palauttaessamme pulloja. Kaupoissa on urheiluseurakohtaisia kuittien palautuslaatikoita, ja ihminen voi oman pullonpalautuspanttijärjestelmästä saadun rahansa kohdentaa sille urheiluseuralle, kenelle haluaa. Näin meillä Nakkilassa ainakin tehdään, siellä on jokaisella liikunnallisella urheiluseuralle oma niin sanottu laatikko, mihinkä voi sitten lahjoittaa sen saadun rahan suomalaisesta panttijärjestelmästä, joka on maailman tehokkain ja parhain tällä hetkellä, ja näin tapahtuu.

Mutta se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että me olemme siinä uhatta, että mitä tapahtuu meidän monopoliaseman suhteen. Me voimme sitä varmasti Euroopassa vielä puolustaa sillä, että meillä pelituotot ohjataan sosiaalisin perustein, mutta sekään ei riitä, kun se on nimenomaan niin kuin edustaja Wallinheimo sanoi, että digitalisaatio ja ihmisten käyttäytyminen, ehkä suurempien voittojen tarjoaminen aiheuttavat sen, pystymmekö kehittämään Veikkauksessa tämän hyvän uudistuksen jälkeen sitä, että meidän pelituotot ovat taseisia.

Jos pelaamisen voittovarot vähenevät, niin sehän voisi olla positiivista niin, että meillä peliriippuvaisuus vähenee, mutta näin tuskin tulee käymään. Silloin meidän pitää suhtautua todella vakavasti tähän, kuinka me turvaamme sen, että voimme sulkea itsemme tänne omaan kuplaamme, vai tunnustammeko sen tosiasian, että ei tästä nyt ole enää paluuta, että suomalainen nettipelaaja voi pelata tälläkin hetkellä missä haluaa.

Siinä mielessä meidän lainsäätäjien pitää jotenkin turvata se, että tämä urheiluun liittyvä rahoitus tulee olemaan jatkossa voimakkaampi. Ehkä meidän tulee kehittää sitten tätä mei-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

dän omaa järjestelmää niin, että urheilupelaaminen Suomessa juuri paikallisella tasolla [Puhemies koputtaa] on houkuttelevampaa.

19.33 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä päivä on ollut historiallinen. Me olemme käsitelleet eduskunnassa ensimmäistä kertaa urheilu- ja liikuntapoliittista selontekoa. Tästä kyllä iso kiitos kuuluu urheiluministeri Sampo Terholle. Hänen ministerikautensa jää tässäkin valossa historiaan.

Tämä keskustelu ei toivottavasti jää pelkiksi puheiksi vaan muuttuu myös itse liikunnaksi. Täällä on tullut paljon hyviä ideoita, hyviä ajatuksia, hyviä oivalluksia siitä, millä tavalla tähän maahan saadaan lisää liikuntaa, lisää urheilua, lisää toiminnallisuutta. Sitä tarvitaan niin siellä kouluilla, päiväkodeissa, tavallisessa arjessa kuin myös huippu-urheilussa, jokaisella eri tasolla.

Tämä on ollut hieno keskustelu, ja on ollut hienoa saada olla tässä mukana.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan ja tulevaisuusvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain 2 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 223/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.06 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus siis esittää muutettavaksi poliisilakia siten, että lakiin lisättäisiin säännökset, joiden perusteella poliisilla olisi nykyistä kattavampi toimivalta puuttua lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten kulkuun. Tämä puuttuminen olisi mahdollista vain, jos se on välttämätöntä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, rikosten ennaltaehkäisemiseksi tai jo aloitetun rikoksen keskeyttämiseksi, erityisten valvontakohteiden vartioimiseksi, poliisitehtävän tai merkittävän valtiollisen tapahtuman turvaamiseksi tai onnettomuuspaikalla suoritettavien toimenpiteiden tai toimenpiteen kohteena olevan henkilön yksityisyyden suojaamiseksi.

Esimerkiksi kameroilla varustettujen dronejen käyttäminen onnettomuuspaikoilla on niin maailmalla kuin Suomessa valitettavasti johtanut tilanteisiin, joissa on uhattu sekä uhrien yksityisyydensuojaa että myös turvallisuusviranomaisten nopeaa toimintaa tällaisen tilanteen yhteydessä. Tässäkin yhteydessä haluan käyttää mahdollisuutta hyväkseni, että varmaan eduskuntakin yhdessä voisi vedota kansalaisiin, että turvallisuusviranomaisten ja

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

pelastajien toiminta onnettomuustilanteissa turvataan ja tämäntyyppinen kuvaustoiminta myöskään uhrien yksityisyydensuojan rajamailla ei Suomessa yleistyisi.

Miten poliisi voisi sitten puuttua lennokkeihin? Tämä lakiesitys antaisi mahdollisuuden käyttää teknistä laitetta, joka ei kuitenkaan aiheuta vähäistä suurempaa haittaa muulle yleisön radioviestinnälle tai viestintäverkolle. Tällaisia laitteita saisi käyttää vain niin kauan kuin se on välttämätöntä toimenpiteen suorittamiseksi, ja kysymys voi siis olla laitteesta, joka joko pakottaa lennokin maahan tai ottaa lentolaitteen ohjauksen haltuun. Teknistä laitetta voisi käyttää ainoastaan asianmukaisen koulutuksen saanut poliisimies. Tarvittaessa voitaisiin käyttää myös tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina suhteessa välttämättömään tarpeeseen. Poliisimiehellä olisi oikeus käsitellä lennokin tai miehittämättömän ilma-aluksen käyttöön liittyvää radioviestintää, välitystietoja, sijaintitietoja lennokin ja miehittämättömän ilma-alukseen kulkuun puuttumiseksi tai sen järjestelmän yksilöimiseksi ja sijainnin määrittelemiseksi.

Olemme siinä tilanteessa, että lennokkien ja miehittämättömien ilma-alusten käyttö on nopeasti ja runsaasti lisääntynyt ja ne ovat kehittyneet aiempaa suorituskykyisemmiksi sekä kantomatkojen että erityisesti kuvausjärjestelmien osalta. Ne muodostavat uudenlaisen ja aiempaa suuremman turvallisuusuhan, johon vastaaminen kuuluu ensi sijassa poliisille. Haluan tietysti korostaa, että sinänsä uusi tekniikka muodostaa myös merkittävän mahdollisuuden, jolla on itse asiassa nyt viimeisen viikon ajanakin pystytty esimerkiksi takaa-ajotilanteissa saavuttamaan kiinniotettava ja useita kertoja tämänkin vuoden aikana löytämään eksynyt maastosta. Mutta silloin, kun niitä käytetään väärin, ne muodostavat todella uhan, johon on tarvetta poliisin puuttua. Tällä hetkellä poliisilaissa ei ole lainkaan lennokkien tai miehittämättömien ilma-alusten kulkuun puuttumista koskevaa toimivaltuussäännöstä, ja tästä syystä hallitus on päättänyt esityksen tekemään.

Ehdotuksen vaikutuksista voidaan todeta, että ennen kaikkea tarkoituksena on tietenkin se, että turvallisuutemme paranee erityisesti onnettomuustilanteissa mutta myös mahdollisesti rikollisten tahallaan käyttämän häirintätarkoituksen estämiseksi. Voi sanoa, että tietyissä tilanteissa myös valtiollisten erityiskohteiden vartiointi voi tulla kyseeseen näitä miehittämättömiä lennokkeja vastaan, ja silloin puhutaan myös kansallisen turvallisuuden kysymyksistä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että käymme rakentavan keskustelun myös tästä lakiehdotuksesta.

16.10 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä dronejen tekemä ongelma Suomessa, tai oikeastaan yleismaailmallisesti, leviää, se, että lentävillä pienillä laitteilla pystytään esimerkiksi kuvaamaan vaikka nyt pihapiiriä, että mitä siellä tapahtuu, taikka pahimmillaan on niin, että siitä voi tulla jopa häirintään johtavaa toimintaa, jossa henkilön kotipiiriä tarkastellaan jatkuvasti ylhäältä päin. Ajatelkaa nyt vaikka sellainen tilanne, että joku menee kameran kanssa toisen pihapiiriin kuvaamaan vaikka siinä talossa asuvia ihmisiä: Se on varmasti rikollista toimintaa, sitä ei saa tehdä, se on ihan nykyisessä laissa kielletty. Mutta kun omistaa tällaisen lentävän pienen laitteen, missä on tarkka kamera, niin voi pahimmillaan tehdä jopa semmoisen homman, että laittaa elävän kuvan tulemaan, ja se on sitten vaikka YouTubeen vietynä suoraan katsottavissa, mitä tapahtuu siellä perheen takapihalla, jossa lapset ovat leikkimässä ja vanhemmat viettävät vaikka vapaapäivää, tai kun ollaan kesä mökillä järvenrannalla.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Kiitoksia ministerille siitä, että hän on aktiivisesti tätä asiaa vienyt eteenpäin. Mutta toivoisin nyt hartaasti, että tähän saataisiin paljon, paljon jyrkemmät, selkeämmät rajat ja vastuut, sillä tähän loukkaa selvästi yksityisyydensuojaa, se, että mennään pihapiiriin kuvaamaan näillä laitteilla. Sehän onnistuu vallan hyvin. Nykyiset kamerat ovat niin tarkkoja, että niillä pystyy saamaan huipputasoinen kuvaa aivan alkeellisilla lentovälineillä. Tämän takia toivoisin, arvoisa ministeri, vastausta: ollaanko tähän jollakin [Puhemies koputtaa] keinoin puuttumassa vielä kovemmalla kädellä, koska tässä on menty nyt yksityisyydensuojan piiriin todella vahvasti, jos näille ei saada kohtapuoliin tiukkoja rajoja, muutenkin kuin tämmöisissä tärkeissä kohteissa, kuten esimerkiksi Puolustusvoimien ja valtionjohdon asioissa, myös yksityisen ihmisen yksityisyydensuoja on mielestäni vaalimisen arvoinen.

16.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Me olemme puolustusvaliokunnassa käsitelleet vastaavatyypistä lainsäädäntöä Puolustusvoimien osalta. Sillä tähdätään siis nimenomaan samanlaiseen lopputulokseen kuin tässä sisäministeri Kai Mykkäsen esittelemässä lakiesityksessä, jossa nyt poliisille tulee oikeudet puuttua lennokkeihin, droneihin ja muihin vastaaviin ottamalla ne haltuun tai alas ajamalla ne erilaisissa tilanteissa.

Ministeri toi esille onnettomuustilanteet. Varmasti voisi kyseeseen tulla yllättävät tilanteet mielenosoituksissa. Toki täytyy muistaa, että usein näitä väliaikaisia lentokieltoja asetetaan esimerkiksi sellaisissa tilanteissa kuten silloin kun Trump ja Putin Suomessa tapasivat, silloin oli isompia alueita luonnollisesti jo rajattu. Mutta nimenomaan tällaisiin vähän yllättäviin tilanteisiin, mihin ministerikin viittasi, tällä pystytään poliisin toimesta puuttumaan.

Puolustusvoimien puolella ongelma on ollut nimenomaan vakoilu, ja sielläkin sellaisissa tilanteissa, kun järjestetään erilaisia harjoituksia, ulkovaltojen miehittämättömiä droneja, lennokkeja ja muita on ollut häiritsemässä näitä harjoituksia. Ne saattavat aiheuttaa tällaisen akuutin häiriön tietysti lentokoneille ja muille mutta myös puhtaasti vakoilua. Ja meidän teknologiamme menee kovaa vauhtia eteenpäin, itse asiassa taitaa tänäkin päivänä jo olla mahdollista toteuttaa ilmatilan loukkaus ja vakoilu niin, että itse tämä henkilö, joka vakoilun suorittaa, onkin jossain ihan toisella puolella maapalloa ja saattaa ohjata koneen yli rajan.

Vankilathan meillä ovat jo luonnollisesti näitä alueita, joissa koneet pystytään ottamaan alas, eli näitä ei drone-alueita tule koko ajan lisää, ja hyvä niin.

16.14 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Täytyy sanoa, että kun tekniikka kehittyy, tekniikka muuttuu, uusia laitteita ja käyttäytymistapoja tulee hyviä ja ei niin hyviä, niin totta kai lainsäädännön täytyy seurata aikaansa ja muuttua siinä mukana. Taustalla on yleisen järjestyksen, yleisen turvallisuuden ylläpitäminen, rikosten ennaltaehkäisy ja jo toteutumassa olevien rikosten keskeyttäminen.

Yksi asia, mikä on tullut esiin, on tämmöinen lentoliikenteen häirintä. On käytetty erilaisia laservaloja, on käynyt ilmi, että lähellä lentokenttiä lennätetään vastoin määräyksiä ja ohjeita lennokkeja. Ymmärtääkseni tämä lakiesitys antaa valmiuksia, toimintamahdollisuuksia poliisille puuttua tiukemmin myös tämmöiseen häiriökäyttäytymiseen.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

16.15 Ari Jalonen sin: Arvoisa puhemies! Kehitys tosiaan kehittyy, ja silloin kun tulee uusia toimintatapoja tai laitteita, millä tehdään jotain asiaa toisin, tulee väistämättä myös vastaan ongelmia ja haasteita, jotka tarvitsee sitten ratkaista.

On hyvä, että tässä nyt ratkotaan näitä havaittuja ongelmia, mutta kysyn nyt: eihän tässä tehdä kuitenkaan vahingossa mitään esteitä sentyylliselle kehitykselle, että voi olla vaikka ruokakassin kotiintuontipalvelu dronen avulla tai vaikkapa että ensiaputilanteissa 112-puhelu soitettua puhelin paikantuu ja jos siellä on elvytystilanne menossa, niin sinne lähtee automaattisesti defibrillaattori, millä voidaan ottaa tilanne haltuun, tai että tulee vaikkapa joku postitoiminnan uusi muoto? Niitähän on jo nyt koetettu. Kysymys tosiaan kuuluu: eihän nyt vahingossa tehdä minkäänasteista estettä tälle kehitykselle?

16.16 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Tätä lakiesitystä on kyllä odotettu, ja luulen, että tästä ei kovin paljon erimielisyyksiä opposition ja hallituksen välille synny, toisin kuin ehkä monista muista esityksistä on syntynyt. Tämä on todella kannatettava. Nämä dronet ovat tosiaan yleistyneet todella huimaa vauhtia viime vuosina, ja juuri se, että niitä on mahdollista käyttää rikolliseen toimintaan. Vankiloihin voidaan kuljettaa huumeita, lääkkeitä ja pahimmassa tapauksessa vaikka aseita.

Nyt sitten tietysti on tärkeää, että meillä on mahdollisuus niitä droneja häiritä vaikka paikallisesti vankiloitten tai voimalaitosten yllä, että ne eivät sinne alueelle pääse. Toisaalta sitten on tietysti tärkeää tämä poliisien voimankäyttö, että he voivat estää silloin kun siitä on vaaraa ihmisille ja voidaan todeta, että nämä on tarkoitettu rikolliseen toimintaan. Siihen ei tällä hetkellä tosiaan ole ollut mahdollista puuttua, jos se laite on esimerkiksi varustettu kuvaamiseen tarkoitetulla välineellä ja sitä on aiottu käyttää laittomaan tiedusteluun tai salakatseluun. Se tuntuu tietenkin käsittämättömältä, mutta meillähän lait monesti laa- haavat vähän perässä, ja tämä on tervetullut lakiesitys.

16.18 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille tästä lakiesityksestä. Ottaisin kiinni oikeastaan tästä edustaja Hoskosen ajatuksesta siitä, että yksityisyydensuojan rikkominen droneilla on erityisen helppoa, ja sitä on tapahtunutkin. Muistelisin, että jostakin kesämökin yläpuolelta omistaja oli haulikolla ilmeisesti täräyttänyt yhden dronen alas, mikä ei tietenkään ollut lainmukainen keino estää dronen toimintaa, ja muistaakseni hän sai siitä pienen tuomionkin.

No näillä droneilla voidaan kuvata yksityisyydensuojan piiriin kuuluvissa paikoissa, niin kuin kodeissa tai mökeillä, ja olihan tässä Puhemiehenaukiollakin eduskunnassa drone liikuskellut havaintojen mukaan. Ministeriltä kysyn: Minkälaiset mahdollisuudet on käytännössä saada selville tai saada kiinni tällaisissa tapauksissa sääntöjen rikkoja, esimerkiksi lentokiellon rikkoja tai yksityisyydensuojan rikkoja, tämä lennättäjä, joka lennättää dronea rikollisessa tarkoituksessa? Miten helppoa tällaisen asian selvittäminen on? Onko ainut keino vain, että pyritään dronen toimintaa estämään häiritsemällä sen liikkeitä, vai onko meillä keinoja saada tosiasiallisesti lennättäjä kiinni?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Mykkänen, vastauspuheenvuoro 3 minuuttia, olkaa hyvä.

16.19 Sisäministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos rakentavista kysymyksistä ja myös kannustuksista hallitukselle tämän asian eteenpäinviemiseksi. Näyttää siltä, että

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

olla sinänsä tästä lainmuutoksen tarpeellisuudesta varsin yhtä mieltä kaikkien puheen-
vuoronkäyttäjien kesken.

Sinänsä tällä lakiesityksellä annetaan oikeuksia poliisille puuttua selkeissä yleisen jär-
jestyksen ja turvallisuuden vaarantavissa tilanteissa tai onnettomuustilanteiden tai poliisin
tutkinnan estämistilanteiden kohdalla poliisin toimesta näiden lennokkien lennättämiseen
ja ottaa tarvittaessa tällainen lennokki haltuun.

Täytyy todeta, että tässähän ei sinänsä synny vaikkapa kiinteistönomistajalle oikeutta
oman käden oikeudella tiputtaa dronea verrattuna nykyiseenkin tilanteeseen, jossa toki
kotirauhan rikkominen on myöskin dronen kameran välityksellä kielletty, niin kuin täällä
edustaja Hoskonenkin totesi.

Sitten kysymys rangaistavuudesta, rikosvastuusta ja tutkinnan kynnysten madaltamisesta
tämäntapaisissa tapauksissa on tietysti laajempi, pääosin rikoslainsäädäntöön liittyvä oi-
keusministeriön hallinnonalan asia, mutta on varmasti niin, että jos yleistyy tämäntyyppi-
nen salakuvaaminen, yksityisyyden suojan rikkominen dronejen avulla, niin paitsi että
meidän pitää pystyä puuttumaan silloin, jos tilanne jatkuu niin pitkään, että poliisi tulee ti-
lanteeseen, eli että silloin tämä laki antaa mahdollisuuksia siihen puuttua, niin pitää voida
myös varmistaa, että rikosvastuun kautta oikeus sikäli toteutuu ja myöskin ennaltaehkäise-
vässä mielessä, niin että vastuu on riittävän selkeä, jotta toistuva käytös tässä suhteessa ei
sitten yleisty. Tähän puuttuivat myös edustajat Hänninen ja Turunen erityisesti.

Laservalojen käyttöön edustaja Kiuru puuttui erityisesti lentokenttien osalta. Toki, jos
syntyy yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta häiriötilanne esimerkiksi lentoken-
tän tai vastaavan kohteen häiritsemisellä vaikkapa laservalojen kautta tällaisesta miehittä-
mättömästä lennokista, niin silloin poliisi voi sitten tähän toimintaan puuttua, jos se on oi-
keasuhtaista ja välttämätöntä, ottamalla lennokin haltuun.

Samalla myös edustaja Jalonen mielestäni puuttui ihan oleelliseen asiaan, minkä itsekä
mainitsin tuossa alussa, että vaikka tämä laki tietysti puuttuu niihin uhkiin, joita dronet tuo-
vat, niin sinänsähän kyseessä on uusi väline meille kansalaisille niin turvallisuuden takaa-
miseksi, etsinnöissä ja myöskin kiinniotoissa mutta myös vaikkapa kuljetuspalveluiden
uusissa muodoissa ja vaikkapa pelastuspuolenkin välineiden lähelle viemisessä. Luonnol-
lisesti tässä ei olla kieltämässä dronejen lennättämistä eikä myöskään kuljetuspalveluita, ja
täytyy ehdottomasti toimia sillä tavalla, että tämä markkina pystyy kehittymään siihen. On
pelkästään myönteistä, jos pystytään palveluita tuomaan droneilla lähelle.

16.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Näin ministerin läsnäollessa vie-
lä haluan täsmentää kysymystä.

Jos otetaan esimerkkinä vaikka se, että on perhejuhla menossa jossakin järven rannalla
ja siellä on ihmisiä paljon koolla ja hyvä tunnelma, kesäinen päivä, ja yhtäkkiä joku mars-
sii sinne videokamera olkapäällä ja kuvaa sitä tilannetta pyytämättä isännän tai omistajan
lupaa, niin se on varmasti yksityisyydensuojan loukkaus ja siinä on myös kotirauhan pii-
riin tunkeuduttu ilman lupaa. Mutta jos sama kaveri ostaa tuolta hyvin varustellusta rauta-
kaupasta itselleen dronen ja pistää siihen kunnan kameran, jolla saa huippuhuivia kuvia, ja
lennättää siitä yli ja kuvaa, niin tällaisiin tilanteisiin minun mielestäni pitää saada tähän
maahan tarkka lainsäädäntö, että yksityisyydensuojan ja kotirauhan pitää olla voimassa
myös näiden lentävien esineiden suhteen. Itsekin muutaman kerran olen havainnut jo,
muun muassa viime kesänä pari tilannetta, joissa tällaiset lentävät laitteet kuvasivat. En

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

minä tiedä, mitä ne kuvasivat ja kuka omisti ne laitteet, kenen hallinnassa ne olivat, mutta tuli vain väkisin mieleen, että mihinkähän tuokin tieto menee.

Kyllä mielestäni Suomen eduskunnan pitää tässä asiassa vahva vastuu kantaa, ja toivon, että ministeri ottaa — ja uskon sen, että hän ottaa — hyvin vakavasti tämän tilanteen. Tähän pitää puuttua, saada lainsäädäntö sille tasolle, että yksityisyydensuoja ja kotirauha ovat edelleen koskemattomia, koska ei todellakaan tänä päivänä voi videokamera olkapäällä marssia vaikka perhejuhliin kuvaamaan tilannetta. Dronen avulla se onnistuu, ei tarvita mitään, ja jälkeensä sen selvittäminen, kuka se oli, on lähes mahdotonta, kun kaveri on poistunut. Ja kuten tässä yhdessä puheenvuorossa todettiin, niin sen dronen käyttäjähän voi olla vaikka 500 kilometrin päässä kauko-ohjaamassa tätä laitetta. Elikkä tämän takia tähän pitää saada tiukka, jyrkkä lainsäädäntö ja ennen kaikkea niille tekijöille riittävän kovat sanktiot ja vastuu siitä, että tällaista ei tehdä.

16.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edellä käytetyt puheenvuorot ovat juuri niitä terveisiä, mitä pitää tullakin, ja on pakko nostaa tässä esiin edustaja Raatikaisen tekemä lakialoite, missä salakatselusta käytiin keskustelua. Tämä sopii hyvin siihen yhteyteen, että nyt on se mahdollisuus, että meidän todellakin pitää olla nyt jämäköitä siinä, kuinka me sovellamme rikoslaissa olevaa salakatselun pykälää siinä, kun kuvaamistarkoituksessa asennetaan laite johonkin tai tunkeudutaan kotirauhan piiriin, kuten edustaja Hoskonen edellä kuvasi. Minun mielestäni oikeuden yksityisyydensuojaan ja kotirauhaan pitää olla koskematon myös droneista tehtävän kuvaamisen tai videoinnin osalta.

16.25 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä nyt täytyy ehkä jatkokysymys esittää arvostettujen edustajien hyviin puheenvuoroihin liittyen elikkä juuri tämä, että miten sitten on tämä rangaistavuus. Tietysti tämä menisi oikeusministeriön puolelle, mutta on hyvin tärkeää se, että myös yrittäminen olisi rangaistavaa, jotta sitten karsittaisiin tällainen toiminta ja vastuu kannettaisiin tällaisista mahdollisista teoista. Mikäli siitä ei seuraa mitään sakkoja, ei mitään ehdollisia vankeutta tai vankeusrangaistusta, niin sehän sitten helposti voi olla näin, että no, yritetään, että vaikka jäisikin kiinni, niin sitten ne seuraukset eivät ole juuri mitään. Varmaan tähän myös edustaja Hoskonen viittasi, että on hienoa, että edustaja Raatikainen on tällaisen lakialoitteen tehnyt, mutta mitäs näissä tapauksissa, joihin tämä lakiesitys nyt viittaa, elikkä mikäli tilanne on sellainen, että miehittämättömän ilma-alus on varustettu kuvaamiseen tarkoitetuilla välineillä ja sitä aiotaan käyttää laittomaan tiedusteluun tai salakatseluun? Onko tämä teko rangaistavaa tällä hetkellä, ja jos ei ole, niin tuleeko se tämän jälkeen rangaistavaksi?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministerin vastauspuheenvuoro. Riittääkö 2 minuuttia?

16.27 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Todella varmasti tärkeitä puheenvuoroja, ja vien viestin kyllä oikeusministeriöön ja oikeusministerille siitä, että tästä yksityisyydensuojan näkökulmasta rikosvastuuta on syytä nykyisestä tarkastella. Se täytyy tässä edelleen todeta, että sinänsä tämä lakiesitys ei tällä puolella muutosta tuo vaan tämä antaa poliisille valtuudet niissä rajatuissa tapauksissa, joissa on laajempaa onnettomuusvaaraa tai vaaraa yhteiskunnan toiminnalle dronen toiminnasta, ottaa myöskin drone sitten haltuun. Mutta varmasti on tarpeen myös-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

kin varmistaa se, kuten täällä ovat useat edustajat todistaneet, että luonnollista on, että tällä hetkellä yksityisyydensuojan loukkaaminen fyysisellä kuvaamisella maanpinnalta on vakiintuneesti tuomittavaa ja käytännöt toimivat, mutta tällaisissa tapauksissa, joita nyt enenevästi on, että ilman kautta kuvataan, varmasti tapausten selvittäminen on sinänsä jo vaikeaa ja myöskin sitten oikeuskäytäntö on vielä muodostumatta, ja täytyy varmistaa, että laki antaisi mahdollisimman selvän viestin siitä, että tätä ei kannata edes yrittää ja että poliisilla on selkeät mahdollisuudet sitten viedä rikosilmoituksista asioita eteenpäin, jos siihen päästään. Katsotaan, se voi vaatia sitten tietysti mahdollisuutta puuttua teknisin keinoin myöskin tähän lennättämiseen, ja siinä täytyy punnita sitten erilaisia oikeuksia. Mutta vien viestin eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 224/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.29 Sisäministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa säädettäväksi uutta maahanmuuttohallinnon henkilötietolakea. Tähän lakiin kootaisiin henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely maahanmuuton hallinnonalan lainsäädännöstä. Uusi laki korvaisi siis 20 vuotta vanhan ulkomaalaisrekisterilain, ja tähän hallituksen esitykseen liittyvät myös ehdotukset vastaanottolain, säilölain, kotoutumislain ja eräiden muiden lakien tarvittavaksi muuttamiseksi.

Henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin yhdessä, nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa, joka täydentää Euroopan unionin tietosuoja-asetusta, tietosuojalakia ja rikosasoiden tietosuojalakia. Henkilötietolakea olisi tulokittava yhdessä myös toimivaltaa luovan muun lainsäädännön kanssa. Henkilötietojen sääntelykehikko muodostuisi tästä kokonaisuudesta yhdessä. Henkilötietolaki tulisi sovellettavaksi Maahanmuuttoviraston sekä vastaanottokeskusten ja säilöönottoyksiköiden toiminnan lisäksi myös silloin, kun poliisi, Rajavartiolaitos, ulkoasiainhallinto, ely-keskukset tai TE-keskukset käsittelevät henkilötietoja maahanmuuttoviranomaisen roolissa.

Ehdotuksen tavoitteena sisällöllisesti on henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn selkeyttäminen sekä lainsoveltajan että rekisteröidyn oikeuksien turvaamisen näkökulmasta. Tavoitteena on nykyistä riskiperusteisempi lähestymistapa, eli sääntely kohdennetaan

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

tarkemmin sääntelyä edellyttäviin tilanteisiin, esimerkiksi tiettyihin henkilötietoryhmiin kuuluvat henkilötiedot erikseen, ja sääntelyä toisaalta puretaan niissä tilanteissa, joissa yksityiskohtainen sääntely ei ole välttämätöntä. Lain soveltamisala olisi nykyisestä poiketen käyttötarkoitussidonnainen eikä rekisterisidonnainen. Se ei siis olisi sidottu tiettyihin rekistereihin ja niitä käytettäviin viranomaisiin eikä tietojärjestelmiin, vaan tavoitteena on moderni sääntelytekniikka, jossa tukeudutaan vahvasti toimivaltaa luovaan lainsäädäntöön, eikä siellä säädettyjä asioita toisteta enää henkilötietolaissa.

Muutoksilla mahdollistettaisiin ennen kaikkea uudet nykyaikaiset toimintatavat, kuten automatisoitu päätöksenteko Maahanmuuttoviraston toiminnassa. Automaattista päätöksentekojärjestelyä voitaisiin soveltaa, jos asian laatu tai laajuus, yhdenmukainen kohtelu, lapsen etu tai muu erityinen syy ei muuta vaadi.

Esitetään myös luovuttavaksi tiedon liikkumista koskevasta kaksinkertaisesta sääntelystä. Nyt säädettäisiin vain viranomaisen tiedonsaantioikeudesta yhdellä kertaa. Tavoitteena on henkilötietoja koskien myös velvoitteidenhoitoselvityksen osittainen käyttöönotto, joka mahdollistaisi laajemman automaattisen tiedonsiirron erityisesti Verohallinnon järjestelmistä oleskelulupien myöntämisen yhteydessä.

Maahanmuuttohallinnossa sovellettavan henkilötietolain säätäminen on välttämätöntäkin, koska kumottavaksi ehdotettu ulkomaalaisrekisterilaki on monin paikoin vanhentunut ja toisaalta henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on pirstaleisesti eri puolilla lainsäädäntöä. Lisäksi EU:n tietosuojauudistus tuo muutostarpeita kansalliselle erityislainsäädännölle. Ehdotetun lain tavoitteena on varmistaa, että perustuslain 10 §:n mukainen vaatimus säätelee henkilötietojen suojasta lailla täyttyä asianmukaisesti koko maahanmuuttohallinnossa. Ehdotuksella on vaikutuksia sekä sääntelytekniikkaan että henkilötietojen käsittelyä koskeviin käsittelysääntöihin. Esityksellä ei sinänsä muuteta lupien myöntämisen kriteereitä eikä edellytyksiä. Ehdotuksella selkeytettäisiin henkilötietojen käsittelyä sekä lainsoveltajan että myös rekisteröidyn oikeuksien turvaamisen näkökulmasta. Ehdotuksella toteutettaisiin henkilötietojen käsittelyä maahanmuuttohallinnossa koskevan sääntelyn keskittäminen nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävään lakiin.

Yhteen vetäen voisi sanoa, että muutoksella mahdollistetaan erityisesti siis automatisoidun päätöksenteon luominen ja käyttöönotto maahanmuuttohallinnossa, mikä on erittäin tärkeää, jos haluamme erityisesti osaajien ja tekijöiden Suomeen tulon lupajärjestelmää kehittää siihen suuntaan, että se jono ei ole kuukausissa laskettava vaan pikemminkin päivissä laskettava. Ensi vuoden alussa on tarkoitus jo pilotoida erityisesti opiskelijan oleskeluluvan osalta sitä, että paitsi rekistereistä tietojärjestelmä kerää automaattisesti tarvittavat tiedot, myöskin päätös valmistellaan automaattisesti, ja ihminen ainoastaan sen tarkistaa. Jatkossa voisi myös olla niin, että myönteiset päätökset tapahtuvat suoraan automaattisesti ja tarkistukset tehdään sitten syyperusteisesti ja riskiperusteisesti, kuten esimerkiksi Verohallinnossa on jo pitkään tehty.

Lisäksi ulkomaisen työvoiman lupabyrokratiaa vähennetään, kun Maahanmuuttovirasto voisi jatkossa saada toisilta viranomaisilta tietoja yhdellä pyynnöllä keskitetysti, mikä on myös erittäin keskeinen haaste tällä hetkellä, kun tiedot jakautuvat työvoimahallinnon, ulkomaalaishallinnon ja vielä ulkoministeriön ja Maahanmuuttoviraston välille ja esimerkiksi työnantajien verotiedot ja työnantajan taustatiedot tarvitsee moneen kertaan ilmoittaa eri viranomaisille. Tästä toivottavasti pääsemme siihen, että samaa tietoa viranomaiselta kysytään Suomessa vain kerran ja sen jälkeen sitten tieto liikkuu viranomaisten välillä. Tämä esitys ei sitä vielä yksin tuo, mutta tällä päästään astetta eteenpäin henkilötietojen

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

osalta silloin, kun puhutaan oleskeluluvan hakijasta tai erityisesti sen uusijasta, jolla on jo Suomessa henkilötietojälkiä eri järjestelmissä.

Uusi laki ottaisi todella myös ensimmäisen askeleen kohti velvoitteidenhoitoselvityksen käyttöönottoa Maahanmuuttovirastossa. Tämä velvoitteidenhoitoselvitys on siis Verohallinnon palvelu, josta selviää, onko työnantaja hoitanut velvoitteensa, kuten verot ja lakisääteiset vakuutusmaksut. Tietoa voidaan hyödyntää työntekijän oleskelulupien käsittelyssä, ja työnantajan ei tarvitse toimittaa samoja tietoja useammalle viranomaiselle, ja toisaalta voidaan ottaa askelia kohti selvästi nykyistä valvontapainotteisempaa oleskelulupajärjestelmää, jossa väärinkäytöstilanteisiin myös oleskeluluvan myöntämisen jälkeen voidaan tehokkaasti puuttua. Uskon, että se on meidän kaikkien yhteinen etu, että Suomeen ei synny kahden kerroksen markkinoita eikä laitonta työvoiman hyväksikäyttöä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tästäkin käydään rakentava keskustelu.

16.35 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ylipäättänsä on varmaan hyvä todeta alkuun, että on järkevää miettiä meidän lainsäädäntöämme siitä näkökulmasta, millä tavalla me voimme järkevöittää näiden eri lupahakemusten käsittelyä ja myös sitä, minkälaista tietoa kerätään ja miten se tieto on sitten eri viranomaisten käytettävissä. Tältä osin on hyvä, että tänne tuodaan näitäkin esityksiä, joilla todella pyrimme järkevöittämään näitä käsittelyitä.

Ehkä ainoana huomiona totean vain sen, että tähän esitykseenhän eduskunnan oikeusasiamies antoi aika kriittisen lausunnon liittyen siihen, voiko olla niin, että osa tiedoista, mitä tässä kerätään, jäisivät sillä tavalla avoimiksi, että niiden käytettävyyks olisi ehkä hieman laajempaa kuin olisi suotavaa. Tältä osin on varmaan järkevää, että sitten valiokunnassa aika tiheällä kammalla tämä kammataan läpi ja katsotaan, että voidaan varmistua siitä, että ihmisten tiedot eivät päädy sellaisiin käsiin, jotka niitä eivät tarvitse.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta yrittäjien ei omistavien perheenjäsenten työttömyysturvan kehittämiseksi

Hallituksen esitys HE 236/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

16.37 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsitellään hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

muuttamisesta yrittäjien niin sanottujen ei-omistavien perheenjäsenten työttömyysturvan kehittämiseksi.

Yrittäjät, heidän perheenjäsenensä ja yrittäjäjärjestöt ovat pitäneet pitkään esillä sitä, miten perheen yrityksessä työllistyneen perheenjäsenen työttömyysturva muodostuu. Perheenjäsenen oikeus työttömyysturvaan on ratkaistu samoin kuten yrittäjän kohdalla toimitaan, vaikka perheenjäsen ei omistaisi yrityksestä osakkeita eikä hänellä olisi niiden tuomaa äänimäärää tai vastaavaa määräysvaltaa. Tällainen ei-omistava perheenjäsen on työttömyysturvajärjestelmässä ollut yrittäjä, näin siitä huolimatta, että esimerkiksi eläkejärjestelmässä hän on voinut olla työntekijä.

Edellä kuvattu on aiheuttanut huolta yrittäjäperheissä. Kun henkilö on työttömyysturvajärjestelmässä yrittäjä, hänen työllistymisensä päätyminen arvioidaan toisin kuin palkansaajan kohdalla. Keskustelu on toki joskus kohdannut myös äärlaitoja, kuten väitteitä, että työttömyysturvoikeuden syntyminen edellyttäisi sitä, että perheen yritys lopetetaan kokonaan. Tämä on kuitenkin liian jyrkkä tulkinta asiasta.

Yrittäjän perheenjäsen saa oikeuden työttömyysturvaan samoissa tilanteissa kuin omistava yrittäjäkin. Lisäksi hänen kohdallaan työttömyysturvoikeus voi syntyä myös tilanteissa, joiden perusteella omistava yrittäjä ei saisi työttömyysturvaa. Esimerkki tällaisesta lievemmästä ehdosta on, että yritystoiminnan uudelleenjärjestelyt ja yritystoiminnan edellytysten pysyvä heikentyminen voivat olla seikkoja, joiden perusteella perheyrityksessä työskennellyt yrittäjän perheenjäsen voi saada työttömyysetuutta. Tällöin puhutaan lomautustilanteista ja irtisanomisesta tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla. Työvoimapolitiittiset edellytykset on täytettävä, jotta työttömyysturvaa voidaan maksaa.

Julkisen keskustelun perusteella on kuitenkin pääteltävissä, että perheyrityksissä ei tunnusteta tilanteita ja perusteita, joiden toteutuessa ei-omistava perheenjäsen voi saada ansiopäivärahaa. Työvoimapolitiittinen arviointi ei ole ainoa seikka, jolla on vaikutusta työttömyysturvoikeuteen. Ansioperusteista työttömyysturvaa saadakseen henkilön on kuuluttava oikeaan työttömyyskassaan yritystoiminnassa työllistymisen tai palkkatyössä työllistymisen perusteella.

Toinen ongelmia tuottanut säännös onkin, että perheenjäsenen on kuuluttava yrittäjää vakuuttavaan työttömyyskassaan, jotta työttömyyden kohdatessa päiväraha olisi ansioperusteinen ja se perustuisi perheen yrityksessä työskentelystä saatuun palkkaan. On käynyt ilmi, että virheellistä vakuuttamista eli jäsenyyttä palkansaajia vakuuttavassa työttömyyskassassa tapahtuu.

Kun puhumme niin sanotusti väärässä työttömyyskassassa vakuutettuna olemisesta, puhumme tilanteesta, jossa ihminen on ilmaissut haluavansa vakuuttaa itsensä työttömyyden varalta ansioperusteisessa etuusjärjestelmässä. Jos vakuuttamisessa on virhe, tämä tahtotila ei toteudu, vaikka työttömyysturvan saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset toteutuisivat. Näissä tilanteissa henkilöllä voi olla oikeus peruspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, mutta voidaan hyvin kysyä, onko tämä riittävä korvaus, kun henkilö on halunnut vakuuttaa itsensä ansiotulostaan. Toisaalta se, että työvoimapolitiittisia perusteita työttömyyden alkamisessa ei tunnusteta, on myös ongelma. Keskusteluissa tuodaan esiin tilanteita, joissa perheen yritys ei voi enää työllistää ei-omistavaa perheenjäsentä mutta työvoimapolitiittiset edellytykset eivät silti täyty.

Arvoisa puhemies! Työttömyysturvajärjestelmän tarkoitus on tuoda taloudellista turvaa, kun työllistyminen päättyy tai muuttuu osittaiseksi, yritystoiminnassa sivutoimiseksi. Esityksen tavoitteena on parantaa yrityksessä työskentelevän ei-omistavan perheenjäse-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

nen oikeutta työttömyysturvaan yleisesti sekä samalla ansiopäivärahaan. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan, että yrityksessä työskentelevän ei-omistavan perheenjäsenen asema työttömyysturvajärjestelmässä muutettaisiin palkansaajaksi. Esitys koskee kaikkia yritysmuotoja, ei vain osakeyhtiöitä. Se koskee henkilöitä, joille perheyritys voi maksaa palkkaa ja jotka ovat työntekijän eläkevakuutuksen piirissä.

Muutoksen lähtökohta on yksinkertainen: muutetaan työttömyysturvalain yrittäjämääritelmää niin, että työttömyysturvalain perusteella yrittäjäksi katsominen edellyttäisi aina henkilökohtaista omistussuutta osakepääomasta, tämän tuomasta äänimäärästä tai muutoin muodostuvaa vastaavaa määräysvaltaa. Tämän muutoksen perusteella henkilö, jolla ei omistus- tai määräysvaltaa ole, olisi silloin palkansaaja. Muutoksesta seuraa, että henkilön pitää kuulua palkansaajia vakuuttavaan työttömyyskassaan, jotta perheen yrityksessä työskentely voi kerryttää oikeutta ansioperusteiseen työttömyyspäivärahaan. Oikeus työttömyysturvaan ratkaistaisiin pääasiassa samoin kuin nyt palkansaajaksi määritellyillä.

Tähän on yksi poikkeus, joka koskee työssäoloehto. Yrittäjän ei-omistavan perheenjäsenen työssäoloehto olisi esityksen mukana 52 kalenteriviikkoa, kun se nyt palkansaajilla on 26 kalenteriviikkoa. Työssäoloehdon pitää kertyä sellaisena aikana, jona henkilöllä ei ole omistussuutta yrityksessä. Tämä perustuu siihen, että määritelmän mukaan kyse ei ole palkansaajana tehdystä työstä, jos henkilöllä on omistusta. Yrittäjän ei-omistavan perheenjäsenen 52 kalenteriviikon ja palkansaajien 26 kalenteriviikon työssäoloehtoja kerryttävää työtä ei voi yhdistää. Työssäoloehto kuitenkin lyhenee nykytilaan verrattuna, eikä perheen yrityksessä yrittäjänä työllistymiseen tai ulkopuolisen palveluksessa työllistymiseen perustuvia työssäoloehtoja voi nykyisinkään yhdistää. Yrittäjän ei-omistavan perheenjäsenen tilanne ei näin ollen heikkene esityksen myötä millään tavoin.

Muutoksen tavoitteena on, että perheen yrityksessä työskentely olisi ei-omistavalle perheenjäsenelle mahdollisimman neutraali valinta suhteessa ulkopuolisen palveluksessa työskentelyyn. Näin halutaan vähentää työllistymiseen ja työttömäksi jäämiseen liittyviä taloudellisia riskejä perheyriksessä työskenneltäessä. Perheyriksen työllistymisen tulisi olla ei-omistavalle perheenjäsenelle mahdollisuus, ei riski.

16.44 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Nyt täytyy aloittaa kiitoksilla: Kiitoksia hallitukselle tästä hallituksen esityksestä, jolla korjataan epäoikeudenmukainen käytäntö tulokita yrittäjän perheenjäsenet osaomistajiksi, vaikka he käytännössä eivät omistaisi yrityksestä yhtään mitään. Täytyy kiittää siitä, että jatkossa ei enää jätetä perusteettomasti yrittäjän perheenjäseniä työttömyysturvan ja työllisyystoimenpiteiden ulkopuolelle. Nyt siis hallitus korjaa nämä epäkohdat. Kiitoksia siitä!

Jos oikein hakemalla hakee jotain pientä miinusta, se on tämä työssäoloehto, että ei voi yhdistää yrityksessä yrittäjänä tehtyä työtä ja palkansaajana tehtyä työtä. Se on 52 viikkoa yrittäjän perheenjäsenellä ja muulla työntekijällä 26 viikkoa. Mutta se on niin pieni miinus, että se ei haittaa sitä, etteikö voisi antaa isoa kiitosta.

Arvoisa puhemies! Tein tästä kyseisestä asiasta lakialoitteen jo tämän vuoden helmikuussa eli työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n 2 momentin muuttamisesta siten, että sieltä poistetaan sanat ”tai hänen perheenjäsenillään”. Selkeyden ja tasa-arvoisen kansalaisten kohtelun ja oikeudenmukaisuuden vuoksi on tärkeää saada yrittäjämääritelmästä pois ne yrittäjän perheenjäsenet, jotka eivät itse omista yrityksestä mitään. Siksi lain 1 luvun 6 §:n osaomistajia koskevasta 2 momentin listasta onkin ollut syytä poistaa kaikista kohdista sanat ”tai hänen perheenjäsenillään”, jolloin osaomistajaksi ja siten yrittäjäksi katsomisen

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

edellytyksenä olisi, että perheenjäsen omistaisi myös itse yrityksestä jotain — siis tosiasiallisesti omistaisi. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys on samansisältöinen kuin liki vuosi sitten tekemäni lakialoite, enkä voi tässä yhteydessä olla kertomatta niitten edustajien nimiä, jotka tämän lakialoitteen aikoinaan allekirjoittelivat. He olivat edustajat Hautala, Koski, Sarkkinen, Östman, Myllykoski, Taavitsainen, Hassi, Karimäki ja Mikkonen. Kiitos heille! [Timo Heinosen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Ongelmana on siis ollut, että nykyään työttömyysturvalakia sovellettaessa yrittäjän perheenjäsen, joka työskentelee perheen yrityksessä, on voitu tulkita itsekin osaomistajaksi ja siten yrittäjäksi, vaikka hän ei omista yrityksessä tosiasiallisesti mitään eikä käytä siinä määräysvaltaa. Perheenjäseniksi on katsottu yrittäjän aviopuoliso, avopuoliso sekä hänen kanssaan samassa taloudessa asuvat lapset, lapsenlapset, vanhemmat ja isovanhemmat. Käytetty ilmaisu ”osaomistaja” voi siis tarkoittaa myös henkilöä, joka todellakaan ei omista eikä käytä määräysvaltaa yrityksessä. Tämä on johtanut siihen, että henkilöllä ei ole ollut oikeutta muiden palkansaajien tavoin työttömyysturvaan. Monelle yrittäjän perheenjäsenelle tämä on tullut yllätyksenä siinä vaiheessa, kun työttömyysturvaa on joutunut hakemaan.

Hallitus esittää siis työttömyysturvaan muutoksia, joilla parannettaisiin yrittäjän perheenjäsenen työttömyysturvaa, ja tämä on hyvä juttu. Jatkossa siis yrittäjän perheenjäsen, joka ei omista osuutta yrityksestä mutta työskentelee siellä, katsotaan työttömyysturvalaisa työntekijäksi, muutokset koskisivat sellaisia yrittäjän perheenjäseniä. Nyt ehdotetaan, että yrityksessä työskentelevä perheenjäsen, joka ei siis omista osuutta yrityksestä eikä käytä määräysvaltaa, olisi jatkossa palkansaajana oikeutettu työttömyysturvaan, ja tämä on merkityksellinen, iso asia, että jos tosiasiaassa olet palkansaaja, sinulla on palkansaajan työttömyysturva.

Tämä työssäoloehto olisi yrittäjän ei-omistavaksi perheenjäseneksi määritellyn henkilön kohdalla 52 kalenteriviikkoa, ja tämä oli se pieni muutos.

Tämän lain on tarkoitus tulla voimaan 1. päivä heinäkuuta 2019, ja toivon, että tämä käsitellään ripeästi eduskunnassa ja tämä viimeistään astuisi voimaan 1. heinäkuuta 2019.

16.49 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Turunen käytti niin hyvän puheenvuoron, että uskon, että kerkiän tästä paikaltani käyttämään sen myönteisen ilmaisun, jonka haluan tämän lähetekeskustelun yhteydessä tähän kyseiseen lakiesitykseen tehdä.

Eli kiitoksia ministerille, että olette ensinnäkin täällä esittelemässä, henkilökohtaisesti paikalla, sillä tämä on erittäin hyvä edistysaskel siihen, kuinka olemme antaneet laintilan olla sellaisessa muodossa, että palkansaaja on niin huonossa asemassa ollut, kun työskentelee perheensä yrityksessä palkkatyöntekijänä. Tämä on hyvä askel. Ja kiitoksia edustaja Turuselle vielä siitä, että toitte ne nimet esille. Oli mukava kuunnella sitä nimelistaa ja todeta, että tässä ei ainakaan politiikka ole ollut esteenä tähän yhtenäiseen näkemykseen, liittyen edustaja Turusen lakialoitteeseen, vaan tämä on ollut ehkä enemmänkin ymmärtämiskysymys siitä, eikä tässä ole ollut poliittisia painoarvoja, ja sen takia tätä esitystä on hyvä kannattaa.

Kuitenkin kysyisin siitä asiasta, minkä edustaja Turunen toi omassa puheenvuorossaan, siitä pienestä moitteen sävyistä siinä, mikä oli tämä työssäoloehdon täyttyminen. Kun olen pohtinut sitä, kuinka meille tänne voi tulla ansiosidonnaisen sosiaaliturvan piiriin, olen pohtinut sitä, että jossain vaiheessa tietysti voitaisiin ajatella, että joku on niin sanotusti

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

töissä ja hänen kohdaltaan maksetaan vain pakolliset sosiaalimaksut ja eläkemaksut ja sen jälkeen ollaan iästä riippuen tämän ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä niin, että me voimme tavallaan ostaa niin sanotusti muutamalla tonnilla itsellemme ansiosidonnaisen päivärahan osuuden sitten siitä jatkosta. Kysynkin ministeriltä: Miksi näin? Onko pohdittu väärinkäytöksen mahdollisuuksia, vai mistä syystä tämä raja tähän työssäoloへtoon on tullut pidemmäksi kuin normaalissa palkkatyössä?

16.52 Matti Torvinen sin: Arvoisa rouva puhemies! Yrittäjän asema ei ole kovin herkulinen tilanteissa, joissa yrityksellä menee huonosti: mietitään yökaudet, riittävätkö rahat lainanmaksuun, palkanmaksuun, laskuihin. Suomalaisen yritys-kentän vahvuus on perheyrittäminen, se, että perhe työskentelee tuossa yrityksessä. Suomalainen yritystoiminta nojaa hyvin pitkälle pieniin yrityksiin, alle yhdeksän hengen yrityksiin. Kun perheessä usein siis vaimo, lapset toimivat yrityksessä ilman, että heillä on omistusoikeutta tuohon yritykseen [Jari Myllykoski: Kyllä se voi mieskin olla!] — joissakin tilanteissa, nyt puhutaan, Myllykoski, asiaa, eli kun puhutaan yritystoiminnasta, jossa nainen tai mies on yrittäjänä, emme vie tätä sukupuolikiysymykseksi — niin se on merkinnyt sitä, että konkurssitilanteissa tämän, yrittäjän perheenjäsenen, oikeusturva on ollut erittäin huono. Ja kun aikaisemmat hallitukset, varsinkin vasemmistovetoiset hallitukset, ovat jättäneet hoitamatta tärkeän tehtävänsä suomalaisen yritystoiminnan selkärangan ylläpitämiseksi, on ajaututtu vakaviin tilanteisiin niin, että perheenjäsenet ovat sitten jopa joutuneet avioerotilanteeseen, jopa tilanteeseen, jossa itsemurha johtuen näistä [Kari Uotilan välihuuto] huonoista tilanteista on sitten ollut käsillä. Mutta nyt tämä ripeä, hyvähenkinen hallitus — kiitos ministeri Mattilan — on ryhtynyt parantamaan nimenomaan yrittäjien asemaa. Viime budjet-tiriihessä keväällä tämä asia otettiin käsittelyyn ja ministeri Mattila ajoi sitä erittäin pon-nekkaasti. Siitä hänelle Pohjois-Pohjanmaan aktiivisena toimijana suuri kiitos. Näin pitää ollakin.

Nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa yrityksessä työskentelevän niin kutsutun ei-omistavan perheenjäsenen oikeutta ansiopäivärahaan ja näin vähentää työllistymiseen ja työttömäksi jäämiseen liittyviä taloudellisia riskejä tämän työskennellessä tuossa perheyrityksessä. Tässä tarkoituksessa siis ehdotetaan, että yrityksessä työskentelevän niin sanotun ei-omistavan perheenjäsenen asema työttömyysturvajär-jestelmässä muutettaisiin palkansaajaksi. Nykylakihan on määrittänyt ihmisen yrittäjäksi, jos hän työskentelee yrityksessä ja asuu samassa taloudessa yrittäjän kanssa avopuolisona, aviopuolisona, lapsena. Myöskin vanhemmat ovat olleet tämän tilanteen edessä. Jotta nykyisin perheenjäsen voitaisiin katsoa työttömäksi ja oikeutetuksi tuohon työttömyysetuu-teen, hänen työskentelynsä tulisi päättyä työttömyysturvalain yrittäjiä koskevien pykälien mukaisesti. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että tuo yritystoiminta täytyisi lopettaa. Eli yhteiskunnan kannalta keskeinen moottori, omillaan toimeen tuleva yrittäjä, joutuisi lopet-tamaan.

Työvoimapoliittisten edellytysten kohdalla on arvioitu myös, että osa koetuista ongel-mista johtuu siitä, että perheenjäsenen työskentely päätetään tunnistamatta niitä työttö-myysturvan saannin edellytyksiä, jotka koskevat paitsi yrittäjää itseään myös lievennettyi-nä yrittäjän perheenjäseniä. On myös arvioitu, että yrittäjän ei-omistava perheenjäsen ei tunnista niitä tilanteita, joissa hän perheen yrityksessä työskentelyn perusteella on työttö-myysturvajärjestelmässä yrittäjä, ja että tämän vuoksi työttömyyskassan jäsenyyttä koske-va sääntely ei ole yrittäjillä ja heidän perheenjäsenillään kattavasti tiedossa.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Yrittäjän ei-omistavan perheenjäsenen oikeutta ansiopäivärahaan olisi mahdollista edistää ehkäisemällä virheellistä vakuuttamista palkansaajia vakuuttavassa työttömyyskassassa. Tätä tavoitetta voitaisiin toteuttaa neuvonnan kautta sekä työttömyyskassan jäseneksi liittyttäessä että jäsenyyden aikana. Oikea-aikainen ja riittävä neuvonta ehkäisisivät sitä, että yrittäjänä työllistyvä ei-omistava perheenjäsen liittyy palkansaajakassaan yrittäjäkassan sijaan, tai sitä, että hän jatkaa palkansaajakassan jäsenenä, vaikka yrittäjäksi siirtymisen jälkeen ansiopäivärahaoikeus tulisivin turvata yrittäjäkassan jäsenyydellä.

Tämä muutos on yrittäjien ja yrittäjyyteen painottavien pitkäaikainen tavoite. Se on johdonmukainen, sillä ei-omistavat perheenjäsenet katsotaan nyt työlainsäädännössä ja eläkelainsäädännössä työntekijöiksi.

16.58 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Keskusta on kauan ajanut tätä tavoitetta, mikä nyt hallituksen esityksessä on toteutumassa. Tällä hetkellä yrityksessä työskentelevä perheenjäsen voidaan katsoa työttömyysturva-asioissa yrittäjäksi, vaikkei hän omistaisi yrityksestä mitään eikä käyttäisi siinä määräysvaltaa. Tämä johtaa käytännössä siihen, että henkilön työttömyysturvaoikeus poikkeaa palkansaajan työttömyysturvaoikeudesta. Hallituksen eduskunnalle nyt antamassa esityksessä ehdotetaan, että tällainen henkilö olisi jatkossa palkansaaja myös silloin, kun häneen sovelletaan työttömyysturvalakia. Esityksen tavoitteena on parantaa yrityksessä työskentelevän ei-omistavan perheenjäsenen oikeutta ansiosidonnaiseen päivärahaan ja näin vähentää työllistymiseen ja työttömäksi jäämiseen liittyviä taloudellisia riskejä perheyrityksessä työskenneltäessä.

16.59 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tervetullut lakimuutos, joka vastaa nähdäkseni suomalaisten oikeustajua. On tervetullutta, että parannetaan yrityksessä työskentelevän ei-omistavan perheenjäsenen oikeutta työttömyysturvaan. Nykytilanne on usein kohtuuton ja johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, kun ihminen työskentelee palkkatyössä mutta hänet tulkitaan yrittäjäksi perhesuhteen perusteella, ja se heikentää hänen työttömyysturvaansa. Tämä aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita yksilölle, heikentää hänen sosiaaliturvaansa, mutta voi johtaa myös siihen, etteivät ihmiset välttämättä sitten halua työskennellä perheen yrityksessä, jos se johtaa heikompaan sosiaaliturvaan, ja näinhän sen ei pitäisi mennä.

Arvoisa puhemies! Tämä muutos voi kuulostaa pieneltä yksityiskohdalta työttömyysturvassa, mutta se kuitenkin kohdistuu noin 22 000 henkilöön, ja näille henkilöille, joihin se kohdistuu, kyseessä on erittäin merkittävä asia. Yleisesti ottaen yrittäjän sosiaaliturvaa olisi pyrittävä vahvistamaan. Se on tärkeää, kun mikro- ja pienyrittäjyys lisääntyy Suomessa ja kun siihen voimakkaasti myös poliittisesti kannustetaan.

Arvoisa puhemies! Toisin kuin edustaja Torvinen tuossa väitti, vasemmistoliitto on pyrkinyt edistämään yrittäjien sosiaaliturvaa niin hallituksessa kuin oppositiossa ollessaan. Ja muistutuksena edustajalle myös, että vasemmistovetoinen hallitus oli viimeksi 15 vuotta sitten, Lipposen hallitus — kun tässä tuli syytös siitä, ettei vasemmistovetoisten hallitusten aikana asiaa ole edistetty.

Mutta puoluepolitiikka sikseen. Haluan kiittää ministeriä hyvästä esityksestä ja haluan esittää kiitokseni edustaja Turuselle, joka on ajanut asiaa pitkäjänteisesti ja yli puoluerajojen.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

17.01 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Käsillä on erittäin hyvä esitys, ja on ilo kuulla, että tätä kannatetaan yli puoluerajojen, vasemmalta oikealle. On tietysti hyvä ehkä tuoda esiin myös se — on toki hyvä, että tästä on ollut aloitteita ja on tuotu tätä asiaa ja tätä ongelmaa jo aikaisemminkin esiin, aikaisempina vuosikymmeninä — että nyt tämä asia on todella päästy ratkaisemaan keskustajohtoisen hallituksen aikana. Oli erittäin tärkeää, että nyt keskustan johdolla tämä byrokratiaongelma ratkaistiin budjettiriihessä, tehtiin tästä linjaus ja nyt tästä ratkaisusta voidaan keskustella eduskunnassa. Myös keskustan eduskuntaryhmän norminpurkutyöryhmässä on tehty useampana vuonna tästä esitys ministeriölle, ja on hyvä, että tämä nyt etenee. Vedän itse tätä kyseistä työryhmää.

Itse asiasta: Ongelmahan on ollut nimenomaan se, että ei ole ollut oikeudenmukaista, että puolison ammatti määrittelee työttömyysturvan, ja tämä tilanne yrittäjäperheissä on voinut ohjata perheen tuloloukkuun tai puolison pakkotyöllistämiseen alasta riippumatta. Tämä on ollut erityinen epäkohta. Nykyinen malli on saattanut yrittäjän perheenjäsenet tilanteeseen, jossa he eivät ole yrittäjiä mutta eivät myöskään työntekijöitä lain varsinaisessa merkityksessä. Tällöin lainsäädännölliset oikeudet eivät ole kuuluneet heille esimerkiksi lomautustilanteessa. On myös tilanteita, joissa työttömyysturva on evätty, vaikka perheenjäsenen omistama yritys ei ole enää voinut työllistää. Tämä ei ole ollut tasa-arvoista eri työntekijöiden välillä. Tilanne korjataan nyt ja tällä poistetaan samalla yrittämiseen ja työllistämiseen liittyviä esteitä.

Olennaista on myös huomata tämä kohderyhmä. Edustaja Sarkkinen tuossa jo mainitsi, että noin 22 000 olisi tavallaan näitä kohderyhmään kuuluvia henkilöitä, mutta itse asiassa määrä on paljon laajempi. Esimerkiksi viime vaalien aikaan tuli useampi yhteydenotto nuorilta perheiltä, jotka miettivät, että aloittaisivat yritystoiminnan, mutta eivät uskalla nimenomaan tämän ongelman takia, että tulee sitten ongelma työttömyysturvan kanssa. Joko jätetään yritys kokonaan perustamatta tai ei sitten uskalleta työskennellä perheen sisällä, koska tulee tulkinta nimenomaan tämän puolison sosiaaliturvan osalta. Tämä on ollut merkittävä tekijä siinä, että yrityksiä on myös jätetty perustamatta, ja siksi tämä koskee itse asiassa paljon laajempaa määrää ihmisiä Suomessa. On erittäin hyvä, että tämä turha normi nyt puretaan.

17.04 Simon Elo sin: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka Suomessa moni asia on ollut vuosikymmenen aikana hyvin ja mennyt parempaan suuntaan, niin kyllä täälläkin valitettavasti erikoistakin lainsäädäntöä on osattu tehdä, ja tässä siitä kyllä esimerkki on. Onhan se erikoinen tilanne, että henkilö, joka ei omista yrityksestä mitään ja jolla ei ole siihen määräysvaltaa, kuitenkin katsotaan yrittäjäksi — hyvin erikoista ihan näin maalaisjärjellä ajateltuna. Tällainen tilanne kuitenkin on ollut — hienoa, että siihen nyt viimein puututaan.

Tässä on nostettu esille eri tahoja, jotka mielestään tai jonkun muun mielestä ovat asiaa edistäneet — varmasti me kaikki yhdessä, näin uskallan väittää, ja tässä sitten sinisten ministeri Mattila tietysti esityksen tuo. Ehkä tällä kertaa tämä patamusta konservatiivihallitus saa vasemmistonkin tuen, tällä hyvällä esityksellä, ja se on mukava kuulla.

Tässä edustaja Torvinen toi esille sen tosiasian, että Suomessa iso osa yrityksistä tosiaan on perheyriksii, ja tämä lainsäädäntö koskee nyt erityisesti heitä. Edustaja Jarva toi esille myös sen tärkeän näkökohdan, että itse asiassa moni yritystoiminta jää alkamatta siksi, että tilanne on ollut näin erikoinen kuin se tähän asti on ollut.

Tämä koskee tosiaan 22 000:ta ihmistä noin suoraan, mutta näillä perusteilla voi epäillä, että joukko on paljon laajempikin. Nyt sitten yrittäjien vaan täytyy tämä lainmuutos, kun se

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

voimaan tulee, huomata, siirtyä sitten oikeaan työttömyyskassaan ja sitä kautta sitten ruveta kerryttämään oikeutta ansioperusteiseen työttömyyspäivärahaan.

Siniset ovat myöskin esittäneet, että tämän muutoksen lisäksi olisi jatkossa syytä siirtyä siihen, että kaikilla palkansaajilla olisi ansiosidonnainen työttömyysturva riippumatta liittojäsenyyksistä. Tähänkin toivon meidän hyvän vasemmistomme tukea.

17.06 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Iso kiitos ministeri Mattilalle hyvästä esityksestä. Tätä esitystä voi toki kutsua myös Lex Turuseksi. Hänen lakialoitteestaan tämä asia liikkeelle lähti, ja niin kuin hän esille toi, esitys sai jo saman tien tukea yli hallitus- ja oppositiorajojen. Tämänäyttypistä yrittäjyyttä on mukava olla tukemassa varmasti ihan jokaisesta puolueesta.

Yrittäjien ei-omistavien perheenjäsenten työttömyysturva siis tulee tämän myötä vastaavaksi kuin työntekijöillä. Esitys on osa nykyisen hallituksen yrittäjäystävällistä politiikkaa, ja on tärkeää, että sosiaaliturvaa uudistetaan nyt niin, että se tunnistaa myös yrittäjän ja sitä kautta yrittäjyyden. Yrittäjien puoliset pääsevät nyt palkansaajien työttömyysturvan piiriin, ja niin kuin valtiovarainministeri Petteri Orpo Yrittäjien pääjuhlassa totesi, tämän jälkeen uskaltaa jälleen rakastua myös yrittäjään. Jatkossa siis yrittäjäksi katsomisen edellytyksenä on se, että perheenjäsen on myös itse yrityksen omistaja.

Tässä on tuotu esille edellä, edustaja Elo muun muassa, se, että osittain tämä nyt korjattava asia on ollut estämässä uuden yrittäjyyden ja yritystoiminnan alkamista, mutta itse asiassa tämä on ollut myös ongelma ja haaste. Perheenjäsenen työttömyys on joissain tapauksissa ennen tätä uudistusta ollut vaarantamassa myös koko yritystoiminnan jatkumisen, kun perheen elanto on ollut tämän kautta sitten uhattuna. On järkevää tehdä tällaisia uudistuksia, jotka nimenomaan avittavat pieniä yrityksiä ja kohdistuvat niihin. Sinne niitä työpaikkoja syntyy.

17.08 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia ministerille esittelystä. Täytyy sanoa, että harmi, että tätä ei televisioida, koska harvoin on näin yksimielistä istuntoa käynnissä ja yksimielistä asiaa käsittelyssä kuin tämä lakiesitys on, ja se on minusta sääli. [Timo Heinonen: Ottakaa tämä esille kyselytunnilla!] — Kiitos vihjeestä, edustaja Heinonen. — On selvää, että vasemmistoliitto kannattaa oikeudenmukaista lainsäädäntöä ja sellaisia esityksiä, joilla tällaisiin epäkohtiin puututaan.

Ja kiitoksia tosiaan edustaja Turuselle, joka aloitteen laittoi yli puoluerajojen liikkeelle. Harmi, että oma nimeni siitä puuttui. Ehkä jostain syystä ei sitten tullut kopiksi, mutta kannatan kyllä tätä lakiesitystä lämpimästi.

On ollut erittäin suuri epäkohta siinä, että ei-omistava perheenjäsen on tavallaan tippunut ihan vaille mitään, aivan tyhjän päälle, ja nyt hänen asemaansa parannetaan. Pahimmista tapauksista tällainen tilanne on voinut johtaa jopa avioeroihin ja perheen hajoamisiin, ja sellaista emme tietenkään kannata.

Kiitos tästä lakiesityksestä.

17.09 Kaj Turunen kok: Arvoisa puhemies! Tässähän jo menee ihan hämilleen, niin ettei tule seurattua istuntoa.

Ensistäänkin ministerille kiitos siitä, että tämä hallituksen esitys on tässä muodossa ja ettei tätä korjausta lähdetty tekemään jollakin informaation lisäyksellä tai sentyyppisillä muilla asioilla, siis informaation lisäämisellä yrittäjien perheenjäsenille siitä, missä työttö-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

myyskassassa pitäisi vakuuttaa, vaan koska tämä tilanne on nykyainsäädännössä sen verran epäselvä, niin on parempi tehdä tällöinen selkeä hallituksen esitys, jolla se korjataan. Siitä kiitos.

Sen verran puuttuisin tähän keskusteluun, että kyllä tämä hallituksen esitys on siinä mielessä yli puoluerajojen, niin kuin tässä keskustelussa on käynyt ilmi, että kaikki läsnä olevat ovat tätä voineet kannattaa, ja kyllä tässä ovat opposition edustajat yhtä lailla olleet mukana kehumassa tätä esitystä johtuen varmasti siitä, että jos kysytään toisin perin, että kuka tätä voisi vastustaa, niin oikeilla, hyväksyttävillä perusteilla ei varmastikaan kukaan.

Kun tässä edustaja Hänninen sanoi, että olisi varmaan allekirjoittanut tämän, jos olisi ollut mahdollista, niin näitten lakialoitteitten kanssa monta kertaa ainakin itse toimin sillä tavalla, että se on vain tietyn aikaa enkä kovin aktiivisesti hae allekirjoittajia, yksi sähköposti riittää, ja sitten aktiivisimmat siihen ehtivät osallistua. Kun me tiedämme, että me saamme sähköpostia paljon, niin voi mennä sitten ohitsekin, mutta niin kuin puheistanne kävi selväksi, myöskin te kannatatte tätä.

Edustaja Heinosen vaatimattomana edustajana voisi sanoa, että edustaja Heinosen esitys oli oikein hyvä.

17.11 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Minä myös haluan antaa kiitokset ministeri Mattilalle ja tietysti koko hallitukselle tästä myönteisestä lakiesityksestä.

Kun täällä on keskusteltu, että kohdistuuko tämä nyt 22 000:een, niin hallituksen esityksessä mainitaan, että ”arvio perustuu työttömyysvakuutusrahaston tilastoon osaomistajien maksua maksaneiden yritysten lukumäärästä sekä ilmoitettuun osaomistajien palkkasummaan”, mutta noin suurin piirtein.

Muutos siis parantaa yrittäjien ei-omistavien perheenjäsenien taloudellista asemaa myös työttömyyden kohdatessa. Ei-omistava perheenjäsen voisi helpommin myös aloittaa työskentelyn perheen yrityksessä, sillä työllistymistä arvioitaisiin nyt palkansaajan osa-aikatyönä tai lyhytkestoisena kokoaikatyönä.

Eli tämä on myönteinen, ja toivottavasti tällöisiä myönteisiä yksimielisiä hallituksen esityksiä saadaan tästä vielä eteenpäinkin.

17.12 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! On todella näin, että kun on kiitoksen paikka, niin se on syytä ihan rehellisesti antaa, ja tässä voi kyllä hallitusta tästä esityksestä kiittää ja totta kai myös edustaja Turusta, jonka lakialoitteen myötä tämä asia on nyt lähtenyt kunnolla edistymään, mikä nyt sitten johtaa siihen, että todella kymmenientuhansien ihmisten arki ainakin tältä osin muuttuu vähän paremmaksi, kun tämä ei-omistavien perheenjäsenien tilanne tästä selkiytyy.

Onhan se juuri näin, mihin edustaja Sarkkinenkin tässä viittasi, että on kohtuullista, että jos et kerran omista siitä yrityksestä mitään eikä sinulla ole päätäntävaltaa yrityksen asioihin, niin eihän sinua silloin voida myöskään yrittäjäksi laskea. Ja tältä osin on ihan selvää, että silloin pitää olla ne mahdollisuudet, mitkä ovat myös muilla palkansaajilla.

Tämä toivon mukaan johtaa siihen, että yhä useampi perheenjäsen uskaltaa myös lähteä sitten tällöisessä tilanteessa vaikka perustamaan yritystä, johon sitten toinen perheenjäsen, joka ei siitä yrityksestä omista mitään, uskaltaa myös mennä työskentelemään ja sitä kautta myös helpottaa sen yrityksen kasvua, ja tämä johtaa mahdollisesti sitten siihen, että he voivat palkata lisää työvoimaa, kun meillä kuitenkin on varmaan tavoitteena, että meillä työllisyys tässä maassa edelleen parantuisi.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Sitten on ehkä tässä hyvä muistaa, että tässähän lausuntokierroksen aikana ehkä hieman duubioitiin sitä, voiko tässä sitten syntyä tilanteita, että yrittäjäriskiä kaadetaan tähän työtömyysvakuutusjärjestelmän piiriin. On hyvä muistaa, että tässähän tämä työssäoloehto on kuitenkin tuplasti pidempi kuin tavallisella palkansaajalla: 52 viikkoa. Siltä osin se varmaan kyllä sitten auttaa siinä, että ehkä tämmöisiä väärinkäytöksiä ei juuri synny. Tämä asia on varmaan hyvä tuossa valiokuntavaiheessa vielä käydä läpi, jottei mitään porsaanreikiä sitten tämän osalta jää.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten puheenvuoro edustaja Kulmunille, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

17.14 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Mukava tietenkin olla käsittelemässä tällaista hallituksen esitystä, joka herättää näin laajaa tukea salin kaikilta laidoilta. Myös keskusta on varsin pitkään ollut aktiivinen yrittäjien sosiaaliturvaan liittyvien kysymysten suhteen. Ja kuten tuossa edustaja Jarva toi esiin, pitkin vaalikautta on tämä byrokratianpurkuryhmä kerääntynyt ja miettinyt pienempiä ja suurempia yksityiskohtia, joilla pystyttäisiin työllisyyttä parantamaan ja toisaalta myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta, ja hienoa, että tämä asia sitten kesän kehysriihestä eteni jo tänne hallituksen esitykseksi.

On tietenkin niin, että tämä ei täysin edelleenkään ratkaise yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä ongelmia, mutta tämä on yksi erittäin merkittävä asia, joka tulee usein esille tuolla vaalikentillä ja kohdistuu toki myös varsin suureen joukkoon ihmisiä — kun lakiesityksen arvioissa puhutaan yli 20 000 hengestä. Tilanteet ovat varmasti olleet erittäin kohtuuttomia, ja sikäli tämä muutos on erittäin perusteltu, mutta ehkäpä tulevaisuuden varalle myös heittona, että työhän ei missään nimessä ole tullut valmiiksi.

Mukava kuulla, että täällä laidasta laitaa nyt korostetaan sitä, miten tärkeää on, että pienyrittäjät ovat yhdenvertaisessa asemassa palkansaajien kanssa, mutta sehän ei missään nimessä ole vielä tätä päivää valitettavasti, jos miettii vaikkapa eläkkeiden muodostumista tai sairausvakuutukseen liittyviä asioita tai kokonaisuudessaan sosiaaliturvaan liittyviä kysymyksiä. Kun työ modernisoituu ja muuttuu pätkittäiseksi, on olemassa pelkoja siitä, miten meillä tulevaisuudessa on freelancereiden, yksinyrittäjien eläkeasia hoidettu ja siitä huolehdittu, ja tämä on varmasti lainsäädäntöä, jota tulevaisuudessa tässä salissa tullaan käsittelemään.

Mutta kiitoksia keskustajohtoiselle hallitukselle, että tämä esitys nyt on tuotu ja yrittäjien sosiaaliturva niiden perheenjäsenten osalta, jotka eivät omista yritystä, tältä osin parane.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja ministeri Mattila, vastauspuheenvuoro, 2 minuuttia, olkaa hyvä.

17.16 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia keskustelusta. Kysymyksiä tuli lähinnä tästä työssäoloehdosta niiltä osin, että miksi tähän ratkaisuun on päädytty.

No, ensimmäiseksi totean, että työssäoloehto lyhenee nykytilaan verrattuna. On totta, että näitä erilaisia tapoja pohdittiin ja niitä kentties olisi ollut olemassa, mutta kuinka yksinkertaisena, niin se onkin se hyvä kysymys. Ja kuten tässä edustaja Räsänen myös otti esil-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

le, muutosta voitaneen pitää merkittävänä ja asiaan varmaan palataan tuolla valiokuntatyössä.

Näitä kaikkia tapoja on myös kuvattu tässä hallituksen esityksessä muun muassa sivulla 11 ja pohdittu sitä siirtymistä palkansaajaksi. Siellä on myös nostettu esille, että kun yksi henkilöryhmä siirretään yrittäjämääritelmän piiristä palkansaajaksi ja sitten mahdollistetaan, että näitä erilaisia työskentelyjä on mahdollista yhdistää, voisi se tarkoittaa sitä, että eräällä henkilöryhmällä olisi yhdistelmävakuutus, ja näin ollen on päädytty tähän.

Mutta kuten totesin, tässä on myöskin työssäoloehdon lyhentäminen, ja niiltä osin tilannetta parannetaan. Kenenkään tilannetta ei heikennetä, ja myöskään tästä... Anteeksi, vielä se, että täällä STM:n sivuilla on tästä todella hyvä grafiikka ja tämä selventää tilannetta, mihin siirrytään. Suurin piirtein tämännäköinen se on. [Puhuja näyttää grafiikkaa] Tietysti sinne ei näy, mutta STM on hyvin rakentanut tällaisen rautalankamallin siitä, mitä käytännössä tapahtuu.

Vielä kiitokset tästä keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 228/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.19 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (esittelypuheen-vuoro): Arvoisa rouva puhemies! Päästökauppa on oleellinen osa EU:n ilmastopolitiikkaa. Se on oikeastaan tärkein yhteinen työkalu. Päästökaupalla säädellään energiantuotannon ja teollisuuden aloilta tulevia päästöjä, ja päästökauppa kattaa noin 40 prosenttia koko EU-alueelta tulevasta hiilidioksidipäästöistä. Sen takia päästökauppadirektiivin uudistaminen oli aivan keskeinen osa EU:n 2030-ilmastopakettia, jolla toimeenpannaan Euroopan unionin Pariisin sopimuksessa antamat sitoumukset ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Nyt käsittelyssä oleva laki on puolestaan sitten Suomen lainsäädäntöesitys, hallituksen esitys, siitä, miten päästökauppadirektiivi toimeenpannaan Suomessa.

Sen verran täytyy vielä palata direktiivin käsittelyyn EU:ssa, että kun lähdettiin direktiiviä uudistamaan ja kun tällä päästökaupalla toimeenpannaan kaiken kaikkiaan 43 prosentin päästövähennykset vuoteen 2030 mennessä tätä sektoria koskien, niin Suomella oli tässä työssä kaksi tavoitetta: toisaalta juuri se, että päästökauppa uudistetaan niin, että oikeuksia on riittävän niukasti kaupan, jotta päästöoikeuden hinta nousee ja aidosti ohjaa toimi-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

joita vähäpäästöisiin teknologioihin ja uusiutuvan energian tuotantoon, ja toisaalta toinen näkökulma oli se, että päästökauppajärjestelmään kuuluva päästöoikeuksien ilmaisjako järjestetään siten, että Suomelle keskeiset energaintensiivisen teollisuuden alat pääsevät ilmaisjaon piiriin, jotta tällaista kilpailukykyhaittaa suhteessa muihin maailmankolkkiin ei pääse syntymään. Nämä molemmat tavoitteet saavutettiin hyvin. Päästökauppa on kunnianhimoinen, mutta samalla turvataan energaintensiivisen teollisuuden asema.

Nyt käsitteillä olevassa lakiesityksessä nimenomaan määritellään maksutta jaettavien päästöoikeuksien hakumenettely — se siirtyy työ- ja elinkeinoministeriöltä Energiaviraston toimeenpantavaksi — ja samalla päästökauppaan liittyvän päästöjen tarkkailusuunnitelman toteutusta kevennetään, yksinkertaistetaan sillä tavalla, että se on toimijoitten kannalta helpompi todentaa.

Tässä esityksessä on kaksi mielenkiintoista asiaa, mitkä ovat herättäneet jonkin verran keskustelua. Toinen on mahdollisuus, että lakiesityksessä annetaan valtioneuvostolle valtuus päättää päästöoikeuksien mitätöinnistä, päästöoikeuksien käytöstä siten, että niillä katetaan päästökaupan ulkopuolisen niin sanotun taakanjakosektorin vähennystavoitteita. Tämä on hankalahko asia, mutta yritän avata: Päästökaupan ulkopuolella jokaisella maalla on tietty päästövähennystavoite — Suomen tavoite on 39 prosenttia — ja osana tätä 2030-ilmastopakettia luotiin mahdollisuus, että jos jäsenmaa — muutamat jäsenmaat, jotka sen mahdollisuuden saivat, Suomi mukaan lukien — haluaa kustannustehokkuuden nimissä mitätöidä päästökaupan puolella olevia päästöoikeuksia, se mitätöinti voidaan laskea päästövähennykseksi siellä päästökaupan ulkopuolella. Näin Suomessa on aiottu tehdä, koska päästövähennys saavutetaan matalammilla kustannuksilla käyttämällä tätä one-off-mekanismia.

Toinen keskustelua jonkun verran herättänyt asia on se, että tässä annetaan myös mahdollisuus mitätöidä päästökaupassa olevia päästöoikeuksia, jos esimerkiksi hiilivoimaloita hallituksen kaavaileman hiilenkäyttökiellon mukaisesti suljetaan ennen aikojaan. Eli päästökaupan parissa olevien hiilivoimalaitosten suhteen on ollut huoli siitä, että tapahtuuko todella päästövähennyksiä vai siirtyvätkö nuo vapautuvat oikeudet muille markkinoille, ja tällä lainsäädännöllä annetaan nyt se mahdollisuus, että pystytään vastaava määrä hiilidioksidipäästöjä mitätöimään päästökaupan parista, jolloin hiilivoimaloitteiden sulkeminen paitsi fyysisesti lopettaa ne hiilidioksidipäästöt myös poistaa vastaavasti oikeuksia päästökaupamarkkinoilta.

17.24 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! EU:n päästökauppa ei menneinä vuosina ole toiminut aivan niin hyvin kuin on odotettu. Päästöoikeuksia on ollut liikkeellä liikaa, ja hinnat ovat olleet hyvin matalalla tasolla. Nyt viime aikoina hinnat ovat onneksi nousseet, ja siten päästökaupan ohjausvaikutus on myös parempi. Se kannustaa siirtämään investointeja, rahavirtoja vähäpäästöisiin teknologioihin.

Pian otetaan käyttöön uusi markkinavakausvaranto, ja se toivottavasti vähentää ylimäärisiä päästöoikeuksia markkinoilta ja siten parantaa päästökaupan ohjausvaikutusta. Markkinavakausvarannon toiminnasta ei kuitenkaan vielä ole täyttä varmuutta, joten mahdollisuus mitätöidä päästöoikeuksia on kannatettava asia, mikä tämän lakiesityksen mukana nyt tulee. Näin voidaan varmistaa, että kivihiilikielto ja muut mahdolliset kansalliset päästöjen vähentämiseen tähtäävät toimet todella vähentävät päästöjä myös kokonaisuutena, EU:n tasolla. Se on olennaista päästövähennysten kannalta ja myös kannustinvaikutuksen näkökulmasta. Toivottavasti Suomi siis myös käyttää tätä mitätöintimahdollisuutta

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

strategisesti viisaalla ja oikein ajoitetulla tavalla ja siten myös kirittää päästövähennyksiä koko EU:ssa.

Sen sijaan hieman varauksellisesti voi suhtautua lakiesitykseen sisältyvään joustomahdollisuuteen päästökaupan ja taakanjakosektorin välillä, ainakin siinä tapauksessa, jos liikkeellä on liikaa päästöoikeuksia, kuten nyt on ollut. Tilanne ilmastonmuutoksen kanssa on nyt sellainen, että kaikki mahdollinen pitää tehdä kaikilla sektoreilla eikä pidä pyrkiä menemään siitä, mistä aita on matalin, joten toivon, että joustomahdollisuutta käytetään harkiten.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksessä nyt toimeenpannaan kansallisesti myös säännöksiä päästöoikeuksien ilmaisjaosta tulevalla päästökauppakaudella. Ilmaisjako jatkuu suhteellisen avokätisenä, ja tässä perusteena on hiilivuotoriski. Tähän mennessä monet yritykset ovat jopa tehneet rahaa näillä ilmaiseksi jaetuilla päästöoikeuksilla. Kun niitä on jaettu niin avokätisesti eikä ole sitten itse tarvinnut niitä, niin on niitä ilmaiseksi saatuja oikeuksia siten myyty eteenpäin. Tätä ei kyllä voi pitää oikein oikeudenmukaisena tai päästöjen kannalta viisaana toimintana, joten toivon, että tämä uusi ilmaisjako on paremmin mitoitettu ja kannustavampi. Itse näen, että myös ilmaisjaon piirissä olevia yrityksiä ja toimialoja tulisi kannustaa vahvemmin päästövähennyksiin, varsinkin kun elämme nyt aikaa, jossa olemme saaneet IPCC:n madonluvut ilmastonmuutoksen katastrofaalisen nopeasti kehittyvästä trendistä ja sen erittäin haitallisista vaikutuksista. Voi ollakin, että myös tämä koko ilmaisjakokuvio tulee vielä EU-tasolla uudelleen tarkasteluun.

Tässä ilmaisjaon logiikassa potentiaalista hiilivuotoriskiä torjutaan sillä, että hiilivuotoriskisiksi määritellyt toimialat ja niiden yritykset eivät joudu maksamaan päästöistään, ja siten ajatellaan, että tasataan kilpailuolosuhteita ja varmistetaan, että yritykset eivät sitten kilpailusyyistä siirry sellaisiin maihin, missä päästökauppaa ei ole. Itse näen, että parempi tapa kannustaa ja tasata näitä kilpailuolosuhteita — sen sijaan, että otetaan hiileltä hinta pois hiilivuotoriskisektoreiden päästöiltä — on se, että pitäisi laittaa hiilelle hinta näiden sektorien yritysten tuotteille, jotka on tuotettu EU:n ulkopuolella, missä sitä hintaa hiilelle ei kotitekoisesti ole laitettu. Eli kannatan kyllä ajatusta näistä hiilitulleista EU:n ulkorajoille. Siinä voitaisiin estää tätä hiilivuotoriskiä ja tasata yritysten kilpailuolosuhteita, jos joka paikassa hiiltä ei hinnoitella, ja todella laittaa sille hiilelle sitten hinta kotimaassa ja rajoilla sen sijaan, että kilpailuolosuhteita tasataan niin, että hiiltä ei hinnoitella meilläkään, koska sitä ei hinnoitella muuallakaan. Eli toivoisin, että tulevina vuosina päästäisiin tätä logiikkaa tarkastelemaan uudelleen ehkä myös EU:n tasolla.

17.30 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! On todettava, että nämä päästökauppa-asiat eivät ole aivan selkeitä minulle, mutta olen tästä hallituksen esityksestä ottanut muutamia asioita.

Lailla pannaan siis kansallisesti täytäntöön EU:n päästökauppaa koskevan direktiivin muutokset, jotka koskevat tulevaa päästökauppakautta 2021—2030. Muutokset koskevat erityisesti maksutta jaettavien päästöoikeuksien hakumenettelyä, vaadittavien tietojen toimittamista sekä päästöoikeuksien jakamista.

Lailla toteutettaisiin myös kansallisia parannuksia, kuten päästöoikeuksien myöntämiseen liittyvien viranomaistehtävien siirto työ- ja elinkeinoministeriöltä Energiavirastolle. Toisin kuin työ- ja elinkeinoministeriö nykyisin, Energiavirasto tulisi jatkossa perimään maksun ilmaisjaon myöntämistä koskevan asian käsittelystä. Työ- ja elinkeinoministeriöltä on tarkoitus siirtää Energiavirastolle yksi virka.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Lakiin sisältyisi myös valtioneuvostolle annettava valtuus päättää päästöoikeuksien käytöstä päästökaupan ulkopuolisen sektorin päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi. Jos joustoa käytetään, alennettaisiin Suomen huutokauppaamaa päästöoikeuksien määrää vastaavasti.

Energia- ja ilmastostrategiassa on arvioitu, että jouston käyttäminen täysimääräisesti tarkoittaisi valtiolle yhteensä 160 miljoonan euron menetystä päästöoikeuksien huutokauppatuloihin kaudella 2021—2030. Arvio perustuu 23 euron keskimääräiseen yksikköhintaan. Suurin osa taakanjakosektorin päästövähennystoimista on kuitenkin tätä selvästi kalliimpia. Kuten ministerikin mainitsi, valtioneuvosto voisi päättää myös päästöoikeuksien mitätöimisestä, jos sähköntuotantokapasiteettia suljetaan Suomen alueella kansallisten lisätoimien vuoksi. Kummassakin tapauksessa Suomen huutokaupattavien päästöoikeuksien määrää alennettaisiin vastaavasti. Esimerkiksi kivihiilen käyttökiellon myötä markkinoille vapautuu päästöoikeuksia, jotka olisi mahdollista mitätöidä.

Päästöluvan ja päästöjen tarkkailusuunnitelman myöntämisestä jatkossa eri hallintopäätöksillä seuraisi, että päästökauppaviranomaisen on vuonna 2021 alkavaa päästökauppakautta varten hyväksyttävä jokaiselle päästökaupan piirissä olevalle laitokselle uusi erillinen päästöjen tarkkailusuunnitelma ja muutettava voimassa olevaa lupaa vastaavasti. Kun lupa- ja tarkkailusuunnitelma olisi kerran erotettu toisistaan, tarkkailua koskevat muut kuin merkittävät muutokset olisi mahdollista hoitaa tarkkailusuunnitelmaa päivittämällä ilman päästökauppaviranomaisen hallintopäätöstä. Ja lopuksi ehdotettu kevennetty menettely olisi sekä päästökauppaviranomaisen että toiminnanharjoittajan näkökulmasta aiempaa nopeampaa, joustavampaa ja edullisempaa.

Arvoisa puhemies! Kun tämä asia lähetetään valiokuntaan, niin tässä varmaan on syytä miettiä, mitä tässä lopulta tehdään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja vastauspuheenvuoro, ministeri, 3 minuuttia, riittääkö? [Kimmo Tiilikainen: Kyllä!]

17.34 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Sarkkista ja edustaja Mäkipäätä erittäin asiantuntevista puheenvuoroista tähän problematiikkaan liittyen. Ihan muutama huomio.

Päästöoikeuden hinnan nousu, minkä edustaja Sarkkinen nosti hyvin esille, että se on onneksi nyt kohonnut, ei ihan itsestään tapahtunut, vaan noin vuosi sitten ympäristöneuvostossa tehtiin päätös, millä tätä päästöoikeuksien markkinavakausvarantoon siirtämistä tehostettiin, ja sen jälkeen hinnat lähtivät nousuun. Se oli ehdottomasti oikea toimi, ja myös nyt sitten jatkossa, jos sinne markkinavakausvarantoon todellakin näitä oikeuksia ylen määrin kertyy, on sovittu siitä mekanismista, miten niitä sitten mitätöidään ja pyritään pitämään se ohjaavuus.

Joustomahdollisuus, mikä liittyy tähän päästökaupan oikeuksien mitätöintiin ja sen hyödyn käyttämiseen päästökaupan ulkopuolella, on varsin rajoitettu. Sitä muistaakseni kahdeksan jäsenmaata näitten neuvottelujen jälkeen saa käyttää muutaman prosenttiyksikön verran, ja tuo mahdollisuus on kohdennettu juuri niille maille, joilla on korkein päästövähennysprosentti, ja nimenomaan tämän kustannustehokkuuden näkökulmasta. Aivan kuten edustaja Mäkipää totesi, ne päästövähennykset siellä päästökaupan ulkopuolella voisivat tulla huikean paljon kalliimmiksi, ja sen takia sitten maa voi harkitessaan tätä joustoa käyttää.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Ilmaisjaosta, mistä edustaja Sarkkinen pohti, että onko se nyt ihan paikallaan: Nythän oikeuksia ei jaeta ilmaiseksi sen mukaan, mitä kukakin nyt sattuisi haluamaan tai tarvitsemaan, vaan se tapahtuu tämän vertailutason, benchmarkingin, mukaan, jossa toimialan ikään kuin parhaat laitokset ovat se vertailujuttu, minkä mukaan ilmaisoikeuksia saa. Sitten siltä osin, kun teollisuuslaitos tarvitsee enemmän päästöoikeuksia, ne täytyy ostaa. Ja sitten tätä vertailutasoa tiukennetaan koko ajan, aina tehdään määrääjain tarkistuksia. Joten myös täällä ilmaisjaossa tätä kautta mennään sitten laitos laitokselta alaspäin, jotta tuo ohjausvaikutus säilyy riittävänä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ajoneuvoverolain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 17/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.37 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikalla olijat! Tässä esityksessä esitetään siis ajoneuvoveron kevennystä 50 miljoonalla. Tämä hallitushan teki aiemmin 100 miljoonan korotuksen ajoneuvoveroon verovuodelle 2017, ja nyt tuosta korotuksesta otetaan pois 50 miljoonaa, toki sillä erotuksella aiempaan verotukseen, että tässä painotetaan vähäpäästöisiä autoja. Vaikutus keskiarvona on noin 20 euroa.

Tällä hallituskaudellahan on myös autoveroa alennettu 200 miljoonalla euroalla, mikä on osittain vauhdittanut meidän autokauppaamme. Muistan, kuinka silloin, kun tämä veroesitys tuotiin hallitusohjelman osana eduskunnan käsittelyyn, salin vasemmalta reunalta autoveron alennusta arvosteltiin. Mutta nyt, kun on katsottu tuottoja, tässä on toiminut verotus juuri niin kuin se yleensä toimii, että kun veroa on kevennetty, sen dynaamiset vaikutukset ovat itse asiassa lisänneet kauppaa ja sitä kautta lisänneet myös verotuloja. Valiokunnassa on käyty keskustelua myös siitä, millainen ohjaus olisi itse asiassa liikenteen päästövähennystavoitteiden kannalta suotuisin, ja tästä pääsen itse lempiaiheeseeni eli autoveroon.

Meidän ihmisten aiheuttama osuus ilmastonmuutoksesta johtuu suurelta osin fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Liikenne tuottaa noin viidenneksen maamme kasvihuonekaasupäästöistä, ja osuus on pysynyt melko samana jo pitkään. Samaan aikaan kuitenkin useimmat tieliikenteen päästöistä ovat vähentyneet selvästi jo 1980-luvun lopulta lähtien, vaikka liikennemäärät ovatkin Suomessa kasvaneet. Liikenteen päästöjä ovat hillinneet muun muassa puhtaammin palavat polttoaineet ja pakokaasuja puhdistavat katalysaattorit.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Hiilidioksidipäästöt jatkoivat kuitenkin pitkään kasvuaan ollen suurimmillaan vuonna 2005, ja edelleen tehtävää riittää. EU on nimittäin asettanut juuri liikenteen hiilidioksidipäästöille erittäin kunnianhimoisia tavoitteita: vuonna 2050 päästöjen pitäisi olla 60 prosenttia pienemmät kuin vuoden 1990 taso oli, ja tähän on hyvin pitkä matka, sillä vielä tälle vuosikymmenelle tultaessa päästöt olivat yhä noin 4 prosenttia vuoden 1990 päästöjä suuremmat. Samaan aikaan kansallisen energia- ja ilmastostrategian mukaan kotimaan liikenteen kasvihuonepäästöjä on vähennettävä 50 prosenttia jo vuoteen 2030 mennessä. Hallituksen ilmastopolitiikan tavoitteiden mukaan maamme tulee lisäksi olla hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä.

Liikenteen hiilidioksidipäästöjen määrä on suorassa suhteessa käytetyn polttoaineen määrään ja laatuun. Fossiilisen polttoaineen kulutuksen vähentäminen onkin keskeisin keino liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Tavoitteena onkin, että vuonna 2030 liikenteen biopolttoaineiden laskennallinen osuus kaikesta käytetystä polttoaineesta olisi 30 prosenttia.

Tässä kaikessa avainasemaan nousee se, että autokantamme täytyisi saada reippaasti uusiutumaan. Meillä kuitenkin autokanta vanhenee edelleen, on vanhentunut yhtäjaksoisesti jo lähes vuosikymmenen ajan. Keskimääräinen teillämme päivittäin kulkeva henkilöauto on jo lähes 12 vuotta vanha. Romutettavana rekisteristä poistettujen henkilöautojen keski-ikä on meillä nyt jo lähes 21 vuotta. Maamme autokanta on näin Euroopan vanhimpia ja itse asiassa Pohjoismaiden vanhin. Norjassa ja Ruotsissa henkilöautojen keski-ikä on noin 10 vuotta ja Tanskassa jopa alle 9 vuotta. 10 viime vuoden aikana olemme henkilöautoliikenteessä siirtyneetkin näin Itä-Euroopan maiden sarjaan pohjoismaisesta seurasta.

Vaikka kuluvalle hallituskaudella olemmekin alentaneet autoveroa, niin tästä vuodesta on tulossa lopulta kuitenkin kaikkien aikojen vanhojen autojen tuontivuosi. Veroteknisten muutosten myötä Saksasta ja erityisesti Ruotsista haetaan nyt isokokoisia, kuluttavampia ja enemmän päästäviä, pääasiassa dieselkäyttöisiä autoja. Auton ostajan kannalta järkevää, maamme kannalta järjetöntä. Tämä täytyy korjata nopeasti.

Jo 60-vuotisjuhliaankin viettänyt väliaikainen autovero olisi nyt siis minun mielestäni tämän korjausliikkeen jälkeen syytä haudata kokonaan. Näin autoverokertymään siirtyvä miljardin euron aukko paikattaisiin esimerkiksi ajoneuvoverolla ja osittain auton muulla käytöllä. Samaan aikaan autoveron poistuessa uuden auton hinta laskisi noin 7 500 euroa ja maamme autokanta alkaisi muuttua nuorempaan, ekologisempaan ja turvallisempaan suuntaan. Kovinkaan suurta korotusta ei muihin veroihin tarvittaisi, kun osa siirtyisi auton käyttämiseen, ja uusien autojen hinnan lasku tarkoittaisi myös lisääntyvää autokauppaa ja sitä kautta myös lisääntyviä verotuottoja. Tieliikenteen Tietokeskus TT on laskenut, että autoveron poisto laskisi liikenteen CO₂-päästöjä vuoteen 2030 mennessä noin 700 000 tonnia. Autoveron jättämä aukko olisi siis täytetty ja liikenteen verotuotto olisi itse asiassa nykyistä vakaampi riippumatta siitä, kuinka monta autoa minäkin vuonna myydään. Meidän autoilijan kustannuksia tämä lisäisi kolmisenkymppiä kuussa eli olisi paljon muita keskusteluissa olleita malleja edullisempi ja oikeudenmukaisempi, ja tämän myötä myös meidän ajoneuvovero edustaisi EU:n keskitasoa.

Nyt olisi minun mielestäni oikea aika tehdä päätös autoveron poistosta. Se voisi tapahtua yhden vaalikauden aikana esimerkiksi 4–6 vuodessa, ja niin kuin valtiovarainministeri Petteri Orpo on esittänyt, päästöttömien ja vähäpäästöisten autojen autoverosta luovutettiin ensin. [Mika Kari: Teillä on ollut neljä vuotta aikaa!] Tämä olisi hyvä alkua ja kan-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

nustaisi hankkimaan ensisijaisesti tällaisia autoja. Autoveron painopiste siirtyisi saastuttamiseen ja auton käyttämiseen.

Uusien autojen [Puhemies koputtaa] CO₂-päästöistä katosi vuosikymmenessä kolmannes. Myös typen oksidi- ja hiukkaspäästöt ovat vähentyneet. Tätä kehitystä tulee nyt ennen muuta vauhdittaa eikä jarruttaa, ja siksi autoverosta olisi järkevää luopua. Se olisi myös ympäristöteko.

17.44 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Liikenteen päästöjen vähentäminen on yksi kansallisen ilmastopolitiikan keskeisimpiä osa-alueita, sillä liikenne muodostaa noin viidennes Suomen kasvihuonekaasupäästöistä ja tieliikenne siitä valtaosan. Ilmastonmuutos edellyttää, että Suomen on vähintään puolitettava liikenteen päästöt vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Päästöjen alentaminen edellyttää muun muassa julkisen liikenteen lisäämistä, liikenteen kattavaa sähköistämistä sekä henkilöautoliikenteen päästöjen alentamista.

Ajoneuvovero on keskeinen työkalu, jolla ohjataan valitsemaan vähäpäästöinen kulkuneuvo. Ilmastonmuutos edellyttää, että ajoneuvoveron ohjausvaikutusta vahvistetaan entisestään. Tämä edellyttää, että pienempipäästöisten ajoneuvojen veroa leikataan ja vastaavasti suurempipäästöisten autojen veroa voidaan korottaa.

Nyt hallitus esittää ajoneuvoveron perusveron alentamista vuositasolla yhteensä 50 miljoonalla eurolla siten, että alennus kohdennetaan ajoneuvoille, joiden hiilidioksidipäästö on enintään noin 200 grammaa kilometriltä. Veronalennus koskee myös suurempipäästöisiä autoja, sillä liikennekäytössä olevien henkilöautojen keskimääräinen hiilidioksidipäästö on noin 159 grammaa kilometriltä. Uusien ajoneuvojen päästöt ovat vielä tätä alemmat, sillä vuonna 2018 rekisteröityjen henkilöautojen hiilidioksidipäästöjen arvioidaan olevan keskimäärin 116 grammaa kilometriltä.

Hallituksen esityksessä veronkevennyksen paino on siis lievästi vähäpäästöisissä ajoneuvoissa, mutta esitystä ei voi pitää Suomen ilmastotavoitteiden mukaisena. Sekä hallituksen esityksessä että ympäristöministeriön lausunnossa on todettu, että ajoneuvoveron muutosten ympäristövaikutus on kaikkiaan vähäinen.

On selvää, että liikenteen päästötavoitteiden saavuttaminen edellyttää verotuksen käyttöä päästöjen vähentämisessä. Siksi katsomme, että myös ajoneuvoveron päästöporrastusta tulisi kiristää siten, että se kannustaa erityisesti sähköautojen sekä sähköllä ladattavien hybridien hankintaan. Päästöjen vähentäminen onnistuu tehokkaimmin, kun lisätään pienipäästöisten uusien autojen hankintaa, sillä nyt hankittavat uudet autot ovat liikenteessä vielä vuosien jälkeen. Siksi ajoneuvoveron alennukset tulisi kohdistaa pelkästään niihin ajoneuvoihin, joiden päästöt ovat alemmat kuin ensirekisteröidyissä henkilöautoissa keskimäärin elikkä arviolta 116 grammaa kilometriltä. Samalla ajoneuvoveron päästöporrastusta tulisi kiristää vuoden 2017 tasosta siten, että sähköautojen ja kaikkien muiden pienempipäästöisten ajoneuvojen vero laskee enemmän kuin hallituksen esityksessä ja kaikkien suurempipäästöisten autojen ajoneuvoveroa taas vastaavasti korotetaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunta hyväksyy vastalauseessa olevan lausuman, joka siis kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus toimeenpantee ajoneuvoverolain liitteen muutoksen seuraavasti: ajoneuvoveron perusvero pysyy vuoden 2017 tasolla niillä ajoneuvoilla, joiden hiilidioksidipäästö on 116 grammaa kilometriltä; laskee porrastetusti tätä pienempipäästöisillä ajoneuvoilla; ja nousee porrastetusti tätä suurempipäästöi-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

sillä ajoneuvoilla siten, että liikenteen päästöt laskevat ja ajoneuvoveron kokonaistuoton arvioidaan pysyvän nyt esitetyllä tasolla.”

17.48 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen käytti pitkän, perusteellisen puheenvuoron, jossa hän käsitteli erityisesti autoveroa, mutta nyt on ajoneuvoveron laskemisesta kysymys. Tämä on kyllä tosi erikoinen esitys siinä mielessä, että jos tarkoituksena on, että painopistettä siirretään auton ostamisesta ja omistamisesta sen käyttöön vuosittaisen ajoneuvoveron muodossa tai sitten kulutukseen, polttoaineeseen tai ehkä jatkossa tietulleihin tai johonkin muuhun järjestelmään perustuvaan, käyttöön perustuvaan, niin tämä on täysin tämän kehityksen vastainen. Elikkä jos edustaja Heinonen tarkoitti, että ensi vaalikaudella jatkettaisiin sitä linjaa, että autoveroa kevennetään ja auton käyttöön perustuvaa verotusta vastaavasti kiristetään, niin hän todennäköisesti ollessaan jo todella tätä mieltä ei voi mitenkään hyväksyä tällaista vuonna 20 voimaan astuvaa esitystä, joka toimii täysin päinvastaiseen suuntaan.

Kaiken kaikkiaan, niin kuin tästä valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, tämä on aika erikoinen ehdotus. Ensinnäkin se tuli hirveän kovalla kiireellä siten, että siitä ei voitu pyytää valmisteluvaiheessa lausuntoja. Ympäristöministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö ovat todenneet hyvin kriittisesti tämän valiokuntakuulemisessa, että tämä on täysin meidän ilmastotavoitteiden ja liikenteelle asetettujen päästötavoitteiden vastainen lakiehdotus.

Kiinnitän huomiota myös siihen, että valiokunta toteaa, suora lainaus: ”Valiokunta on valmis hyväksymään esityksen osana budjettisopua esitetystä kritiikistä huolimatta.” Elikkä tehdään tällaisia meidän ilmastomuutoksen torjunnan ja liikenteen ilmastopäästöjen vähentämisen kannalta hyvin ristiriitaisia esityksiä vain sen takia, että ne ovat jonkun mulle—sulle—budjettisopupaketin osa, ja vielä niin, että tämä ei koske ensi vuoden budjettia vaan siirtyy seuraavalle vaalikaudelle vuodelle 2020. Todella, todella, todella merkillistä. Ja niin kuin täällä todetaan, että vaikka tässä tällainen marginaalinen ohjausvaikutus on, niin kuten tässä mietinnössäkkin todetaan, sekin todennäköisesti liikennesuoritteiden kasvun myötä sitten poistuu.

Elikkä täytyy todeta, että jos edustaja Emma Kari tässä myöhemmin tulee esittämään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä, niin saatan pyytää toisen puheenvuoron kannattaakseni häntä.

17.51 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Joona Räsänen tuossa aikaisemmin luki vastalause-ehdotuksen, ja ennen kuin sitä ehdotusta kannatan, sanon muutaman sanan.

Olin eilen Heinolassa tämmöisessä valtatie 4:n, eurooppalaisittain E75-tien, linjauksen keskustelutilaisuudessa, jossa myös näitä ajoneuvoliikenteen ja ylipäättänsä suomalaisen liikenteen ilmastopäästöjä käytiin läpi. Siitä jäi mieleen mielenkiintoinen yksityiskohta, jonka kirjoitin ihan paperinkulmallekin, eli kotimaan liikenteen kasvihuonepäästöistä 93 prosenttia on tieliikenteestä kotoisin, 4 prosenttia on vesiliikenteen osuus, lentoliikenteen osuus on 2 prosenttia, ja vielä raideliikenteellekin jäi 1 prosenttia näistä kasvihuonepäästöistä.

Hallitus on itselleen ja Suomi on itselleen asettanut ilmastotavoitteita, joita kuitenkin nyt hallituksen esitys ei lähde seuraamaan vaan kulkee osaltaan toiseen suuntaan. Ajoneuvovero on keskeinen työkalu ilmastotavoitteiden toteuttamiselle ja alentamiselle, ja olisi-

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

kin toivottavaa, että tässä hallituksen esityksessä olisi vähän enemmän haastetta itselle, eduskunnalle ja kaikille tiellä liikkujille.

On tietenkin tärkeätä myös huomioida se, ettei ajoneuvokannan uudistamisessa aseteta kohtuuttoman paljon kannettavaa pienituloisille ihmisille, joilla usein voi olla käytössä ajoneuvo, jossa päästöt ovat korkeampia, vaan pystyttäisiin löytämään tasapaino etenemisen suunnassa ja nopeudessa, mutta myös niin, että ajoneuvokantaa voidaan uudistaa kestäväällä tavalla, ja silloin pitäisi pääpainon olla nimenomaan näissä ökymaastureissa ja jupiskoottereissa, niin kuin toisissa yhteyksissä puhutaan.

Näin ollen kannatan edustaja Räsäsen tekemää vastalauseen lausumaehdotusta.

17.53 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! On helppo kyllä yhtyä edustaja Uotilan näemyksiin siitä, että tämä on hyvin hyvin erikoinen esitys tuoda eduskuntaan tässä ajassa. Il-talehti uutisoi tämän esityksen otsikolla ”Eilen puhuttiin hurskaita ilmastosta, tänään Suomen hallitus jatkaa saastuttamista 50 miljoonalla eurolla”, koska tämä esitys tuotiin eduskuntaan vuorokausi sen jälkeen, kun me olimme saaneet IPCC:n ilmastoraportin, jossa hyvin selkeästi sanottiin, että meidän pitää tehdä paljon enemmän ja paljon nopeammin. Ja kaikkien puolueiden johdosta tunnuttiin sen jälkeen toteavan, että juuri näin pitää toimia, meidän pitää tehdä paljon enemmän, meidän pitää tehdä paljon nopeammin, ja sen jälkeen tuodaan massiivinen veronalennus, joka kohdistuu autoiluun.

Ja kun lukee tätä mietintöä, niin sieltä ei oikeastaan löydä mitään perusteita tämän esityksen kannattamiselle. Täällä itse asiassa todetaan: ”Valmistelussa ei ole voitu käyttää hyödyksi esimerkiksi ympäristö- tai liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntemusta. Molemmat ministeriöt ovat tuoneet esiin kuulemisen yhteydessä liikenteelle asetetut vaativat päästövähennystavoitteet ja pitäneet tätä esitystä niille vastakkaisena.” Eli tämä esitys on jo olemassa olevien päästötavoitteiden vastainen, jotka ovat riittämättömiä.

Me emme missään nimessä voi olla tässä ajassa hyväksymässä tätä esitystä, ja koska tämä on aivan selvästi ilmastotavoitteiden vastainen, esitän tämän lakiesityksen hylkäämistä.

17.55 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Uotila kiinnitti huomiota omaan puheenvuorooni. Se oli nimenomaan puheenvuoro, jossa halusin tarkastella tätä kokonaisuutta, isompaa kuvaa ja isompaa kokonaisuutta, ja silloin jos lähtisimme autoverosta luopumaan, niin se luonnollisesti tarkoittaisi ajoneuvoveron korotusta. Ja nyt, kun ei ole tehty päätöstä autoverosta luopumiseksi, tämäntyyppinen korjausliike ajoneuvoveron puolella on ehkä pitkien etäisyyksien maassa jollain tavalla myös perusteltu, varsinkin kun se nyt tehdään niin, että se kohdentuu vähäpäästöisempiin autoihin, tai se painopiste on siellä.

Mutta kaiken kaikkiaan omasta mielestäni meillä on liian pitkään ajateltu liikenteen verotusta, lähes kaikkea, tällä finanssiperusteisella lähestymisellä. Eli on korotettu polttoaineverotusta sen takia, että sillä kerätään rahaa valtion kirstuun, ja tehty erilaisia muutoksia lähinnä aina sen näkökulman mukaan, miten rahaa saataisiin kerättyä se määrä, mitä nyt kerätään, tai mielellään jopa vähän enempi.

Itse hahmottelin sitä, että me olemme tulossa tietyllä tavalla liikenteen ja autoilun verotuksessa tien päähän, ja se tarkoittaa sitä, että me tarvitsemme uusia verotuksen malleja. Meillä ei enää polttoaineverotus tulevaisuudessa tule tällä tavalla toimimaan kuin se toimii tällä hetkellä. Me olemme nähneet, mitä on tapahtunut dieselien hinnalle, ja dieselveerokustelu tulee jonkin ajan kuluttua eduskuntaan, ja monta muuta. Silloin omasta mielestäni

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

me tarvitsemme tällaisen laajemman keskustelun siitä, millä tavalla liikennettä tulevaisuudessa tullaan verottamaan, minkälaisia painotuksia siellä on, ja silloin minun mielestäni on ennen muuta tärkeintä etsiä ne keinot, jotka ohjaavat autokantaamme uusiutumaan. Painopiste siirtyy ei auton ostamiseen eli vähäpäästöisemmän auton hankkimiseen vaan mieluummin auton käyttämiseen ja niin poispäin. Eli etsitään aidosti niitä toimenpiteitä, joilla voidaan liikenteen päästöihin vaikuttaa. Niin kuin itse totesin, ihmisten aiheuttamasta ilmastomuutoksesta suurin osa johtuu nimenomaan fossiilisten polttoaineiden käytöstä, ja sen takia autokannan uusiutuminen ja sen vauhdittaminen on tässä ensiarvoisen tärkeää.

17.58 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä SDP:n vastalauseessa kerrottiin, että perusvero pysyy samalla tasolla ja toisaalta ajoneuvoveroa lasketaan siellä, missä on alempia päästöjä, ja sitten nostetaan siellä, missä päästöt ovat korkeammat. Minusta tämäkin kuulostaa vähän sellaiselta sulle—mulle-politiikalta, kun verotuotto pidetään neutraalina. Jos lähdetään aidosti hakemaan ilmastotavoitteita, niin kuin pitää, koska liikenne on todellakin yksi aiheuttaja ilmaston epäpuhtauksissa, niin kyllä oma näkemykseni on, että jos nopeasti halutaan tuloksia, niin polttoaineiden sekoitevelvoite on asia, mihin pitää nopealla aikataululla puuttua. Näin saadaan tuloksia aikaiseksi ja kaikki suomalaiset pääsevät mukaan tähän, ja se on sen hintainen ratkaisu, että meillä kaikilla on myös varaa siihen.

Täällä on myös paljon puhuttu sähköautoista. Silloin meidän täytyy kysyä, mistä sähköautojen akkuteollisuuden raaka-aineet tulevat. Silloin tulee tietenkin keskusteluun Talvi-vaara ja Harjavallan kaivosteollisuus, ja jos näitä asioita sitten halutaan tukea, niin toki silloin sähköautojen tulevaisuus on lähempänä kuin itse tässä vaiheessa arvioin. Mutta nopeat toimenpiteet saadaan aikaiseksi polttoaineiden sekoitusvelvollisuudella.

Edustaja Mika Kari puhui täällä kasvihuonepäästöistä ja lentoliikenteestä, joka aiheuttaa sen 2 prosenttia. Nyt jos halutaan myös näissä asioissa isoja ratkaisuja aikaan, niin kovasti ihmettelen sitten, että täällä esimerkiksi vihreät ja vasemmistoliitto julkisuudessa ainakin kertovat, että lentoliikenteen maksuilla, veroilla, pystyttäisiin asioihin hakemaan hyvää ratkaisua. Ei se pelkästään niillä korjaannu. Kyllä meidän pitää puuttua tähän isoon kysymykseen, ja silloin meidän pitää puuttua biopolttoaineisiin.

18.00 Kari Uotila vas: Arvoisa rouva puhemies! Monet asiantuntijat ovat todenneet, että biopolttoaineisiin heittäytyminen aivan niin kuin suin päin voi olla aika kohtalokas valinta pitemmällä aikavälillä.

Mitä tulee lentoliikenteeseen, totta kai se meidän kotimaan päästöissä on pieni osa, mutta jos ajatellaan globaalilla tasolla, niin kyllä lentoliikenne on yksi pahimpia ilmastomuutoksen tekijöitä, ja on ihme, jos ei siihen marginaalisesti uskallettaisi myöskin Suomen tasolla Ruotsin tapaan puuttua.

Sitten edustaja Heinoselle: Olemme aivan samoilla linjoilla siitä, että liikenneteknologian, polttoaineteknologian, moottoriteknologian ja muiden muutosten takia tämä vanha veronkeräämistapa ei tuota sitä hyvinvointiyhteiskunnan tarvitsemää verotuottoa liikenteestä, ja varmaan molemmat olemme sitä mieltä, että sitä tuottoa tarvitaan jatkossakin. Täytyy pystyä siirtämään painopistettä omistamisesta kulutukseen, ja se varmasti tulee merkitsemään myös sitä, että täytyy ihan oikeasti lähteä puhumaan niin ruuhkamaksuista kuin tietulleistakin ja niin edelleen jatkossa.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

12. joulukuuta liikenne- ja viestintäministeriön virkamiestyöryhmä tulee antamaan virkamiesraportin siitä, mitä on tehtävä, jotta päästään siihen tavoitteeseen puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 30 mennessä ja tehdä liikenteestä vuoteen 45 mennessä päästötöntä, mitä se merkitsee, mitä täytyy tehdä, ja olen aivan varma, että siitä tulee aika paljon pohdittavaa meille ihan oikeasti. Ne ratkaisut eivät tule olemaan helppoja ja ne eivät tule olemaan kaikkia miellyttäviä, mutta se hinta meidän pitää valmistautua maksamaan, mikäli aiomme itse päättämistämme ilmastotavoitteista huolehtia.

Lopuksi, arvoisa puhemies: kannatan edustaja Emma Karin tekemää hylkäysesitystä.

18.02 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Itsekin uskon, että se joulukuun 12. päivä tuleva raportti on haasteellinen ja edellyttää kyllä meiltä suuria päätöksiä. Nyt jos tuossa edustaja Uotilakin vähän peräänkuulutti, että mitä tehdään, voisin kuvitella, että yhtenä esityksenä sieltä tulee liikenteen voimakas sähköistyminen ja sähköautojen ja hybridien tulo. Kysynkin nyt edustaja Uotilalta: oletteko valmis maksamaan sen hinnan, mitä sähköautot tänä päivänä maksavat, ja esitättekö sitä omille äänestäjillenne, että se on se ratkaisu? Itse hakisin sellaista ratkaisua, mihin suomalaisilla itse asiassa tässä tilanteessa on varaa. Meillä ei keskivertosuomalainen pysty vielä sähköautoa ostamaan moneen vuoteen, jos uuden auton hankinnasta on kyse. Niiden hintakehitys pitää saada selvästi lähemmäs polttomootoriautoja, jotta niistä tulee niin sanottuja kaiken kansan autoja.

18.03 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Kun edustaja Pakkanen suoraan kysyi: Kyllä se haaste on, ilman muuta. Sähköautoteknologia on vielä kallista, ja akkuteknologia on vielä haasteellinen, elikkä autojen käytettävyys varsinkin meidän olosuhteissa on vielä haasteellista. Mutta joka tapauksessa uskon, että tämä virkamiestyöryhmä tulee kyllä esittämään, että meidän on päästävä nopeammin sähköistämisessä eteenpäin kuin mitä tähän mennessä on kaavailtu. Kyllä se varmaan sitten pistää miettimään, millä tavalla me kompensoimme, millä tavalla me huomioimme välttämätöntä liikennettä, millä tavalla me huomioimme pitkiä etäisyyksiä, millä tavalla me huomioimme tulotasoja ja sillä tavalla. Että haastetta seuraavalle vaalikaudelle kyllä riittää, ja paljon on tehtävä, jotta eteenpäin päästään.

18.04 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu nyt jo menee vähän tämänöiseen tulevaisuushahmotteluun. Se on mielestäni enemmän kuin tervetullutta ja paikallaan, kun puhutaan liikenteestä ja autoilusta ja ennen muuta siitä, minkälaisia päästöjä liikenne aiheuttaa.

En välttämättä ihan kauhean kaukaisena kuitenkaan näe sitä, että meillä sähköautoissakin tapahtuu aika isojaakin harppauksia siihen suuntaan, että ne tulevat yhä useampien saataviksi. Japanista on jo kantautunut tietoja muun muassa siitä, kuinka Toyota on tuomassa vuonna 2022 täysin uuden sähköauton, jonka akut perustuvat uudenlaiseen tekniikkaan ja latautuvat uudella tavalla, ja keskustelua on ollut paljon myös siitä, että näiden autojen hinnat tulevat laskemaan. Mutta on totta, että meillä ilmasto tekee ehkä jonkinlaisia haasteita tulevaisuudessakin edelleen eli kylmyys vaikuttaa esimerkiksi akkujen lataukseen ja akkujen kestävyYTEEN ja muuhun. Itse uskon, että tässä viiden seuraavan vuoden aikana tapahtuu kyllä aika isoja askelia tälläkin saralla.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

18.05 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Olen hyvin iloinen siitä, että täällä nousi tämä sähköautokysymys esille. Siinähan nimenomaan ollaan tämän ongelman ytimessä.

Paljon mieluummin olisin täällä käsittelemässä esitystä siitä, miten me käyttäisimme 50 miljoonaa rahaa siihen, miten me voimme edistää sähköautoilua. Esimerkiksi vihreät ovat esittäneet määräaikaista vapautusta sähköautoille autoverotuksesta, mikä edistäisi sähköautojen markkinoille tulemistä ja saisi sähköautojen hintoja alaspäin. Sen sijaan me olemme käsittelemässä täällä esitystä siitä, miten bensiinikäyttöisten autojen verotusta madalletaan, mikä ei ole meidän ilmastotavoitteidemme mukaista eikä myöskään edistä sähköautoilua.

18.06 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Käsillä olevassa aiheessa nousivat esille sähköautot, ja on suuri ilo kuulla, että yhteisesti viemme tätä eteenpäin, että sähköautojen käyttöä lisättäisiin Suomessakin. On tietysti hieno asia myöskin se, että pystymme tätä tuotannonalaa edistämään ja sähköautojen käyttöä maailmassa myös täällä Suomessa, kun aloitamme akkumineraalituotannon sähköautoihin Terrafamen monimetalliyhtiössä. Se on kyllä semmoinen uutinen, että jos ajatellaan sitä siltä kannalta, mitä tällä kaudella on tehty Terrafamen osalta päätöksiä meillä täällä eduskunnassa ja hallituksen toimesta on tehty, niin on ilo huomata nyt, että pystymme edistämään sähköautojen käyttöä myös sen osalta sitten, että akkuihin voidaan tuotantoa tehdä Suomessakin. Toivotaan, että pystytään akkuja, tuotantoa jatkossa sitten tekemään myöskin Suomessa. Ollaan tässä myös edistyksellisiä.

18.07 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hienoa tietysti ajatella näin, että sähköautot ja akkuteollisuus tulevat nopeasti markkinoille. Yhtä lailla silloin me tuemme vahvasti, niin kuin itse myös koen, että Kainuu ja Talvivaara tarvitsevat tuen, niin että sieltä voidaan louhia, mutta on pikkuisen ristiriitaista ajatella näin, että vastustetaan Talvivaaran kaivostoimintaa mutta sitten kuvitellaan, että sähköautot on kuitenkin nopeasti saatava edullisesti meidän markkinoille.

Henkilökohtaisesti en pidä siitä, että täällä selvästi verovaroin tuetaan kalliiden sähköautojen ostoa, vaan lähtisin siitä, että polttoaineen sekoitevelvoite on se, mihin meillä kaikilla suomalaisilla on varaa. Meillä on jo nyt autot semmoisia, missä voidaan käyttää tätä edullista polttoainetta. Tehdään sillä se ilmastoteko. Sitten kun tekniikka kehittyy ja sähköautot tulevat markkinoille ja ne ovat meidän kaikkien saatavilla, niin pitää muistaa, että jos Suomessa myydään semmoinen 120 000 autoa, niin meillä on kuitenkin 3 miljoonaa autoa, ja jos näihin 3 miljoonaan autoon saadaan ympäristöystävällinen polttoaine, niin se on paljon tehokkaampaa ilmastonsuojelua kuin tämä uusien autojen veroetu ja sitä kautta muutamien tuhansien autojen tukeminen.

Täällä on kovasti aina arvosteltu, että hyväosaisille annetaan verotukia. Uuden auton osto on nimenomaan hyväosaisten tukea, eli aika mielenkiintoinen linjaus on tämäkin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen osallistumisesta Pohjois-Atlantin liiton johtamaan koulutusoperaatioon Irakissa Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton välillä kirjeenvaihdolla tehtävän sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 209/2018 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 11/2018 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Ensin päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 11/2018 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelu

18.09 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että Suomi kantaa kansainvälistä vastuuta ja osallistuu aktiivisesti rauhanturvaamiseen sekä kriisinhallintaan. Suomi osallistuu Irakissa Yhdysvaltojen johtaman kansainvälisen Isilin vastaisen koalition turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön eli OIR-operaatioon tällä hetkellä noin sadalla sotilaalla. Valtioneuvosto antoi kesäkuussa 2018 eduskunnalle selonteon osallistumisen jatkamisesta noin 80 sotilaalla.

Tämä joukkojen vähentäminen on oikea suunta, ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tuki tätä valtioneuvoston selonteon esitystä. On tärkeää, että Suomi ryhtyy kohdentamaan apua myös muille sektoreille, kuten jälleenrakentamiseen ja siviilikriisinhallintaan. Kun Isil on sotilaallisesti pitkälti onneksi nyt lyöty, on pääpaino Suomen toiminnassa laitettava ei-sotilaalliselle toiminnalle. Sotilaalliset tukitoimet ovat vain yksi elementti Irakin vakauttamisessa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä ei ole perusteltua, että Suomi osallistuu Naton uuteen koulutusoperaatioon Irakissa, sillä ei ole perusteltua hajottaa Suomen osallistumista moneen eri operaatioon alueella. Suomen resurssit pienenä maana ovat rajalliset, joten voimavarat ja toiminta tulisi keskittää omiin vahvuuksiin ja huolellisesti valittuihin operaatioihin.

Arvoisa puhemies! Edellä mainitulla perusteella esitän valiokunnassa tekemämme esityksen mukaisesti, että eduskunta hylkää hallituksen esityksen Suomen osallistumisesta Pohjois-Atlantin liiton johtamaan koulutusoperaatioon Irakissa Suomen hallituksen ja Pohjois-Atlantin liiton välisellä kirjeenvaihdolla Pohjois-Atlantin liiton 22. päivä lokakuuta 2018 päivätyn kirjeen mukaisesti tehtävän sopimuksen, ja esitän, että eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 209 sisältyvän lakiehdotuksen.

18.11 Kari Uotila vas: Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Sarkkisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

10. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 toiseksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 215/2018 vp

Lisätalousarvioaloite LTA 42-50/2018 vp

Lähetekeskustelu

Lisätalousarvioaloitteet LTA 42-50/2018 vp lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 147/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 19/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.12 **Martti Mölsä sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta. Ehdotuksen tavoitteena on ensisijaisesti mahdollistaa Hansel Oy:n ja KL-Kuntahankinnat Oy:n toiminnan yhdistäminen. Ehdotuksessa esitetään, että Hanselin asiakkaina voisivat jatkossa olla myös kunnat, kuntayhtymät, evankelisluterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko ja Keva. Samalla lakia muutettaisiin niin, että Hansel Oy:n osakkeenomistajina voisivat olla muutkin kuin valtio.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotusta on pidetty lähtökohdiltaan kannatettavana. Uudistuksella voidaan vähentää organisaatioiden päällekkäistä hallintotyötä, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa erityisesti kansainvälisten hankintojen tehokkuutta. Talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Ehdotukseen liittyvät kriittiset näkökohdat koskevat lähinnä hankintamarkkinoiden toimivuutta ja pk-yritysten asemaa hankintakentässä. Huolenaiheina ovat ennen muuta mahdollinen hankintojen liiallinen keskittyminen Hanselille ja pk-yritysten mahdollisuudet päästä mukaan hankintamarkkinoille. Talousvaliokunta pitää keskeisenä turvata pk-yritysten osallistuminen hankintamarkkinoille. Vaikka talousvaliokunta pitää asiantuntijakuulemisessa esitettyjä huolenaiheita perusteltuina, valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että julkisten hankintojen kokonaisvolyyymi vuositasona on noin 35 miljardia euroa, josta Hanselin ja KL-Kuntahankintojen osuus on yhteensä noin 1,2 miljardia euroa. Volyyymiltään suurin osa hankinnoista tehdään yhteishankintajärjestelyjen ulkopuolella. Talousvaliokunta korostaa lisäksi, ettei esitys merkitse sitä, että Hanselin asiakkaille syntyisi velvoitetta käyttää hankinnoissaan Hanselin palveluita.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta painottaa erityisesti hankintalain tarjoamia keinoja yritysten markkinoille pääsyn helpottamiseksi ja pk-yritysten aseman turvaamiseksi.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Hankintoja tulee tehdä myös sellaisina kokonaisuuksina, että pienemmätkin toimijat pääsevät osallistumaan valtion ja kuntien hankintoihin muutoinkin kuin alihankkijoina. Tätä voidaan helpottaa erityisesti hankintojen jakamisella tarkoituksenmukaisiin kokonaisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen. Lisäksi talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta antaa suostumuksensa Hansel Oy:n ja KL-Kuntahankinnat Oy:n omistus- ja yritysjärjestelyyn, jossa Suomen valtio lakkaa olemasta Hansel Oy:n ainoa omistaja siten, että valtiolla säilyy edelleen määräysvalta yhtiössä. Talousvaliokunta on ollut yksimielinen tässä mietinnössä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 147/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 133/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 10/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 133/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion eläketurvan rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 101/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 11/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 101/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 135/2018 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 6/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 6/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Keskustelu

18.17 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n muuttamisesta, ja perustuslakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön, ja esittelen nyt tämän mietinnön.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi itsehallintolain kohtaa, joka koskee kuluttajaneuvonnan järjestämistä. Kuluttajansuoja on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia. Voimassa olevan sääntelyn mukaan kuluttajaneuvontaa koskevan lainsäädännön mukaan maistraatille kuuluvista tehtävistä maakunnassa huolehtivat maakunnan viranomaiset maakunnan ja valtion välisen sopimuksen mukaan. Nyt tätä ehdotetaan muutettavaksi niin, että otetaan huomioon kuluttajaneuvontaa koskevien tehtävien siirtyminen valtakunnassa maistraateilta Kilpailu- ja kuluttajavirastolle, eli ilmaisu ”maistraatille” korvattaisiin ilmaisulla ”Kilpailu- ja kuluttajavirastolle”.

Sinänsä perustuslakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Hallitus on ehdottanut, että koska tällä esityksellä on yhteys valtionhallintoa koskeviin uudistuksiin, niin tämä pitäisi käsitellä kiireellisenä perustuslain 73 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla, ja perustuslakivaliokunta on tätä asiaa käsitellyt.

Ensinnäkin itsehallintolakia voidaan muuttaa vain eduskunnan ja maakuntapäivien yhtäpitävin päätöksin. Eduskunnassa päätös on tehtävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta on säädetty.

Yleisesti ottaen perustuslakivaliokunta on perustuslain suhteelliseen pysyvyyteen ja valtio-oikeudelliseen asemaan liittyvien näkökohtien vuoksi pitänyt tärkeänä, että perustuslain tekstin muutokset käsitellään pääsäännön mukaan perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisessa niin sanotussa normaalissa perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on myös pitänyt hyvin tärkeänä, ettei perustuslain kiireellistä muuttamismenettelyä käytetä muutoin kuin pakottavissa tilanteissa. Tämä sama periaate soveltuu myös pysyväisluonteisten poikkeuslakien säätämiseen.

Perustuslain voimassaolon aikana eduskunta on viisi kertaa käsitellyt Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamista. Eduskunta on kolme kertaa — vuosina 2002, 2010 ja 2014 — jättänyt lakiehdotuksen perustuslakivaliokunnan mietinnössä esitetyn kannan mukaan leppääseen seuraavien eduskuntavaalien jälkeisiin valtiopäiviin perustuslain 73 §:n 1 momentin mukaisesti. Kahdesti, vuonna 2009 eli aivan keskellä vaalikautta, eduskunta on käsitellyt ja hyväksynyt itsehallintolain muuttamista koskevat lakiehdotukset perustuslain 73 §:n 2 momentin mukaisessa kiireellisessä perustuslain säätämisyjärjestyksessä.

Tätä hallituksen esitystä käsitellessään perustuslakivaliokunta on päättänyt lopputulokseen, jonka mukaan nyt ehdotettavalle muutokselle esitetyt perustelut eivät, ottaen huomioon yhtäältä säännöksen säätämisaikajankohdan — eli näin lähellä vaaleja — ja toisaalta Ahvenanmaan itsehallinnon ja itsehallintolain perustuslain mukaisen erityisaseman, yhteensä riittävästi puolla itsehallintolain muutoksen käsittelemistä perustuslain 73 §:n 2 momentin mukaisessa kiireellisessä menettelyssä. Tämän vuoksi valiokunnan mielestä itsehallintolain muutosten säätämisyjärjestystä ei ole syytä arvioida perustuslain tekstimuutoksista ja pysyväisluonteisista poikkeuslaeista olennaisesti poikkeavasti ja sen vuoksi lakiehdotus on asianmukaista käsitellä normaalissa perustuslain säätämisyjärjestyksessä lain 73 §:n 1 momentin mukaisesti.

Sinänsä lakiesityksen osalta perustuslakivaliokunta esittää, että se hyväksytään muuttamattomana.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 135/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtionavustuslain sekä rikosrekisterilain 4 a ja 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 16/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 180/2018 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi huumausainelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 108/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 16.11.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu ei jatkunut.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 108/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2018 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 12/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 117/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuoden 2019 tuloveroasteikosta ja laeiksi tuloverolain sekä perintö- ja lahjaverolain 7 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2018 vp
Lakialoite LA 49, 88-89/2017 vp, 23/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 19/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2018 pidettävään täysistuntoon.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2018 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 9/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2018 pidettävään täysistuntoon.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 166/2018 vp
Toimenpidealoite TPA 56-57/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 18/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2018 pidettävään täysistuntoon.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 146/2018 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 6/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2018 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 117/2018 vp

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Syyttäjälaitoksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 17/2018 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 5/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.11.2018 pidettävään täysistuntoon.

23. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 21.11.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.35.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen